ΠΑΝΔΩΡΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ.

ΤΟΜΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

ΑΠΟ ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1871 ΜΕΧΡΙΣ ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1872.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ
ΛΑΥΡΙΩΤΟΥ
ΞΟΝ ΑΡΙΘ.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
2213
ΚΥΡ. Γ. ΜΠΟΥΚΛΑΔΟΥ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΠΑΝΔΩΡΑΣ ΛΑΖ. Α. ΒΙΛΛΑΡΑ.

1872.

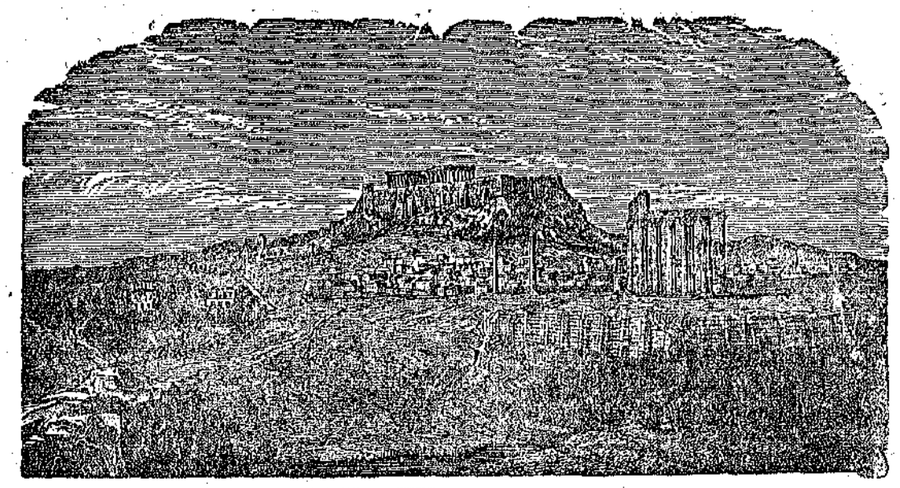

ΠΑΝΔΩΡΑ.

1 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ, 1871. ΤΟΜΟΣ ΚΒ'. ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 519

Η ΝΕΑ ΑΜΕΡΙΚΗ.

(Συνέχεια. Ἴδε φυλλάδ. 517.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'.

Ἡ πόλις τῶν πεδιάδων.

Πρὸς τὴν ἄκραν τοῦ πεδινοῦ τούτου ὠκεανοῦ κεῖται ἡ πόλις τῶν πεδιάδων ἡ καλουμένη Δέμβερ, εἰς ἣν πρό τινων μηνῶν οὐδὲ μία γυνὴ εὑρίσκετο· ἀλλὰ τί σημαίνουσι δύο μῆνες εἰς τὰς μεμακρυσμένας ἐκείνας χώρας; Πρὸ δύο ἐτῶν ἦτο μεσαιῶν καὶ πρὸ πέντε ἐποχὴ τῶν πατριαρχῶν.

«Κύριε, μοὶ εἶπέ τις κατοικῶν μετ' ἐμοῦ εἰς τὴν αὐτὴν ξυλίνην καλύβην, τὴν ὁποίαν γνωρίζουσι καλῶς οἵ τε ἔποικοι καὶ οἱ μεταλλευταὶ ὑπὸ τὸ ὄνομα «Οἶκος τοῦ φυτευτοῦ,» σὲ βεβαιῶ ὅτι, ὅτε πρὸ πέντε ἐτῶν ἦλθα κατὰ πρῶτον ἐνταῦθα ἐπανερχόμενος ἀπὸ τῶν μεταλλείων, ἔδιδα εὐχαρίστως καὶ δέκα τάλληρα ὅπως ἴδω ἓν μίλλιον μακρὰν καὶ ὑπηρέτιδος *φουστάνι.*»

Ὁ εἰπὼν μοι ταῦτα ἐκάθητο πρὸ τῶν ποδῶν κυρίας μεσοκόπου, τῆς ὁποίας τὸ κάλλος ἦτο περὶ τὴν δύσιν του. Μετὰ μίαν δὲ ὥραν ἠρώτησα αὐτὴν, ἂν ὁ εἰπὼν ὅτι θὰ ἔδιδε δέκα τάλληρα ὅπως καὶ μακρόθεν παρατηρήσῃ *φουστάνι* ὑπηρέτιδος ἦτο σύζυγός της.

— Καὶ διὰ τί μ' ἐρωτᾷς, κύριε;

— Διότι ἐνόμισα ὅτι εἰς τὸ λαχεῖον τοῦ γάμου ὁ κερδαίνων κλῆρος ἔπεσεν εἰς αὐτόν.

— Ὄχι, ἀπεκρίθη μειδιῶσα, δὲν εἶμαι σύζυγός του, ἀλλ' ἐὰν θέλω ἠμπορῶ νὰ γίνω αὔριον. Πρωΐ ἔθαψε μίαν, καὶ σήμερον θέλει νὰ δοκιμάσῃ καὶ δευτέραν.

Ὅτε ἔφθασα εἰς τὸν οἶκον τοῦ φυτευτοῦ, εἶδον κυματιζομένην ἐπὶ τῆς θύρας μικρὰν σημαίαν, ἐφ' ἧς ἀνεγινώσκοντο ταῦτα· *Κυρία Μόρτιμερ, προφῆτις.* Εἶχον δὲ ἀναγνώσει εἰς τὰ παράθυρά τινων ἐργαστηρίων καὶ ἀγγελίαν λέγουσαν ὅτι ἡ περίφημος Κ. Μόρτιμερ ἔρθασε πρὸ μικροῦ, καὶ ὅτι ἔδιδε συμβουλὰς περὶ τῶν ἀσθενειῶν ἐκείνων τὰς ὁποίας ἠμποροῦμεν νὰ ὀνομάσωμεν «καρδιακάς». Κατῴκει δὲ ἡ κυρία αὕτη εἰς δωμάτιον παρακείμενον εἰς τὸ ἰδικόν μου· εἰ δὲ καὶ ἡ θύρα της, κλεισμένη ἐπιμελῶς, εἶχεν ἄνωθεν μικρὸν παράθυρον διὰ τοῦ ὁποίου μοὶ ἦτο εὔκολον νὰ βλέπω εἰς τὸν κοιτῶνά της, οὔτε κἂν λαθραῖον βλέμμα ἐφαντάσθην νὰ ῥίψω εἰς αὐτὸν ἐν τῷ διαστήματι τεσσάρων ἡμερονυκτίων, καθ' ἃ διέτριψα ἐκεῖ, ὅπως ἀποφύγω τὰ δίκτυα ἃ τινα πιθανῶς εἶχε στήσει κατ' ἐμοῦ. Σημειωτέον ὅτι ὅτε ἀπετάθην πρὸς τὴν κυρίαν ἥτις δὲν ἤθελε νὰ ὑπαν-

δρευθῇ τὸν κύριον, ἠγνόουν ὅτι ἦτο ἡ περιώνυμος Κ. Μόρτιμερ, ἡ προφῆτις, ἡ μάγισσα ἤ τις ἀντὶ δύο ταλλήρων σοὶ ἐδείκνυε τὴν μέλλουσαν ἢ τὸν μέλλοντα σύζυγόν σου.

Ταλαίπωρος μάγισσα! ἡ ποιητική της γοητεία δὲν εἶναι λαμπρά· δὲν ἐτήρησε τὴν ἐλαχίστην παράδοσιν τῆς τέχνης, οὔτε τὴν χάριν καὶ τὴν λεπτότητα δι' ὧν διακρίνονται αἱ εὐγενεῖς ὁμότεχνοί της. Ἐνῷ διέβαινε πρὸ τῆς θύρας μου κατόπιν ἔχουσα τὸν λάτριν της, μὲ εἶδε ζητοῦντά τι κατὰ γῆς, ἔνυσμα πεσὸν ἀπὸ τὰς χεῖράς μου.

— Ἔχασες τίποτε; μὲ ἠρώτησε.

— Μικρὸν πρᾶγμα, κυρία, ἀπεκρίθην· ἓν ἔνυσμα· δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μὲ προμηθεύσετε ἄλλο ἄλλου εἴδους *);

— Δὲν κατασκευάζουν τοιαῦτα εἰς Δέμβερ, ἀπεκρίθη μετὰ πολλῆς λύπης.

— Συγχώρησέ με ν' ἀμφιβάλω, ὑπέλαβον χαιρετίσας αὐτήν· διότι μὲ φαίνεται ἀδύνατον νὰ μὴ κατασκευάζουν ὅπου εὑρίσκεσαι.

Αὐτὴ δὲ ὠχρίασεν, ἐνῷ ὁ λάτρις της ἐγέλασε.

— Καὶ πῶς; ἠρώτησε στενάζουσα.

— Πῶς; μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν συνδρομὴν τοῦ οὐρανοῦ, ὅπου γίνονται καὶ γάμοι καὶ ἐνούσματα.

Καὶ μειδιάσασα·

— Ἀ, κύριε, ἀνεφώνησε, σ' εὐχαριστῶ· δὲν θὰ λησμονήσω ποτὲ τὸ ῥητόν σου.

Εἶπε καὶ κατέβη συνοδευομένη πάντοτε ὑπὸ τοῦ φίλου της.

Ὅτε ἔφθασε κατὰ πρῶτον, ὡς μοὶ εἶπον, εἰς τὴν πόλιν ταύτην μεταξὺ τῶν μεταλλευτῶν, εἵλκυσε τὴν προσοχὴν πάντων καὶ ἐθησαύρισε πολὺν ἀριθμὸν ταλλήρων· σήμερον ὅμως φαίνεται ὅτι ἡ γοητεία παρῆλθεν. Ὁ ξενοδόχος, φρουρούμενος ὑπὸ τῆς νομίμου γυναικός του, ἄμοιρος δὲ καὶ ποιήσεως, ἐπιμένει ἀπαιτῶν τὰ γενόμενα δι' αὐτὴν ἔξοδα, καὶ τόσῳ μάλιστα ἐπιμένει, ὥστε ἀναγκάζεται ἡ ἀθλία νὰ ζητῇ πόρους ἀπὸ προσωρινῶν αἰσθημάτων. Εἰς τὴν πόλιν ταύτην, τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι εἶναι τυχοδιῶκται καὶ χαρτοπαῖκται, θὰ κατέτριψεν ἡμέρας ὀδυνηράς. Ἡ πλησιεστέρα πόλις ἀπέχει ἑξακόσια μίλια, καὶ ἵνα μεταβῇ ἐκεῖ πρέπει νὰ πληρώσῃ διακόσια τάλληρα.

Σημείωσις. Ὅτε ἐπέστρεφον ἐκ τῆς λίμνης Σαλὲ, εἶδον ὅτι ἡ μικρὰ τῆς γυναικὸς ταύτης σημαία δὲν ἐκυματίζετο πλέον εἰς τὸ ξενοδοχεῖον, καὶ ὑπωπτεύθην μήπως ἄγγελοι ἐχθροὶ τὴν ἐβίασαν νὰ μεταβῇ εἰς ἄλλην πόλιν· ἀναβαίνων ὅμως τὴν κλίμακα ὅπως ὑπάγω εἰς τὸ δωμάτιόν μου τὴν ἀπήντησα καὶ τὴν ἐχαιρέτισα εὐσεβάστως. Ἔμαθον δὲ μετὰ ταῦτα ὅτι ἡ ἀρχαία γείτων μου κατέλιπε τὸ ἐπάγγελμά της καὶ ἐνηγκαλίσθη τὸν κοινὸν βίον. Δυποῦμαι δὲ προσθέτων ὅτι ὠνομάζετο χάριν εὐπρεπείας σύζυγος.

Οἱ κάτοικοι τῆς Δέμβερ ἔχουσι πολλὰς ἀξιολόγους ἰδιότητας· εἶναι ἀνδρεῖοι, καρτερικοί, γενναῖοι, ἐπιχειρηματίαι καὶ δὲν καταβάλλονται ὑπὸ τῶν παθημάτων· ἑνὶ λόγῳ ἔχουσι τὰς ἡρωϊκὰς ἀρετὰς τῶν ἀρχαίων σκανδιναυϊκῶν θεοτήτων· ἀλλ' ὡς οἱ θεοὶ τῆς Ἄρκτου, οὕτω καὶ αὐτοὶ διάγουσι βίον ἐλάχιστα ἠθικόν· πᾶσα κοινωνία τῆς ὁποίας τὰ ἤθη εἶναι ἀσθενῆ, ἀποστρέφεται τὸν γάμον καὶ ὡς συνήθειαν, καὶ ὡς αἴσθημα, καὶ ὡς θεσμόν. Οἱ ζῶντες ἄγαμοι, μεμονωμένοι, μακρὰν τῆς ἐπιῤῥοῆς μητρὸς ἢ ἀδελφῆς, ὀλίγον πιστεύουσιν εἰς τὰς ἀρετὰς τοῦ ἀδυνάτου φύλου· καὶ ἄνευ τῆς θρησκείας ἐκείνης, ἥ τις ἔπρεπε νὰ ζωογονῇ τὴν καρδίαν πάντων, σπανίως ὁ ἄνθρωπος ἐπιθυμεῖ νὰ συνάπτῃ διαρκεῖς δεσμοὺς καὶ νὰ ζῇ μεταξὺ οἰκογενείας. Δύναταί τις ν' ἀγαπᾷ πολὺ τὴν κοινωνίαν τῶν γυναικῶν, ἀλλὰ νὰ μὴ θέλῃ νὰ συνδέεται μετ' αὐτῶν ἐπὶ ζωῆς· καὶ ὁ χειρότερος ἄξιοῦ τελείαν σύζυγον· ὀλίγαι ὅμως σύζυγοι ἀναχωρήσασαι ἐκ τῆς Πενσιλβανίας συγκατατίθενται νὰ ἐξορισθῶσιν εἰς τὰς ἀγρίας χώρας τῆς Κολοράδο. Ναὶ μὲν ὑπάρχουσί τινες μεταλλευταὶ ὑπανδρευμένοι, ἀλλ' οἱ μὴ ὄντες δὲν ἔχουσι διόλου ὄρεξιν νὰ ὑπανδρευθῶσι· διὰ, ἐξαιρουμένου τοῦ γάμου, εἴν' ἕτοιμοι νὰ πέσωσιν εἰς πάσας τὰς ἐνέδρας τῶν γυναικῶν, καὶ εὐκόλως νικῶνται ὑπὸ τῶν θελγήτρων ἰνδῆς ἢ καὶ μαύρης. Εἷς τῶν πλουσιωτέρων κατοίκων τῆς Δέμβερ, οὗ τινος κρίνω περιττὸν νὰ ἀναφέρω τὸ ὄνομα, ἀνεχώρησε πρὸ μικροῦ εἰς τὰ ὄρη, συνοδευόμενος ὑπὸ δύο γυναικῶν Cheyennes. Οἱ νέοι σκανδιναυοὶ θεοὶ φοβοῦνται εἰς ἄκρον, ὁσάκις πρόκειται νὰ διαβῶσι τὴν πύλην χριστιανικῆς ἐκκλησίας.

Ἡ Δέμβερ εἶναι πόλις 4000 ψυχῶν, ἔχουσα δέκα ἢ δώδεκα δρόμους, δύο ξενοδοχεῖα, μίαν τράπεζαν, ἓν θέατρον, ἓξ ἐκκλησίας καὶ πεντήκοντα καπηλεῖα. Ὁ περιερχόμενος εἰς τὰς βορβορώδεις αὐτῆς ὁδοὺς, ὅπου ἐπικρατεῖ πνιγηρὸς καύσων, νομίζει ὅτι εὑρίσκεται εἰς πόλεν δαιμόνων· ἀγὰ πέντε οἰκίας ὑπάρχει καὶ μία ὅπου πωλοῦνται οἰνοπνεύματα καὶ ζῦθος· ἀνὰ δέκα, καὶ μία περιέχουσα χαρτοπαίκτας καὶ κόρας φαυλοβίους· ἐνίοτε μάλιστα εὑρίσκεις ἐν ταύτῳ σκιραφεῖον τε καὶ χαμαιτυπεῖον. Εἰς τὰ ἀπαίσια ταῦτα καταγώγια, ὁ βίος τοῦ ἀνθρώπου δὲν εἶναι πολυτιμότερος τοῦ βίου τοῦ κυνός. Πρὸ δύο ἐτῶν οἱ φιλήσυχοι πολῖται ἐξηγείροντο πολλάκις τὴν νύκτα ὑπὸ κρότων πυροβόλων· τὴν δ' ἐπιοῦσαν πρωΐαν ἔβλεπον ἐξηπλωμένον εἰς τὸν δρόμον πτῶμα, τὸ ὁποῖον ὁ δολοφόνος εἶχε ῥίψει ἐκτὸς τοῦ παραθύρου. Καὶ οἱ μὲν τίμιοι ἄνθρωποι ἔλεγον· «Ἕνας ἀχρεῖος ὀλιγώτερον! ἄμποτε καὶ τὰ ταῖριά του·» οὐδεὶς δὲ ἐνθυμεῖτο ὅτι ὑπάρχει καὶ δικαιοσύνη.

Μετὰ ταῦτα, χάρις εἰς τὴν πρωτοβουλίαν τοῦ Οὐίλλιαμ Γίλπιν, θεμελιωτοῦ καὶ διοικητοῦ τῆς Κολοράδο, χάρις εἰς τὴν συνδρομὴν τῆς *ἐπιτηρητικῆς ἐπιτροπῆς*, χάρις εἰς τὸν φόβον τὸν ὁποῖον διαδίδει ἡ ὀξυδέρκεια καὶ ἡ ἀπόφασις τοῦ *σεριφ* Οὐίλσον, καὶ μάλιστα εἰς τὴν παρουσίαν ἀμερικανίδων τινῶν καὶ ἀγγλίδων, τὰ ἤθη τοῦ παυδαιμονίου αὐτοῦ τῆς Δύσεως, ἀρχίζουσι νὰ βελτιῶνται ὁπωσοῦν. Ἀγγλίδες κατοικοῦσαι ἐκεῖ πρὸ δύο ἢ τριῶν ἐτῶν μὲ βεβαιοῦσιν ὅτι ἐγένετο ἀξία λόγου μεταρρύθμισις. Βεβαίως ὁ Γίλπιν δὲν ἐγκρίνει, κατὰ θεωρίαν τοὐλάχιστον, τὴν αὐθαίρετον παρέμβασιν τῆς *ἐπιτηρητικῆς ἐπιτροπῆς*· πρὸς τὸ παρὸν ὅμως, ἐπειδὴ οἱ πολῖται δὲν ἀπολαύουσιν οὐδεμιᾶς ἀσφαλείας, ἡ δὲ δικαιοσύνη μένει τυφλὴ καὶ χωλὴ, καὶ οἱ κακοῦργοι εἶναι ἐπιτήδειοι καὶ ἰσχυροὶ, ἀνάγκη νὰ ὑποφέρωσιν ὥστε οἱ ἀνεύθυνοι οὗτοι δικασταὶ παραβαίνοντες τὸν νόμον ὑποστηρίζωσι τὴν τάξιν διὰ πυρὸς καὶ ἀγχόνης, καὶ μάλιστα ὅταν πράκειται περὶ δολοφονίας. Οὐδεὶς γινώσκει τὰ ὀνόματα τῶν μελῶν τοῦ ἀδυσωπήτου τούτου δικαστηρίου· ὑποτίθεται μόνον ὅτι πάντες οἱ πλούσιοι καὶ δραστήριοι κάτοικοι τῆς πόλεως συγκροτοῦσιν αὐτό. Ἴσως σὲ ὀνομάσει τις τὸν δεῖνα καὶ τὸν δεῖνα ὡς ἀρχηγοὺς, ἐκτελεστὰς καὶ ὄργανα. Τὸ δικαστήριον τοῦτο εἶναι μυστικὴ ἑταιρία πολλοὺς ἔχουσα πράκτορας· μ' ἐβεβαίωσαν δὲ ὅτι οὐδὲν ἔγκλημα διαφεύγει τὴν προσοχὴν αὐτοῦ, καὶ ὅτι σπανίως παραβλέπει τὸν ἔνοχον. Ἐὰν τις γίνῃ ἄφαντος, προφυλάττονται πάντες νὰ μὴ ἐρωτήσωσι τί ἀπέγειναν· οἱ γείτονες ὅμως θὰ ἀνυψώσωσι τοὺς ὤμους, καὶ ἴσως τις προφέρει τὰς μυστηριώδεις ταύτας λέξεις «ἀνέβη εἰς τὸ δένδρον.» Εἶναι δὲ τὸ δένδρον βαμβακιὰ αὐξάνουσα εἰς τὴν τάφρον τῆς πόλεως, καὶ κατὰ τὴν γλῶσσαν τῆς Δέμβερ σημαίνει ὅτι ἀπηγχονίσθη. Τὸ μυστικὸν δικαστήριον συνεδριάζει τὴν νύκτα, αἱ δὲ ἀποφάσεις ἐκτελοῦνται μεταξὺ μεσονυκτίου καὶ τῆς δευτέρας ὥρας μετ' αὐτὸ, ὥρας σιωπηλῆς τῆς ὁποίας διαρκούσης πᾶς ἔντιμος πολίτης ὀφείλει νὰ κοιμᾶται. Ἐνίοτε ὅταν οἱ ἐργαστηριακοὶ ἀνοίγωσι τὸ πρωὶ τὰ ἐργαστήριά των εἰς τὸν μεγάλον δρόμον, παρατηροῦσι νεκρὸν κρεμάμενον εἰς κλαδίον· ἐν γένει ὅμως τὸ σχοινίον κόπτεται πρὸ τῆς αὐγῆς, καὶ τὸ σῶμα μεταφερόμενον μέχρι τῶν προαστείων ῥίπτεται εἰς τρύπαν ὁμοίαν τρύπας σκύλου.

Ἐπειδὴ δὲ σχεδὸν πάντοτε κρύπτουσι τὸ μέρος τῆς ταφῆς, καταντᾷ ἀδύνατον νὰ εὑρεθῇ νόμιμος ἀπόδειξις τοῦ θανάτου τοῦ καταδικασθέντος. Χιλιάδες τινὲς ἀνθρώπων ὧν οἱ πλεῖστοι δὲν ἔχουσιν οὔτε γυναῖκα οὔτε παιδία, κατατρίβουσι τὸν καιρὸν αὐτῶν εἰς ὕβρεις, εἰς ξυλοκοπήματα καὶ εἰς μέθην. Ἰδοὺ, ἐπαναλαμβάνει ἀενάως ὁ Γίλπιν, ἡ ζύμη νέου ἔθνους.

— Τί λέγεις, κύριε, διὰ τὰ παλληκάριά μας τῆς Δύσεως; μὲ ἠρώτησέ ποτε ἄγνωστός τις τὸ βλέμμα ἔχων αὐθαδες καὶ τὰ χείλη μειδιῶντα.

Ἐγὼ δὲ ἐνθυμηθεὶς τὴν φράσιν τοῦ Γίλπιν, καὶ νομίσας ὅτι ἔπρεπε ν' ἀπαντήσω εὐγενῶς ἀπεκρίθην·

— Καταγίνεσθε φαίνεται νὰ δημιουργήσετε νέον ἔθνος.

— Ἐ! ἀνέκραξεν ὁ ἐρωτήσας με, τὸν ὁποῖον τὸ γένειον καὶ τὰ ὑποδήματά του ἐσκέπαζον σχεδὸν ὅλον.

Καὶ ἐπειδὴ δὲν μ' ἐνόησε, νομίσας ὅτι περιγελῶ αὐτὸν εἶπε·

— Τὰ παλληκάρια τῆς Δύσεως δὲν νοστιμεύουνται εἰρωνείας.

Καὶ ἔφερε τὴν δεξιὰν πρὸς τὴν μάχαιράν του.

— Καταγίνεσθε, ἐπανέλαβον, νὰ δημιουργήσετε νέον ἔθνος; μεταχειρισθεὶς τὴν φοράν ταύτην ὕφος ἐρωτηματικὸν, ὥστε μήτε νὰ τὸν πειράξω μήτε νὰ δοκιμάσῃ τὴν μάχαιράν του.

— Ὡς πρὸς τοῦτο, ἀπεκρίθη ἀναλαβὼν τὸ μειδίαμα καὶ ἀποσύρας τὴν χεῖρα ἀπὸ τὴν ζώνην του, δὲν ἠξεύρω· ἠξεύρω μόνον ὅτι καταγίνομαι νὰ συνάζω χρήματα.

Ὁ Οὐίλλιαμ Γίλπιν εἶναι ἴσως τὸ σημαντικώτερον ὑποκείμενον τῶν Πεδιάδων, ὡς ὁ Βρίγαμ Γιούγκ ὁ σημαντικώτερος ἄνθρωπος τῆς λίμνης Σαλέ. Ἐὰν εἴπῃ τις ὅτι τὸ ἐν Δέμβερ γραφεῖόν του (μικρὸν δωμάτιον ἐν τῷ «οἴκῳ τοῦ φυτευτοῦ,» χρησιμεῦον συγχρόνως εἰς αὐτὸν καὶ ὡς κοιτῶν, καὶ ὡς βιβλιοθήκη, καὶ ὡς αἴθουσα ἐπισκέψεων, καὶ ὡς ἐργαστήριον, τὸ ὁποῖον ἡ ἀριστοκρατία τῆς Κολοράδο μεταβάλλει κατὰ προτίμησιν εἰς πτυστήριον), εἶναι τὸ πρότυπον σχολεῖον ὅπου οἱ κάτοικοι τῶν χρυσοφόρων ἐπαρχιῶν καὶ τῶν ὀρεινῶν μερῶν ἔρχονται νὰ σπουδάσωσι τὴν πολιτικὴν, οὔτε θὰ κατακριθῇ ὅτι μετεχειρίσθη ῥητορικὸν σχῆμα. Ἡ φύσις καὶ ἡ πεῖρα ἀνέδειξαν αὐτὸν ἀρχηγὸν κράτους, θεμελιωτήν. Ἀνήκων εἴς τινα τῶν καλλιτέρων κουακερικῶν οἰκογενειῶν τῆς ἐπαρχίας του (πάππος του ἦτο ὁ Γίλπιν ὁ συνοδεύσας τὸν Πὲν καὶ Λογὰν), ἐπείσθη ἀναγινώσκων τὴν ἱστορίαν περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς εὐρείας θρησκευτικῆς ἀνεξιθρησκείας ἥτις ἐτίμησε τὸν Γουλλιέλμον Πὲν εἰς τὴν αὐλὴν Καρόλου τοῦ Β' τῆς Ἀγγλίας. Ἔχων πολλὰς ἀρετὰς ἐξ ἐκείνων αἵ τινες ἀποτελοῦσι τὴν μεγαλοφυΐαν, ὑπομονητικὸς, ὀξυδερκὴς, ἐνθουσιώδης, εὔγλωττος, διεδραμέ-

*) Match, ἡ λέξις αὕτη σημαίνει ἀγγλιστὶ καὶ ἔνυσμα (allumette) καὶ γάμον· καὶ τοῦτον ἐνόει ὁ ἡμέτερος περιηγητὴς εἰπὼν «ἄλλου εἴδους.» Ἀλλὰ τὸ λογοπαίγνιον δὲν μεταφράζεται ἑλληνιστί.

τισε καὶ διαδραματίζει ἔτι σήμερον δραματικώτατον καὶ παραδοξώτατον πρόσωπον εἰς τὴν χώραν ταύτην τῆς δύσεως. Ἐπικαλεῖ ἑαυτὸν *καθολικὸν κουάκερον*, δηλαδὴ περ λαμβάνει τὰ δύο ἄκρα τῆς θρησκευτικῆς ἰδέας, ἤτοι τὸ αἴσθημα τῆς προσωπικότητος καὶ τὸ δόγμα τῆς ἐξουσίας, τὴν ἐλευθερίαν τὴν πλέον ἀπόλυτον καὶ τὸν κανόνα τὸν πλέον αὐστηρόν.

Εἰς τοιοῦτο κράμα ἰδεῶν καὶ συμπαθειῶν δὲν φθάνει τις ταχέως, διότι δὲν πηγάζει ἀπὸ προσωπικῆς φαντασίας, ἀλλὰ ἀπὸ μακρᾶς ἱστορικῆς πείρας καὶ πολυαρίθμων οἰκογενειακῶν παραδόσεων. Ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις τοιοῦτός τις συνδυασμὸς εὑρίσκεται εἰς μόνα τὰ ὅρια, ὅπου οἱ Κουάκεροι τῆς Πενσυλβανίας ζῶσι πλησίον τῶν καθολικῶν τῆς Δελαουάρας.

Ὁ Γίλπιν σύγκειται οὕτως εἰπεῖν ἐξ ἀντιθέσεων. Κουάκερος καὶ στρατιώτης, πυροβολητὴς ἱκανότατος, ἐπολέμησε μετὰ τῶν Ἀμερικανῶν εἰς Μεξίκην, καὶ ἔγεινεν ὁ νεώτερος ἀντισυνταγματάρχης τῶν Ὁμοσπόνδων πολιτειῶν. Ἐὰν δὲ δὲν παρητεῖτο ὅπως ἀπελθὼν κατασταθῇ εἰς τὴν δύσιν, θὰ ἐλάμβανε βεβαίως ἀνωτάτην στρατιωτικὴν διοίκησιν ὑπὸ τὸν Γράντ καὶ τὸν Σέρμαν. Κατ' εὐτυχίαν τὸ καθῆκον δὲν προσεκάλεσεν αὐτὸν εἰς ἐκπλήρωσιν ὑπηρεσίας κατὰ τὸν ἐμφύλιον πόλεμον· διότι τῶν ἐνεργειῶν αὐτοῦ ὑπῆρξε σπουδαιοτέρα ἀνάγκη ἀλλαχοῦ ἢ εἰς στρατόπεδον, εἰς τὰς χώρας λέγομεν τῆς δύσεως ὅπου λατρεύεται, τῶν ὁποίων εἶναι προστάτης, καὶ τὰς ὁποίας ἀπεφάσισε νὰ καλλιεργήσῃ, νὰ ἐκπολιτίσῃ καὶ νὰ ὑποβάλῃ εἰς τὸν ζυγὸν τοῦ νόμου. Ὑπ' αὐτὸν ἡ Δέμβερ μετεμορφώθη καὶ αἱ πρόοδοι ἐγένοντο τάχισται. Καὶ ὅμως, ἂν πρέπει νὰ πιστεύσω τὴν μαρτυρίαν τῶν κατοίκων, ἡ παρουσία γυναικῶν τινων, αἵ τινες ἦλθον μετὰ τῶν συζύγων των, συνετέλεσε πολὺ πλέον τῆς ἐμπειρίας καὶ τῆς εὐγλωττίας τοῦ Γίλπιν εἰς τὴν διαρρύθμισιν τῶν ἠθῶν τῆς πόλεως. Εἰς τὸν τόπον τοῦτον μία κυρία εἶναι δύναμις. Ἀπὸ τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ἐφάνη κατὰ πρῶτον εἰς τὴν μεγάλην ὁδὸν τῆς Δέμβερ μεταξωτὴ ἐσθὴς καὶ λεπτοφυὲς κάλυμμα γυναικὸς, ἀπὸ τῆς ἡμέρας λέγω ἐκείνης ἡ ὁδὸς ἐγένετο καθαρωτέρα καὶ ἡσυχωτέρα, ἠκούσθησαν ὀλιγώτεραι ὕβρεις, ἐδόθησαν ὀλιγώτεραι πληγαὶ καὶ ἐκρότησαν ὀλιγώτερα πυροβόλα. Ναὶ μὲν πάντα ταῦτα τὰ τερψίθυμα ἤθη σώζονται πάντοτε, καὶ ἡ Δέμβερ δὲν ἠμπορεῖ νὰ καυχηθῇ ἔτι ἐπὶ ἡσυχίᾳ· ἀλλ' οἱ κάτοικοι ἤρχισαν νὰ ἐννοῶσιν ὁπωσοῦν ὅτι εἶναι αἰσχρὸν ν' ἀλληλομαχῶσι καὶ νὰ ὑβρίζωνται ἐπὶ παρουσίᾳ γυναικῶν.

Ἡ μεταρρύθμισις ἐγένετο βραδέως μὲν ἀλλ' ἀσφαλῶς. Κατ' ἀρχὰς αἱ κυρίαι εὑρέθησαν εἰς μεγάλην στενοχωρίαν· δὲν ἐτόλμα νὰ πλησιάσῃ ἡ μία τὴν ἄλλην, ἀγνοοῦσαι μή τις ἐξ αὐτῶν ἦναι ἀπρεποῦς διαγωγῆς· σήμερον ὅμως γνωρίζονται καλλίον, καὶ τὸ κατ' ἐμὲ, λαβόντα προσωπικὴν πεῖραν, βεβαιῶ ἀδιστάκτως ὅτι ἡ Δέμβερ περιέχει κοινωνίαν γυναικῶν εὐάριθμον μὲν, εὐγενεστάτην ὅμως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

Ὁ Βὸβ Οὐΐλσων.

Ὁ ἀρχηγὸς τῆς δικαιοσύνης ἐν Δέμβερ ὀνομάζεται Ῥοβέρτος Οὐΐλσων, σημαντικώτατον πρόσωπον· εἶναι δὲ ἀστυνόμος, πρῶτος ἄρχων τῆς Δέμβερ, δημόσιος κῆρυξ ἐπὶ τῶν πλειστηριασμῶν καὶ εἰρηνοδίκης. Καὶ τὸ μὲν ἀληθὲς αὐτοῦ ὄνομα εἶναι τὸ ἀνωτέρω· οἱ κάτοικοι ὅμως τῆς Κολοράδο οὐδέποτε θ' ἀναγνωρίζον αὐτὸν ἂν τὸν ἐπρόφερον κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον. Ὅπως καὶ ἡμεῖς τὸν Κοΐντον Ὁράτιον Φλάκκον, ποιητὴν καὶ ἄνδρα τρυφηλὸν γνωρίζομεν ἁπλῶς Ὁράτιον, οὕτω καὶ ὁ Ῥοβέρτος Οὐΐλσων ὀνομάζεται μονοσυλλάβως Βὸβ ὑπὸ τοῦ κοινοῦ, ἢ Βὸβ Οὐΐλσων ὑπὸ τῶν ἀξιούντων πλείονα εὐγένειαν.

Ἡ νεανικὴ αὐτοῦ ἡλικία ὑπέκυψεν εἰς θυέλλας, καὶ ἐνῷ ἦτο ἀκάθεκτος χαρτοπαίκτης ἢ καὶ χειρότερος, διωρθώθη. Δὲν φαίνεται δὲ ἔχων πλείονα τῶν 40 ἢ 42 ἐτῶν· εἶναι μικρόσωμος, εὐπαγὴς καὶ κεφαλὴν ἔχει παρεμφερουσαν πρὸς τὴν τοῦ Ὀλυμπίου Διός. Ἡ διήγησις τῶν τολμημάτων ἅ τινα ἀποδίδουσιν αὐτῷ οἱ κάτοικοι τῶν Πεδιάδων, ἀνατριχιάζει τὸν ἀκροατήν. Κατατρίψας ὀλίγας τινὰς ὥρας μετ' ἐμοῦ, μοὶ ὡμίλησε περὶ τῆς πόλεως καὶ τῆς ἐπαρχίας εἰς ἣν ἦλθε νὰ ζητήσῃ τύχην.

— « Εἰς Δέμβερ, μοὶ εἶπεν, ὁ φόνος θεωρεῖται μικρὸν πρᾶγμα· κατὰ τὸν ἠθικὸν κώδικα τοῦ τόπου, εἶναι μόλις πλημμέλημα. Πρὸ δύο ἢ τριῶν ἐτῶν τὸ κοινότερον, φυσικώτερον καὶ συνεχέστερον πάντων τῶν συμβάντων ἦτο ὁ φόνος. Ἐν γένει ἡ δολοφονία δὲν ἐγίνετο ἐκ προμελέτης. Μετά τινα ῥῆξιν πᾶσαν σχεδὸν πρωΐαν ἐν πτῶμα ἔκειτο ἀπέναντι μιᾶς τῶν δυσφήμων οἰκιῶν τῆς πόλεως. Καὶ σημείωσαι ὅτι εἰς τὸν μεγάλον δρόμον, εἰς πᾶσαν δεκάτην οἰκίαν κεῖται καὶ ἓν καπηλεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον οἱ φυλλόβολοι εὑρίσκουσιν οἰνοπνεύματα, χαρτία, μουσικὴν καὶ ὅλα τὰ ἐρεθιστικά. Περὶ τὸ μεσονύκτιον ἡ *βουλέττα* περικυκλόνεται ἀπὸ τοὺς φίλους της, οἱ ὁποῖοι μονομαχοῦσιν ἐπὶ τέλους. Γεμίζονται τὰ πολύκαννα, αἱ σφαῖραι συρίζουσι καὶ ὁ πλέον βραδὺς ἢ πλέον ἀνεπιτήδειος πίπτει. Οὐδεὶς δὲ ἐρωτᾷ νὰ μάθῃ τὴν αἰτίαν τῆς ἔριδος· τοιοῦτός τις ἄνθρωπος ἂν λείψῃ δὲν πειράζει· τόσον καλήτερα διὰ τὴν πόλιν, ἡ ὁποία βεβαίως δὲν πενθήσει. Ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου ἐδῶ δὲν λογαριάζεται.»

Ἡ σύζυγος τοῦ δημάρχου τῆς Δέμβερ μὲ ἐβεβαίωσεν ὅτι ἐκ τῶν ἑξήκοντα ταφέντων εἰς τὸ μικρότερον νεκροταφεῖον τῆς πόλεως, οὔτε εἷς εἶχεν ἀποθάνει θάνατον φυσικόν. Τόσῳ δὲ ὑπερβολικὸν μοὶ ἐφάνη τὸ ῥηθὲν, ὥστε ἠρεύνησα νὰ μάθω τι ἀκριβέστερον· ἀλλὰ δὲν ἦτο ὀρθὸς ὁ δισταγμός μου.

— Ἐσπέραν τινά, προσέθετο ὁ Βὸβ, κατεγινόμην γράφων εἰς τὸ δωμάτιόν μου, ὅτε ἤκουσα ἐκπυρσοκρότησιν· καὶ ἀνοίξας τὸ παράθυρόν μου παρετήρησά τινα γογγύζοντα εἰς τὸ ἔδαφος. Οἱ σύντροφοί του τὸν ἀνεσήκωσαν, κανεὶς ὅμως αὐτῶν δὲν κατεδίωξε τὸν φονέα, ὅς τις ἔμενεν ἄγνωστος. Ἄλλοτε πάλιν, ἦτο πολὺ ἀργά, δύο στρατιῶται ἐστάθησαν ἔμπροσθεν ἑνὸς φρέατος ἀπέναντι τοῦ παραθύρου μου·

— Κύτταξε, εἶπεν ὁ ἕτερος αὐτῶν πρὸς τὸν σύντροφόν του· ἰδοὺ ἕνας ὑποδηματοποιὸς εἰς τὴν θύραν του· σημάδευσέ με τον.

» Καὶ τῳόντι, τὸ ἐργαστήριον ἦτο ἀνοικτόν. Ὁ στρατιώτης ἐπυροβόλησεν, ὁ ταλαίπωρος σκυτοτόμος ἔσπευσε νὰ κλείσῃ τὰ παράθυρα, ἡ δὲ σφαῖρα ἐμπήχθη εἰς τὸν τοῖχον. Οἱ στρατιῶται ὅμως δὲν ἐτιμωρήθησαν, διότι ἠπόρησα τὸ περίεργον δὲ ὅτι ἡ ἀπορία μου ἔφερεν εἰς ἀπορίαν ἐκείνους πρὸς τοὺς ὁποίους ἔλεγα τὸ πρᾶγμα. Πρέπει ἐδῶ νὰ φονεύσῃ τις ἡμίσειαν τοὐλάχιστον δωδεκάδα ἀνθρώπων ὥστε ν' ἀρχίσωσι νὰ σκέπτωνται περὶ αὐτοῦ. Εἶδα κακοῦργον ὅς τις, μηδενὸς ἀγνοοῦντος, εἶχε φονεύσει ἓξ ἢ ἑπτά, καὶ ὅμως ἐκάθητο ἀνενόχλητος πλησίον εἰς τὴν Central-city. Καὶ μήπως ὁ ταλαίπωρος δὲν ἠσθάνετο τύψιν συνειδήσεως δι' ὅσα ἔκαμε; Μήπως ὁσάκις εὐκαίρωνε τὸ ποτήριόν του μὲ τοὺς κακοὺς του φίλους, δὲν ὡμολόγει ὅτι ἐβαρύνθη τὴν αἱματηρὰν τέχνην του; Μίαν τῶν ἡμερῶν ἐνῷ διέβαινεν ἔφιππος τὴν πόλιν, ἀπήντησε φίλον του καὶ τὸν ἐπροσκάλεσε νὰ πίωσιν· ἐπειδὴ δὲ ὁ φίλος του δὲν ἐδέχθη τὸν ἐφόνευσε φιλικῶς. Ναί, ἐν μέσῳ δημοσίας πλατείας, ἐν σταθερᾷ μεσημβρίᾳ, μία σφαῖρα διεπέρασε τὴν καρδίαν φίλου, καὶ ὁ ἐλεεινὸς αὐτὸς μὲ ὕφος κωμικὸν, ὡς ἂν εἶχε πράξει τι ἀκουσίως· — Θεέ μου, ἀνεφώνησεν, εἶναι λοιπὸν γραμμένον νὰ φονεύω ἕνα ἄνθρωπον ὁσάκις ἔλθω εἰς τὴν πόλιν!

Τὸ πλῆθος, ἀγανακτήσαν τέλος πάντων συνέλαβε τὸν ἀδιόρθωτον κακοῦργον, τὸν ἐδίκασεν ἐν ἀκαρεῖ, καὶ τὸν ἔστειλε νὰ μετανοήσῃ εἰς τὴν κορυφὴν τῆς περιφήμου ἀγχόνης, τοῦ πενθίμου λέγω δένδρου, τὸ ὁποῖον βλέπει ὁ ἐρχόμενος εἰς τὴν Δέμβερ βίπτων τὴν τρομερὰν σκιάν του εἰς τὴν πόλιν, καὶ τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται Βαμβακιὰ τῆς δικαιοσύνης.»

Ταῦτα μοὶ εἶπεν ὁ μέγας δικαστὴς Βὸβ.

Πρωΐαν τινὰ παρετηρήθη ὅτι ἔλειπον ἀπό τινος ἱπποστασίου τῆς πόλεως πέντε ἵπποι. Ἐρωτηθεὶς ὁ Οὐΐλσων ὑπωπτεύθη εὐθὺς τρεῖς πρὸ ὀλίγου ἐλθόντας ἐκ τῶν μεταλλείων διὰ τῆς ὁδοῦ τῶν βουνῶν, χαρτοπαίκτας καὶ ἀχρείας διαγωγῆς. Ἐπειδὴ δὲ ἀναζητήσας εὐθὺς αὐτοὺς εἰς ὅλην τὴν πόλιν δὲν τοὺς ηὗρεν, ἐβεβαιώθη ὅτι ἦσαν οἱ ἀληθεῖς κλέπται καὶ ἀπεφάσισε νὰ τοὺς καταδιώξῃ. Ἰδοὺ λοιπὸν αὐτὸς ἐμπήξας πολύκαννον εἰς τὴν ζώνην καὶ μάχαιραν κοπτερὰν, ἀναβαίνει εἰς τὸν ἵππον καὶ τρέχει πρὸς τὸν δρόμον τῆς Πλάττης. Τὸ φθινόπωρον ἦτο τότε περὶ τὰς ἀρχάς του, ἡ χιὼν ἤρχιζε νὰ ἀναλύεται καὶ ὁ ποταμὸς βαθύτατος. Ὁ καλός σου ὅμως Οὐΐλσον ἐρρίφθη εἰς τὸν ποταμὸν, ἀνύψωσε τὸ πολύκαννον ὑπὲρ τὴν κεφαλήν του καὶ κολυμβῶν ἐπέρασε. *Πεντακόσια μίλια μακρὰν τῆς Δέμβερ*, μεταξὺ πεδιάδος, παρετήρησε τοὺς κλέπτας· σημειωτέον ὅτι δὲν εἶχε σταθῇ οὔτε ἡμέραν οὔτε νύκτα. Οἱ μὲν δύο ἔφιπποι ἔσυρον ἕτερον ἵππον, ὁ δὲ τρίτος ἱππεύων μόνος ἦτο ὁ οὐραγός. Μόλις τότε ἐξημέρωνεν. Οἱ κλέπται δὲν ἐγνώριζον τὸν ἀστυνόμον εἰμὴ ἐκ φήμης, διὸ καὶ εὐκόλως ἤνοιξε τὴν ὁμιλίαν μὲ αὐτοὺς καὶ ἰδίως μὲ τὸν οὐραγὸν, εἰς τὸν ὁποῖον εἶπεν ὅτι ἦτο δυστυχὴς μεταλλευτὴς ἐπιθυμῶν νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὰς πολιτείας. Οὕτω δὲ συνώδευσεν αὐτοὺς ἀπὸ τῆς ὀγδόης ὥρας μέχρι τῆς μεσημβρίας ἐπ' ἐλπίδι νὰ συναντήσῃ ἢ τὴν δημοσίαν ἅμαξαν, ἢ ἄλλην τινὰ συνοδίαν ἱκανὴν νὰ τὸν συνδράμῃ. Ἐπειδὴ ὅμως οὐδεὶς ἐφάνη, ἀπεφάσισε νὰ γίνῃ μόνος καὶ χωροφύλαξ, καὶ στρατιώτης, καὶ ἀστυνόμος, καὶ ἀνακριτής. Διὸ ἀναχαιτίσας ἄφνης τὸν ἵππον του καὶ μεταβαλὼν ὄψιν·

— Κύριε, ἀνέκραξεν, ἀρκετὰ ἐταξειδεύσαμεν ἕως ἐδῶ· ἂς ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν Δέμβερ.

— Κ. . . . . τί φλυαρεῖς; ἐμούγγρισεν ὁ εἷς ἀνασύρας πολύκαννον ἀπὸ τὴν ζώνην του. . . . . ποῖος εἶσαι;

Ὁ ἀστυνόμος δὲν ἐταράχθη· ἀλλ' ἀντιτάξας καὶ αὐτὸς πολύκαννον·

— Εἶμαι, ἀπεκρίθη, ὁ Βὸβ Οὐΐλσον. Σᾶς διατάττω νὰ ἐπιστρέψετε εἰς Δέμβερ, διότι κατηγορεῖσθε ὅτι ἐκλέψετε πέντε ἵππους. Πρέπει ν' ἀποδώσετε τὰ ὅπλα σας· θὰ δικασθῆτε κατὰ τὸν νόμον.

— Θὰ δικασθῶμεν! ἐμούγγρισεν ἐκ νέου, καὶ ἀνεσήκωσε τὸ πολύκαννον.

Ἀλλὰ δὲν εἶχεν ἔτι ἐγγίσει τὸν λύκον καὶ κατεκυλίσθη εἰς τὴν γῆν προσβληθεὶς εἰς τὸ κρανίον. Οἱ ἄλλοι δύο ἀκούσαντες τὸν κρότον ἐστράφησαν καὶ ἡτοιμάσθησαν νὰ πυροβολήσωσιν. Ἀλλ' ἐπειδὴ τοῦ ἑνὸς ἔπεσε τὸ πολύκαννον, ὁ Οὐΐλσον ἐφόνευσε καὶ κατεκύλισεν εἰς τὸν χόρτον καὶ τὸν δεύτερον.

— Ἐμπρός! ἀνέκραξεν ὁ Οὐΐλσων πρὸς τὸν Σμίθ. ὅς τις ἔτεινε χεῖρας ἱκέτιδας πρὸς τὸν Οὐΐλσων! Κράτησε τὸν ἵππον μου· ἂν σαλεύσῃς, εὐθὺς καὶ σὺ θὰ ὑπάγῃς μὲ τοὺς συντρόφους σου· ἠξεύρεις ὅτι σημαδεύω καλά.

— Ναί, καλὰ σημαδεύεις, ἀπεκρίθη ὁ κλέπτης.

— Πρόσεξε! Θὰ σὲ φέρω εἰς Δέμβερ μὲ τὰ ἄλογα. Ἐὰν τὰ ἔκλεψες δὲν θὰ γλυτώσῃς εὔκολα, ἐὰν ὅμως ὄχι, τόσῳ καλήτερα. Ἀλλ' εἴτε οὕτως εἴτε ἄλλως θὰ δικασθῇς, καὶ θὰ δικασθῇς καλά.

— Ἐμάζωξα, προσέθετο ὁ Οὐίλσων ὅτε μοι διηγεῖτο τὰ ἀνωτέρω, τὰ τρία πολύκαννα καὶ τὰ ἔδεσα εἰς τὸ μανδύλιόν μου γεμάτα ὡς ἦσαν. Ἔπειτα ἐγέμισα καὶ τὸ ἰδικόν μου καὶ ἐβίασα τὸν ἐπιζήσαντα κλέπτην νὰ ἱππεύσῃ καὶ νὰ σταθῇ ἥσυχος ἵνα τὸν δέσω μὲ λωρία. Τὰ πτώματα ἔμειναν ὅπου ἦσαν, οἱ ἵπποι ἀφέθησαν ἐλεύθεροι πρὸς νομὴν, καὶ ἔφερα τὸν αἰχμάλωτόν μου εἰς τὴν πλησιεστέραν ἐξοχὴν, ὅπου κατῴκει ἔποικός τις Γάλλος σύζυγον ἔχων ἀγγλίδα. Μόλις δὲ εἶπα τὸ ὄνομά μου ἀναγγείλας καὶ τὸν σκοπὸν τῆς ἀφίξεώς μου, καὶ οἱ δύο ἔσπευσαν νὰ μὲ συνδράμωσιν. Ὁ αἰχμάλωτος ἐδέθη εἰς πάλον, ἐγὼ δὲ ἀπεμακρύνθην μετὰ τοῦ Γάλλου παραγγείλας θερμῶς εἰς τὴν γυναῖκα νὰ στείλῃ εἰς Καπερναούμ τὴν παραθαλασσίαν τὸν κλέπτην ἐάν ποτε θελήσῃ νὰ λυθῇ.

— Ἡσύχασε! μοὶ εἶπεν ὁ σύζυγος· δὲν θὰ λείψῃ.

Μετέβημεν, ἐξηκολούθησεν ὁ Οὐίλσον, εἰς τὸ μέρος ὅπου ἐφόνευσα τοὺς ἄλλους, καὶ ἐσκάψαμεν δύο λάκκους εἰς τοὺς ὁποίους τοὺς ἐρρίψαμεν ἀφοῦ ἐσκαλίσαμεν τὰ θυλάκιά των καὶ ἐλάβομεν πᾶν ὅ,τι ὑπεθέσαμεν ἐπιτήδειον νὰ μαρτυρήσῃ περὶ τῆς ταυτότητός των. Ἐπανελθόντες δὲ εἰς τὴν ἐξοχὴν ηὕραμεν τὴν μὲν γυναῖκα φρουροῦσαν, τὸν δὲ δεσμώτην κλαίοντα. Εἰς μάτην εἶχε προσπαθήσει νὰ καταπείσῃ αὐτὴν νὰ τὸν ἀπολύσῃ· εἰς μάτην ἐπεκαλέσθη καὶ τὴν φιλανθρωπίαν, καὶ τὴν ματαιότητα, καὶ τὴν φιλοχρηματίαν τῆς φρουροῦ· αὕτη ὑπῆρξεν ἀδυσώπητος. Ἐπὶ τέλους βαρυνθεῖσα εἶπε πρὸς αὐτὸν ὅτι ἐὰν δὲν σιωπήσῃ ἦτο ἀποφασισμένη νὰ κλείσῃ διὰ παντὸς τὸ στόμα του. Τότε γινόμενος κάτωχρος ἐσιώπησε. Τὴν ἐπιοῦσαν μετακομισθεὶς εἰς Δέμβερ ἐδικάσθη, καὶ τὴν μεθαύριον ἐγένετο καρπὸς τοῦ ἱστορικοῦ ἐκείνου δένδρου. Ἰδοὺ, κύριε, πῶς ἀπονέμω τὴν δικαιοσύνην εἰς Δέμβερ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

Σιέρρα Μάδρα.

Ἀπὸ Δέμβερ εἰς Bridger's Pass, μέρος ὑψηλὸν τῆς Σιέρρα Μάδρα, ἡ ὁδὸς πατουμένη ὑπὸ τῶν κυνηγῶν καὶ τῶν ἐμπόρων δὲν φαίνεται πολλὰ τραχεῖα, ἀλλὰ τὰ χανδάκια, αἱ καμπαὶ καὶ αἱ πέτραι κατακοπιάζουσι τὸν διαβάτην, ὅς τις ἕνεκα τούτου εὑρίσκει ὀλίγην διαφορὰν μεταξὺ τῶν βουνῶν καὶ τῶν πεδιάδων. Ἐπὶ ἐννενήκοντα μίλια ὁ δρόμος πρὸς βορρᾶν τῆς Δέμβερ δὲν ἔχει ἐμπόδια· κεχαραγμένος ὢν εἰς τοὺς πρόποδας ὀρέων ὀλίγον ὑψηλῶν, τῶν λεγομένων «Μελαίνων Βουνῶν,» ἀπολήγει εἰς δίοδον ἤ τις διέρχεται διὰ τοῦ τείχους τῶν ὑπὲρ αὐτὰ βράχων καὶ χιόνων. Εἰς Στόνουαλ, πλησίον τῆς Βιργινίας Δὲλ, ἀπαντᾷ στενὸν ὅ περ φέρει εἰς ὡραῖον δασὺ χωρίον, πλῆρες ρυάκων καὶ πηγῶν, ὅπου εὑρίσκεται μέγας ἀριθμὸς χελωνῶν. Τὸ μέρος τοῦτο, εἰ καὶ ἀλλόκοτον διὰ τὸ βραχῶδες σχῆμα καὶ τὴν λάμψιν τοῦ χρωματισμοῦ, δὲν ἔχει χαρακτῆρα σεμνὸν ἢ ἄγριον· ὅταν δὲ περιέλθῃς τὰ ὄρη αὐτὰ ἐννοεῖς εὐθὺς διὰ τί ὠνομάσθησαν ὑπὸ τῶν Ἱσπανῶν Colorado· διότι τὰ πάντα, γῆ, βράχοι, φύλλα εἶναι κόκκινα, πρὸς τὸ τέλος μάλιστα τοῦ φθινοπώρου.

Μεταξὺ Βιργινίας Δὲλ καὶ Οὐίλλο Σπρίγς, ἡ πρὸς νότον τοῦ ἡμετέρου δρόμου χώρα εἶναι θαυμασία· ἀπὸ τὴν ὁδὸν οὖσαν ὑψηλὴν βλέπεις πολυαρίθμους κοιλάδας χλοερωτάτας καὶ δροσερὰς, καὶ πορρωτέρω μεγαλοπρεπῆ καὶ ἄτακτον σειρὰν ὀρέων, τῶν ὁποίων τὰς μὲν πλευρὰς σκεπάζει χλόη, τὰς δὲ κορυφὰς χιὼν ὡς ἐν Ἐλβετίᾳ.

Ποῦ καὶ ποῦ, κατὰ μῆκος τῆς ὁδοῦ, καὶ πρὶν καταβῶμεν εἰς Sage-Creek καὶ τὸ δάσος τῶν Πευκῶν, ὑπερβαίνομεν ὑψηλά τινα μέρη, τὰ ὁποῖα ἠμποροῦμεν νὰ ὀνομάσωμεν χάριν εὐγενίας ὄρη. Ἥσυχα ἥσυχα καὶ ὡς καλοὶ χωρικοὶ προχωροῦμεν, ἐνῷ τὸ ἐλαφρὸν ὄχημα κυλίεται εἰς τὰς πέτρας, τὸν χόρτον, τὴν ἄμμον, μεταξὺ αὐλακίων καὶ ἑλῶν, ἀπὸ πρωΐας μέχρις ἑσπέρας καὶ ἀφ' ἑσπέρας μέχρι πρωΐας· τοσούτῳ δὲ μονότονος καταντᾷ ἡ πορεία ὥστε, ἐὰν δὲν εἴχομεν τὸν φόβον μὴ φανῇ συμμορία Ἰνδῶν, θὰ κατεβάλλετο καὶ ὁ εὐσταθέστερος ὁδοιπόρος. Τρομερὸν ἀληθῶς ταξείδιον, οὗ τινος καὶ αἱ καλήτεραι ὧραι εἶναι ἀποτρόπαιοι. Μόλις ἔχομεν δύο γεύματα ἐντὸς εἰκοσιτεσσάρων ὡρῶν· καὶ τί γεύματα! Ἡ μαγειρικὴ εἶναι ἐλεεινὴ καὶ τὸ νερὸν χειρότερον. Διόλου χορταρικὰ, σπανίως τέϊον, γάλα, βούτυρον, πρόβειον ἢ βόειον κρέας. Τὰ συστατικὰ γράμματα ὅσα εἴχομεν ἐκ Νεοεβοράκου δὲν χρησιμεύουσι πλέον εἰς τὰ ἔρημα ἐκεῖνα μέρη. Ἐὰν ὑπῆρχον τρόφιμα θὰ τὰ ἐπώλουν· ἀλλὰ δὲν ὑπάρχουσι. Παξιμάδια τὰ ὁποῖα οὔτε σκύλλινοι ὀδόντες δὲν δύνανται νὰ συντρίψωσιν, οὔτε ζῦθος, οὔτε σήκερα, ἐνίοτε δὲ οὔτε ἅλας. Ὡς ἔκτακτον φαγητὸν σοὶ προσφέρουσι κρέας βουβάλου καὶ αἰγάγρου παρεσκευασμένον μὲ πυρίτιδα καννονίου· πληρόνεις δὲ τὸ τρομερὸν τοῦτο φαγητὸν ἓν καὶ ἥμισυ ἐνίοτε δὲ καὶ δύο τάλληρα.

Ἐὰν ὁ βίος οὗτος, τὸν ὁποῖον θὰ ζήσωμεν δώδεκα ἡμέρας καὶ νύκτας φαίνεται τραχύτατος εἰς ἡμᾶς, τί ἄρα θὰ πάσχωσιν οἱ κυνηγοί, οἱ ἄποικοι καὶ οἱ ὁδηγοί; Καὶ ὅμως μὲ ὅλας τὰς στερήσεις καὶ μὲ

ὅλους τοὺς κινδύνους ὁ δρόμος μεταξὺ τοῦ ποταμοῦ καὶ τῆς πόλεως τῆς λίμνης Σαλὲ βρύθει ὁδοιπόρων. Ἑκατοντάδες ἀνθρώπων, μυριάδες βοῶν, ἡμιόνων καὶ ἵππων διασχίζουσι τὰ μέρη ἐκεῖνα. Σωροὶ ἐλαφρῶν ἁμαξῶν, ἐπίτηδες κατεσκευασμένων μεταφέρουσι μακρὰν τὰ προϊόντα τῶν πόλεων καὶ τῶν ἀγρῶν τῆς Ἀνατολῆς, οἷον μῆλα, σῖτον, παστὸν κρέας, ἄλευρον, σεμίδαλιν, γλυκύσματα, τέϊον, καπνὸν, ὀρύζιον, σάκχαρ, καφὲν, ἐνδύματα, οἰκιακὰ σκεύη, ἀπὸ πίλων καὶ βρακίων μέχρι σινδόνης καὶ μέχρι πλακῶν χαλκίνων ὡρισμένων νὰ σκεπάσωσι τὰ νεκροκράββατα. Πάντα δὲ ταῦτα θὰ διανεμηθῶσιν εἰς τὰ μεταλλεῖα τῆς Κολοράδο, εἰς Οὐτὰ, εἰς Ἰδάχο καὶ εἰς Μοντάνα. Οἱ συνοδεύοντες δὲ ταῦτα συνταξειδεύουσι χάριν πλείονος ἀσφαλείας. Οὐδὲν ἀσφαλιστικὸν κατάστημα ἐγγυᾶται περὶ τῆς ἀσφαλοῦς ἀφίξεως τῶν πραγματειῶν εἰς Δέμβερ, εἰς τὴν Λίμνην Σαλὲ ἢ εἰς τὴν πόλιν Βιργινίαν· οἱ ἔμποροι διατρέχουσιν αὐτοὶ τὸν κίνδυνον. Πρέπει μόνον οἱ ὁδηγοὶ νὰ εἶναι καλῶς ὡπλισμένοι καὶ καλοὶ σκοπευταί· δὲν ἀπαιτοῦσι δὲ οἱ ἔμποροι παρ' αὐτῶν νὰ ὑπερασπισθῶσι κατὰ τῶν Ἰνδῶν τὰ ἐμπορεύματα. Ἐὰν ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπερχομένων Ἐρυθροδέρμων εἶναι σημαντικὸς, οἱ καλοί σου ὁδηγοὶ πηδῶσιν ἐπὶ τὰς καλητέρας ἡμιόνους καὶ φεύγουσι μέχρι τοῦ πλησιεστέρου σταθμοῦ, ἀφίνοντες καὶ ἁμάξας, καὶ ἐμπορεύματα, καὶ τὰ λοιπὰ εἰς τὴν διάκρισιν τῶν Ἰνδῶν. Ὁ περισκυθισμὸς δὲν εἶναι διόλου νόστιμος, καὶ ὅταν ἔχῃ τις γυναῖκα καὶ τέκνα, ἐπιθυμεῖ νὰ ἔχῃ ὁλόκληρον τὸ δέρμα τοῦ κρανίου του.

Ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ εἰς τὴν λίμνην Σαλὲ φθάνει τις, ἐὰν φθάσῃ, ἐντὸς ἐννενήκοντα ἡμερῶν· τὸ διάστημα εἶναι ἐπέκεινα τῶν χιλίων διακοσίων μιλίων. Ἀναπαύονται δὲ εἰς Δέμβερ, κειμένην ἑξακόσια μίλια ἀπὸ τοῦ μέρους τῆς ἀναχωρήσεως. Κατὰ μέσον ὅρον διατρέχουσι δεκατέσσαρα ἕως δεκαπέντε μίλια τὴν ἡμέραν, ἐνίοτε δὲ καὶ εἴκοσι. Μεσούσης δὲ τῆς ἡμέρας ἀναπαύονται τέσσαρας ἢ πέντε ὥρας ὅπως βοσκήσωσι καὶ τὰ ζῶα καὶ ἑτοιμασθῇ καὶ τὸ γεῦμα. Τὸ ἑσπέρας καταλύουσι πλησίον πηγῆς γλυκέος ὕδατος, καὶ εἰ δυνατὸν πλησίον μικροῦ δάσους. Αἱ ἅμαξαι τοποθετοῦνται ἡ μία πλησίον τῆς ἄλλης ἐν εἴδει ὀχυρώματος, οἱ βόες ἀπολύονται πρὸς νομὴν, οἱ ἄνδρες συνάγουσι καὶ κόπτουσι ξύλα, αἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδία ἀνάπτουσι πυρὰ, φέρουσιν ὕδωρ, γεμίζουσι τὰς χύτρας καὶ ἑτοιμάζουσι τὸν ἄρτον τῆς ἑσπέρας. Οἱ νέοι ὑπάγουσιν εἰς τὸ κυνήγιον, καὶ ἐὰν ἐνίοτε κατορθώσωσι νὰ φέρωσιν αἴγαγρον ἢ βόνασσον, παρακάθηνται εἰς συμπόσιον. Ἕτεροι δὲ καταδιώκουσι τοὺς κροταλίας καθὼς καὶ τοὺς λύκους, τοὺς ὁποίους ἡ πεῖνα ἐλκύει πρὸς τὸ κατάλυμα. Μέγας τις λύκος ἦλθεν εἰς θήραν παιδίου κοιμωμένου ἐντὸς ἁμάξης, τὸν ἐφόνευσαν δὲ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου.

Μετὰ τὸ δεῖπνον, καὶ ἀφοῦ βοσκήσωσιν οἱ βόες ἐμβιβάζουσιν αὐτοὺς εἰς τὴν μάνδραν τῶν ἁμαξῶν, διότι ἄλλως τὸ πρωὶ θὰ εὑρίσκοντο δέκα μίλια μακρὰν εἰς τοὺς ἰνδούς. Καταπαύουσι δὲ τὰ ἔργα τῆς ἡμέρας δι' ᾄσματος ἢ παραμυθίου, ἐνίοτε δὲ καὶ διὰ χοροῦ. Ἐν καιρῷ καύσωνος οἱ τῆς συνοδίας κοιμῶνται ἐντὸς τῶν ἁμαξῶν ὅπως ἀποφύγωσι τοὺς κροταλίας καὶ τοὺς λύκους. Ἐπειδὴ ὅμως ὅταν ἡ χιὼν στοιβάζεται εἰς τὴν φάραγγα, καὶ συρίζῃ ὁ παγερὸς ἄνεμος, ἡ ἅμαξα ὡς κλίνη εἶναι ψυχροτάτη, ἐξαπλόνονται κατὰ γῆς ἐπὶ σκεπάσματος καὶ προσκέφαλον ἔχοντες φιάλην *οὐΐσκυ*. Ἐξυπνοῦσι δὲ πρὸ τῆς αὐγῆς καὶ προετοιμάζουσι τὰς ἡμιόνους καὶ τὰς ἁμάξας διὰ τὴν ἀναχώρησιν, προγευόμενοι μετὰ σπουδῆς. Καὶ ὅταν ἀνατείλῃ ὁ ἥλιος ἡ συνοδία εὑρίσκεται ἤδη καθ' ὁδόν.

Ἐνίοτε καὶ αὐτὸς ὁ κύριος τῶν πραγματειῶν τὰς συνοδεύει, ἀλλὰ σπανίως, διότι ὁ ἔχων τὴν διεύθυνσιν τῆς συνοδίας διοικεῖ τοὺς ἀπειθεῖς, καὶ μεθύσους, καὶ φιλέριδας ἁμαξηλάτας πολὺ κάλλιον τοῦ κυρίου. Ἐὰν λείψωσι τροφαί, ἐὰν τὸ *οὐΐσκυ* εἶναι κακὸν, ἐὰν αἱ ἅμαξαι πέσωσιν, ὁ διευθυντὴς ἠμπορεῖ νὰ ἑνώσῃ τὴν φωνὴν εἰς τὴν τῶν δυσηρεστημένων, ὑβριζόντων τὸν ἀπόντα· διότι, ὡς λέγουσιν, ἔκρηξις ὕβρεων ἀνακουφίζει κατὰ πολὺ τοὺς ἀνθρώπους τούτους, καὶ ὁ κύριος ὅς τις δὲν εὑρίσκεται ἐκεῖ ὅπως ἀκούσῃ τὰς περὶ αὐτοῦ χαριτολογίας δὲν ἔχει νὰ προσβληθῇ. Ἐὰν ἐξ ἐναντίας εἶναι παρὼν, καὶ ὁ τελευταῖος ἄνθρωπος τῆς συνοδίας ἔχει παράπονον, οὕτως ὥστε καταναλίσκουσιν ἄπειρον χρόνον καθ' ὁδὸν καὶ πνεῦμα στάσεως κυριεύει τὸ στρατόπεδον. Ἐὰν τι δὲν γίνῃ ὀρθῶς, καὶ εἰς τοὺς τοιούτους τόπους ἐξ ἀνάγκης δὲν γίνονται ὀρθῶς τὰ πράγματα ἅπαξ τοὐλάχιστον τῆς ἡμέρας, ὁ διευθυντὴς, ἀπόντος τοῦ κυρίου, λέγει ὅτι τὸ σφάλμα δὲν εἶναι ἰδικόν του, ὅτι δὲν ἔχει καμμίαν δύναμιν, ὅτι ὅλοι εἶναι ἴσοι, καὶ ὅτι ἀνάγκη νὰ μὴ χαλῶσι τὴν καρδίαν των. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, ὑβρίζοντες, πίνοντες καὶ ζυλοκοπούμενοι διαβαίνουσιν ἐπὶ τέλους τὰ στενὰ, καὶ παραμυθοῦνται ἀποζημιούμενοι διὰ τὰς στερήσεις τῶν ἐννενήκοντα ἡμερῶν κυλιόμενοι καὶ κραιπαλῶντες εἴτε εἰς τὰ καπηλεῖα τῆς πόλεως τῆς λίμνης Σαλὲ, εἴτε εἰς ἐξοχήν τινα μεταξὺ τῶν βουνῶν.

Ὁ δὲ κύριος τῶν ἐμπορευμάτων ταξειδεύει ταχύτερον οὐχὶ ὅμως καὶ ἀνετώτερον διὰ τοῦ ταχυδρομείου, φθάνει εἰς Δέμβερ, εἰς τὴν πόλιν τῆς λίμνης Σαλὲ ἢ εἰς τὴν Βιργινίαν ὅπως παραλάβῃ αὐτὰ ὅταν φθάσωσι, καὶ ἐκεῖ τὰ πωλεῖ εἴτε διὰ μιᾶς, εἴτε εἰς μερίδια, κατὰ τὸ συμφέρον του.

Ἀλλ' ὁ σπουδαιότερος κίνδυνος προέρχεται ἐκ

τῶν Ἰνδῶν, καὶ μάλιστα ὅταν ἰσχυρὰ φυλὴ, ὡς ἡ τῶν Σιοὺ καὶ ἡ τῶν Πάουνη, ἐπιχειρῇ πόλεμον. Οἱ Ἐρυθρόδερμοι ἀγαπῶσι τὸ *οὔϊσκυ* πλέον καὶ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν τέκνων των, διὰ τοῦτο ἐν καιρῷ εἰρήνης παραχωροῦσι τὰ πάντα, καὶ σύζυγον καὶ τέκνα καὶ αἰχμαλώτους, ἀντὶ τοῦ ποτοῦ τούτου. Ἀλλὰ μόλις οἱ Σιοὺ βαφῶσι μὲ κοκκίνην βαφὴν εἰς σημεῖον πολέμου, μόλις κρεμάσωσιν εἰς τὸ πλευρὸν αὐτῶν τὴν περισκυθίζουσαν μάχαιραν, δὲν ἀγοράζουσι πλέον, ἀλλ' ἁρπάζουσι παρὰ τῶν λευκῶν, εἰσβάλλουσιν εἰς τὰ ἐργαστήρια καὶ φονεύουσι τοὺς πωλητάς.

Καὶ ὅμως οἱ σωθέντες ἀνεγείρουσι καὶ πάλιν τὰς παραδοθείσας εἰς τὸ πῦρ καλύβας καὶ φέρουσι νέας τροφάς. Ἐὰν κατορθώσωσι νὰ πωλήσωσιν *οὔϊσκυ* καὶ καπνὸν ἐπί τινα καιρὸν χωρὶς νὰ λεηλατηθῶσιν, ἡ τύχη των ἔγεινεν. Ὁ ἐξ Ἰρλανδίας Baddy Blake, ἔχει καλύβην πλησίον τῆς κορυφῆς τοῦ Bridger's Pass, εἰς τὸν πλέον ἔρημον τόπον τοῦ κόσμου. Κατοικεῖ δὲ εἰς τὸ φρούριον Δαραμί, ὅπου εἶναι κάπηλος τῆς φρουρᾶς· εὑρίσκει ὅμως συμφερώτερον νὰ πωλῇ κακὰ οἰνοπνεύματα πρὸς τρία τάλληρα τὴν φιάλην, καὶ καπνὸν πρὸς ἓξ τάλληρα τὴν λίτραν, παρὰ νὰ προμηθεύῃ ὑγιεστέρας τροφὰς εἰς τοὺς στρατιώτας καὶ τοὺς κατοίκους τοῦ φρουρίου. Τὰ δηλητήρια τρόφιμά του περιέχονται εἰς μικρὰν ξυλίνην καλύβην, καὶ ἐπὶ τέσσαρας μῆνας τοῦ ἔτους, καθ' οὓς ὁ δρόμος εἶναι ἀνοικτὸς καὶ ἡ χιὼν δὲν σκεπάζει τὴν γῆν, τὰ πωλεῖ εἰς τοὺς διαβάτας, τούς τε Οὔτας καὶ τοὺς Cheyennes· λαμβάνει δὲ εἰς πληρωμὴν ἢ δέρματα βουβάλων καὶ αἰγάγρων φερόμενα ὑπὸ τῶν ἀγρίων, ἢ τάλληρα καὶ ἄλλα πράγματα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀνήκοντα εἰς λευκοὺς ἀλλὰ κλαπέντα.

Καθ' ὅλον τοῦτον τὸν δρόμον μόνον περὶ ἀγρίων γίνεται λόγος· μοὶ ἔλεγέ τις τῶν ὑπαλλήλων τῆς κυβερνήσεως ὅτι εἶδεν ὁδοιπόρον ἀποσπασθέντα παρὰ Σιοὺ ἀπὸ τῆς ἁμάξης καὶ παραδοθέντα ζωντανὸν εἰς πῦρ ἐκ στέατος.

Ὁ περίφημος κυνηγὸς τῆς Βιργινίας ἐσφάγη πρὸ ὀλίγου. Συμμορία Cheyennes καταλαβοῦσα συνοδίαν ἐφόνευσεν ἢ ἠχρωτηρίασεν ἄνδρας, γυναῖκας καὶ παιδία. Δύο νέαι κόραι ἁρπαγεῖσαι καὶ κακοποιηθεῖσαι ἐξηγοράσθησαν διά τινων σάκκων ἀλεύρου.

Εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ πρώτου στενοῦ κεῖται μεμονωμένος σταθμὸς, ἐν ᾧ ζῶσι δύο ἄνδρες ὧν ὁ ἕτερος, Jesse Ewing ἔπραξε τὸ ἑξῆς ἀνδραγάθημα·

Τὸ 1866 πολὺς ἀριθμὸς Σιοὺ ὡπλισμένων πρὸς πόλεμον εἰσέβαλεν εἰς τὸ παράπηγμα τοῦ Jesse ὅπου εὑρίσκετο μόνος. Ἀφοῦ δὲ κατὰ τὴν συνήθειάν των ἔφαγον ἄρτον, κρέας παστὸν, στέαρ καπνιστὸν καὶ καφὲ καὶ ἐκορέσθησαν, διέταξαν τὸν Jesse νὰ ἀνάψῃ πυρὰν ἵνα τὸν καύσωσι ζῶντα. Τὴν διασκέδασιν ταύτην ὑπεραγαπῶσιν οἱ Σιοὺ. Ἀλλ' ὁ Jesse ὅς τις εἶχε κατορθώσει νὰ κρύψῃ ἐπάνω του μίαν μάχαιραν καὶ ἓν πολύκαννον χωρὶς νὰ τὰ ἴδωσιν οἱ ἄγριοι, δὲν ἐνέδωκεν. Οὗτοι ὅμως ἀπεκρίθησαν ὅτι ἐὰν δὲν τὴν ἀνάψῃ θὰ τὸν ἐκδάρωσι ζῶντα αἱ γυναῖκές των. Τότε ἐπανέλαβεν ὅτι δὲν ἔχει ἄχυρον καὶ φρύγανα καὶ ὅτι πρέπει νὰ τὸν ἀφήσωσιν νὰ ὑπάγῃ νὰ λάβῃ εἰς τὸ ἱπποστάσιον. Οἱ Ἰνδοὶ ἀφῆκαν αὐτὸν συνοδεύσαντες καὶ διὰ δύο συντρόφων των, ἐξ ὧν ὁ μὲν εἰσῆλθε μετὰ τοῦ Jesse εἰς τὸ ἱπποστάσιον, ὁ δὲ ἐφύλαττεν εἰς τὴν θύραν. Ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ ὁ Jesse ἐνέπηξε τὴν μάχαιραν εἰς τὸ στῆθος τοῦ παρ' αὐτὸν Ἰνδοῦ, καὶ ἐνεφύτευσε τὸ σφαιρίδιον τοῦ πολυκάννου του εἰς τὸ κρανίον τοῦ ἑτέρου. Ἡ συνοδία ἀκούσασα τὸν κρότον συνέῤῥευσεν ἀμέσως ὠργισμένη· ἀλλ' ὁ Jesse, ἐλαφρὸς ὡς ἔλαφος, ἐπήδησεν εἰς ὑψηλὸν σωρὸν πετρῶν καὶ δένδρων καὶ ἐζάρωσεν ἀκίνητος, ἐνῷ οἱ Σιοὺ ἐξηκολούθουν περιφερόμενοι ἐμμανεῖς περὶ τὴν κρύπτην, καὶ ὑλακτοῦντες τὴν τρομερὰν αὐτῶν πολεμιστήριον κραυγὴν *Γέπ! γέπ!* Τὸ ψῦχος ἦτο δριμύτατον καὶ ὁ ταλαίπωρος Jesse δὲν εἶχεν οὔτε ὑποδήματα, οὔτ' ἔνδυμα· ἡ δὲ χιὼν καταπίπτουσα κατὰ πυκνοτάτας νιφάδας τὸν ἐσκέπαζεν· ἐὰν ἐξήρχετο θὰ συνελαμβάνετο. Κατ' εὐτυχίαν τὸ ψῦχος ἐπάγωσε καὶ τῶν Ἰνδῶν τοὺς πόδας καὶ ἠνάγκασεν αὐτοὺς νὰ ἀναχωρήσωσιν. Ὁ ἥρως ἐξῆλθε τότε ἀπὸ τὴν φωλεάν του καὶ ἔτρεξε πρὸς τὸν πλησιέστερον σταθμὸν ὅπου εὗρε τροφὴν καὶ περιποίησιν.

Μετὰ ταῦτα ἐπανῆλθεν εἰς τὴν καλύβην του, ἀλλὰ φοβοῦμαι μήπως οἱ Ἐρυθρόδερμοι, οἵτινες δὲν λησμονοῦσι τοὺς ἐχθρούς των, ἐπανέλθωσι καὶ αὐτοί.

(Ἀκολουθεῖ.)

ΒΟΗΘΕΙ ΣΑΥΤΟΝ.

(Συνέχ. Ἴδε φυλλάδ. 518.)

Ἀποκατασταθέντες εἰς Θόρωτον, ἵδρυσαν κατάστημα πρὸς κατασκευὴν περικνημίδων καὶ πληρέστατα ἐπέτυχον. Ὁ τόπος ἦτο καταλληλότατος πρὸς τοιαύτην βιομηχανίαν ἕνεκα τῶν πολυαρίθμων προβάτων ἅτινα τρέφε καὶ τῆς ποιότητος τοῦ ἐρίου. Λέγεται ὅτι ὁ Ἄστον προσέθεσεν εἰς τὴν μηχανὴν τὰ μολύβδινα βάρη καὶ κατέστησεν οὕτως τὴν ἐφεύρεσιν τελειοτέραν. Βαθμηδὸν ἐξετάθη ἡ τέχνη εἰς διάφορα μέρη τῆς Ἀγγλίας καὶ ἡ διὰ μηχανῶν κατασκευὴ τῶν περικνημίδων ἔγινε ταχέως σπουδαῖος κλάδος τῆς ἐθνικῆς βιομηχανίας.

Σπουδαιοτάτη ὑπῆρξεν ἡ τροποποίησις ἥτις κατέστησε τὴν πλεκτικὴν μηχανὴν κατάλληλον πρὸς κατασκευὴν μεγάλων ποσοτήτων τριχάπτου. Ἐν ἔτει

1777 δύο μόνον ἐργάται, ὁ Φρὸστ καὶ ὁ Χόλμς κατεσκεύαζον τοιοῦτον πλέγμα διὰ τῆς πλεκτικῆς μηχανῆς ἣν εἶχον τροποποιήσῃ· μετὰ δὲ τριάκοντα ἔτη, τοσοῦτον ἐξετάθη ἡ παραγωγή, ὥστε 1500 μηχαναὶ ἐκινοῦντο καὶ ἔδιδον ἐργασίαν εἰς 15,000 ἐργατῶν Ἀλλ' ὅμως, ἐπελθόντος τοῦ πολέμου, τῆς τροπῆς τῆς ἐνδυμασίας καὶ διαφόρων ἄλλων περιστάσεων, ἐξέπεσεν ἡ παραγωγὴ τοῦ τριχάπτου τοῦ Νόττιγχαμσάϊρ καὶ διετέλεσεν εἰς παραλυσίαν μέχρι τῆς ἀνακαλύψεως τῆς τριχαπτουργοῦ μηχανῆς (Bobbinet machine) τοῦ Ἰωάννου Χήθκωτ τέως μέλους τοῦ κοινοβουλίου, ἥτις ἀνώρθωσε τὴν βιομηχανίαν ἐκείνην ἐπὶ στερεῶν βάσεων.

Ὁ Ἰωάννης Χήθκωτ ἦτο υἱὸς γεωργοῦ, χωρίου τινὸς τοῦ Λήστερσαϊρ ὅπου ἐγεννήθη ἐν ἔτει 1784. Ἔμαθεν εἰς τὸ σχολεῖον τοῦ χωρίου τὴν ἀνάγνωσιν καὶ τὴν γραφὴν, μετὰ ταῦτα δὲ ἐστάλη εἰς ἕτερον χωρίον ὅπως μάθῃ τὴν σιδηρουργικὴν καὶ τὴν κατασκευὴν διαφόρων μηχανῶν. Ὁ νέος εὐκόλως ἐξέμαθε τὴν χρῆσιν τῶν ἐργαλείων καὶ λεπτομερῶς ἐσπούδασε τὴν κατασκευὴν τῆς πλεκτικῆς καὶ τῆς περιπλόκου ὑφαντικῆς μηχανῆς (warp machine). Ὁσάκις ἐσχολάζεν, ἐσκέπτετο τίνι τρόπῳ ἠδύνατο νὰ τελειοποιήσῃ τὰς μηχανάς, καὶ ὁ φίλος του Κος Βάζλεῦ, μέλος τοῦ κοινοβουλίου, ἀναφέρει ὅτι ἂν καὶ δεκαέξ ἐτῶν ὤν, ἐσκέπτετο ἤδη περὶ τῆς ἐφευρέσεως μηχανῆς διὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ λεγομένου Γαλλικοῦ τριχάπτου, ὅπερ κατεσκευάζετο διὰ χειρῶν. Τὸ πρῶτον πρακτικὸν ἀποτέλεσμα τῶν σκέψεών του ἐφάνη εἰς τὴν ὑφαντικὴν μηχανήν· διὰ βελτιώσεως κατώρθωσε νὰ κατασκευάσῃ χειρίδας ἐχούσας τὴν ὄψιν τριχάπτου· ἡ ἐπιτυχία αὕτη ἔδωκεν αὐτῷ θάῤῥος ὅπως ἐπιμένῃ εἰς τὴν ἐφεύρεσιν τριχαπτουργοῦ μηχανῆς. Ἡ πλεκτικὴ μηχανὴ εἶχεν ἤδη ἐφαρμοσθῇ εἰς τὴν κατασκευὴν τοῦ τριχάπτου, ἀλλ' ἡ βροχὶς ἐδέετο ὅπως ἡ τῶν περικνημίδων, ἡ δὲ ἐργασία ἡ τοιουτοτρόπως γενομένη ἦτο εὔθραυστος καὶ ἑπομένως ὀλίγης ἀξίας. Πολλοὶ ἀγχίνοες μηχανικοὶ τοῦ Νοττιχαμσάϊρ εἰργάσθησαν ἐπιμόνως πρὸς ἐφεύρεσιν μηχανῆς ὅπως ἐπιστρέφωνται πρὸς ἀλλήλας αἱ κλωσταὶ ἐν ᾧ κατεσκευάζετο ἡ βροχίς. Ἀλλ' οἱ μὲν ἐξ αὐτῶν ἀπέθανον ἐν βαθυτάτῃ πενίᾳ, οἱ δὲ κατέστησαν παράφρονες, ἅπαντες δὲ ὁμοίως ἀπέτυχον εἰς τὰς ἐρεύνας. Αἱ παλαιαὶ μηχαναὶ ἐνίκων τὰς νέας ἐφευρέσεις.

Μόλις ἐγένετο ἑνὸς καὶ εἴκοσιν ἐτῶν, ὁ Χήθκωτ ἐνυμφεύθη καὶ μετέβη εἰς Νοττιγχάμην πρὸς ἀναζήτησιν ἔργου. Αὐτόθι εὗρεν ἐργασίαν ὡς σιδηρουργὸς καὶ ἐπισκευαστὴς ὑφαντικῶν μηχανῶν. Ἐξηκολούθησεν ὅμως ἐπιδιώκων τὸ ἀντικείμενον ἐφ' οὗ καὶ προτοῦ ἀδιακόπως ἐσκέπτετο, καὶ κατέγινεν εἰς τὴν ἐφεύρεσιν δικτυώδους ὑφαντικῆς μηχανῆς. Καὶ πρῶτον ἐσπούδασε τὴν τέχνην τῆς διὰ χειρὸς κατασκευῆς τριχάπτου ὅπως ἐπιτύχῃ τὴν αὐτὴν ἐργασίαν διὰ μηχανικῶν μέσων. Τὸ ἐπιχείρημα ἦν μακρὸν καὶ ἐπίπονον, ἀπαιτοῦν διάνοιαν καὶ ὑπομονὴν οὐ τὴν τυχοῦσαν. Ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ Ἕλλιοτ, περιγράφει αὐτὸν κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ὡς ἐπιχειρηματικὸν, ὑπομονητικὸν, ὀλιγαρκῆ, σιωπηλὸν, μὴ καταβαλλόμενον ἐκ τῆς ἀποτυχίας, πλήρη ἐφευρετικότητος καὶ ἐπινοήσεως, κατεχόμενον δὲ ὑπὸ πλήρους πεποιθήσεως ὅτι ἐπὶ τέλους ἡ ἐφαρμογὴ τῶν μηχανικῶν ἀρχῶν στεφθήσεται δι' ἐπιτυχίας. Κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἡ σύζυγός του διετέλει εἰς τὴν αὐτὴν φοβερὰν ἀνησυχίαν. Ἐγίνωσκε καλῶς τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰς δυσκολίας του· ἔβλεπε δὲ τὴν ἀνάγκην πιέζουσαν καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς οἰκιακαῖς δαπάναις, καθότι ἐν ᾧ κατεγίνετο ἐφευρίσκων, ἔμενε κατὰ μέρος ἡ τακτικὴ ἐργασία ἡ φέρουσα πόρον ζωῆς. Πολὺ βραδύτερον, στεφθέντων πρὸ πολλοῦ τῶν ἀγώνων διὰ πλήρους ἐπιτυχίας, ζωηρῶς ἀνεμιμνήσκοντο οἱ σύζυγοι σπουδαίαν ὁμιλίαν λαθοῦσαν χώραν κατὰ κρίσιμον ἡμέραν μεταξὺ αὐτῶν. «Λοιπὸν, Ἰωάννη, εἶπεν ἡ ἔμφρονις γυνὴ προσβλέπουσα εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ συζύγου,» ἐπιτυγχάνει ἡ μηχανή;— Ὄχι, Ἄννα, ὑπῆρξεν ἡ λυπηρὰ ἀπάντησις, ἠναγκάσθην καὶ πάλιν νὰ τὴν λύσω εἰς τεμάχια. Καὶ τοι προσεπάθησεν ὁ Χήθκωτ νὰ ὁμιλήσῃ μετὰ θάῤῥους καὶ ἐλπίδος, ἡ ἀγαθὴ σύζυγος δὲν ἠδυνήθη νὰ κρατηθῇ πλειότερον, ἀλλὰ κατέπεσε καὶ ἔκλαυσε πικρότατα. Ὀλίγος ὅμως χρόνος καρτερίας ὑπελείπετο· ἐπὶ τέλους ἡ ἐπιτυχία, δικαία ἀμοιβὴ τῶν πολλῶν ἀγώνων, ἐπῆλθε πλήρης χαρᾶς καὶ ὑπερηφανείας· ὁ Ἰωάννης Χήθκωτ ἔφερεν ἑσπέραν τινὰ τεμάχιον ὑφαντοῦ τριχάπτου, κατεσκευασμένου διὰ τῆς μηχανῆς καὶ ἔθηκεν αὐτὸ εἰς χεῖρας τῆς φιλτάτης συζύγου.

Δύσκολον εἶναι νὰ περιγράψωμεν διὰ λέξεων μηχανὴν τοσοῦτον πολύπλοκον ὅσον τὴν δικτυώδη ὑφαντικὴν μηχανήν· πράγματι εἶναι μηχανικὸν προσκεφάλαιον πρὸς κατασκευὴν τριχάπτου· μιμεῖται δὲ λίαν ἐπιτηδείως τὰ δάκτυλα τοῦ ἐργάτου πρὸς συνδυασμὸν καὶ περίδεσιν τῶν ἴνων ἐπὶ τοῦ προσκεφαλαίου. Ἀναλύσας εἰς κεχωρισμένα μέρη τεμάχιον χειροποιήτου τριχάπτου, ὁ Χήθκωτ διέγνωσε κλωστὰς παραλλήλους καὶ διαγωνίους. Ἤρχισε τὰς δοκιμὰς ἐντὸς τοῦ δωματίου διὰ χονδρῶν κλωστῶν· διὰ στροβέων ἔδιδε τὴν κίνησιν καὶ τὴν περίδεσιν τῶν κλωστῶν καὶ ἐπέτυχε τὴν κατασκευὴν τοῦ κόμβου ὅπως διὰ τῆς χειρός. Κατέγινε τότε πρὸς διασκευὴν μηχανῆς δυναμένης νὰ λάβῃ διαμιᾶς ἁπάσας τὰς λεπτὰς ταύτας κινήσεις καὶ πλοκάς· κατέβαλε πλεῖστον κόπον καὶ διανοητικῶς καὶ σωματικῶς. Ἔλεγε μετὰ καιρὸν ὅτι ἡ δυσκολία ἑνὸς μόνου μέρους τῆς περιστροφῆς τῶν διαγωνίων κλωστῶν ἐντὸς περιωρισμέ-

νου χώρου ἦτον τοσαύτη ὥστε ἀμφιβάλλω ἂν ἠδυνάμην σήμερον ν' ἀρχίσω ἐκ νέου τὸ ἔργον. Τὸ ἑπόμενον αὐτοῦ βῆμα ἦτον ἡ προμήθεια λεπτῶν μεταλλικῶν δίσκων, οὓς μετεχειρίζετο ὡς ἀτράκτους ὅπως φέρῃ ἔνθεν κακεῖθεν τὴν κλωστὴν ἐν τῷ στημόνι. Οἱ δίσκοι οὗτοι ἐκινοῦντο διὰ καταλλήλου μηχανισμοῦ ἑκατέρωθεν τοῦ στήμονος τοποθετημένου. Μετ' οὐ πολὺ ἔθεσεν εἰς πλήρη ἐνέργειαν τὴν μηχανὴν μετὰ τέχνης καὶ ἐπιτυχίας οὐ τῆς τυχούσης, καὶ κατώρθωσεν εἰκοσιτεσσάρων ἐτῶν γενόμενος νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ἐφεύρεσιν δι' ἐπισήμου προνομιούχου πτυχίου.

Ὅπως συμβαίνει συνήθως ὅταν ἐφεύρεσίς τις ἀποβῇ προσοδοφόρος, τὰ δικαιώματα τοῦ Χήθκωτ ὡς πτυχιούχου ἐτέθησαν ὑπὸ συζήτησιν καὶ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ ὡς ἐφευρετοῦ διεφιλονεικήθησαν. Ἐλπίζοντες ὅτι ἤθελε θεωρηθῇ ἄκυρον τὸ πτυχίον οἱ τριχαπτουργοὶ θαρραλέως παρέλαβον τὴν μηχανήν, ἀψηφοῦντες τὸν ἐφευρετήν. Ἀλλὰ καὶ ἄλλοι ἐζήτησαν προνόμια διὰ ὑποτιθεμένας βελτιώσεις καὶ διασκευάς. Μετ' οὐ πολὺ οἱ νέοι προνομιοῦχοι ἦλθον εἰς ῥῆξιν πρὸς ἀλλήλους καὶ τότε ἐπεκυρώθησαν δικαστικῶς τὰ δικαιώματα τοῦ Χήθκωτ. Τριχαπτουργοῦ τινὸς κινήσαντος ἀγωγὴν κατ' ἄλλου, ὡς δηθὲν παραβιάσαντος τὸ προνόμιον, οἱ ἔνορκοι ἀπεφάνθησαν ὅτι ἀμφότεραι αἱ μηχαναὶ ἀπετέλουν παραβίασιν τοῦ προνομιούχου δικαιώματος τοῦ Χήθκωτ. Ἐπὶ τῆς δίκης ταύτης (Βῶβιλ κατὰ Μῶορ) ὁ σὶρ Ἰωάννης Κόπλεῦ, βραδύτερον λόρδος Λόνδυρστ δικηγόρος τοῦ παρεμβάντος ἐν τῇ δίκῃ κ. Χήθκωτ, ἔμαθε νὰ ἐργάζηται εἰς τὴν τριχαπτουργὸν μηχανήν, ὅπως καταμάθῃ ἐντελῶς τὰς λεπτομερείας τῆς ἐφευρέσεως. Ἅμα ζητηθεὶς ὡς δικηγόρος ὡμολόγησεν ὅτι δὲν κατενόει κατὰ βάθος τὴν ὑπόθεσιν· ἐπειδὴ ὅμως τῷ ἐφαίνετο σπουδαία, ἐπρότεινε νὰ μεταβῇ εἰς τὴν ἐπαρχίαν καὶ ἐπὶ τόπου νὰ σπουδάσῃ τὸν μηχανισμὸν μέχρις ὅτου τὸν κατανοήσῃ. «Τότε δὲ, εἶπε, θέλω σᾶς ὑπερασπισθῆ ὅλαις δυνάμεσι.» Μετέβη πράγματι εἰς Νοττιγχάμην καὶ προητοίμασεν ὑπεράσπισιν σπανίας δεινότητος. Τὴν ἐπαύριον τῆς ἐλεύσεώς του ὁ διάσημος δικηγόρος ἐκλείσθη ἐντὸς τοῦ τριχαπτουργείου καὶ δὲν ἐξῆλθε πρὶν ἢ μάθῃ νὰ κατασκευάσῃ ἰδίαις χερσὶ τεμάχιον τριχάπτου καὶ κατανοήσῃ ἐντελῶς τάς τε ἀρχὰς καὶ τὰς λεπτομερείας τοῦ μηχανήματος. Ἐλθούσης τῆς ἡμέρας τῆς δίκης ὁ διακεκριμένος δικηγόρος ἠδυνήθη νὰ περιεργασθῇ τὸ πρὸ τῶν δικαστῶν μικρὸν σχέδιον μηχανῆς μετὰ τοσαύτης ἐπιδεξιότητος καὶ εὐκολίας, καὶ νὰ ἐπεξηγήσῃ τὸ εἶδος τῆς ἐφευρέσεως τοσοῦτον σαφῶς, ὥστε ἐνέπλησε θαυμασμοῦ καὶ δικαστὰς καὶ ἐνόρκους καὶ ἀκροατὰς, καὶ ἡ πλήρης συνείδησις καὶ ἐπιδεξιότης μεθ' ἧς ὑπερασπίσθη τὴν ὑπόθεσιν ἔσχε βεβαίως ἐπιρροὴν σπουδαίαν ἐπὶ τῶν ἀποφάσεων τοῦ δικαστηρίου.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς δίκης, ὁ κ. Χήθκωτ ἐξετάσας, εὗρεν ὅτι ἑξακόσιαι μηχαναὶ εὑρίσκοντο εἰς κίνησιν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς νέας ἐφευρέσεως καὶ ἤρχισεν εἰσπράττων δικαίωμα ἐφευρετοῦ, ἐξ οὗ μεγάλα ποσὰ εἰσέπραξεν. Ἀλλὰ καὶ αἱ ὠφέλειαι τῶν ἐργοστασιαρχῶν ἦσαν μεγάλαι καὶ ἡ χρῆσις τῶν μηχανῶν ἐξετάθη ταχέως· ἡ δὲ τιμὴ τοῦ ὑφάσματος ἠλαττώθη ἐν διαστήματι 25 ἐτῶν ἀπὸ 5 λίρας στερλίνας (140 δραχ.) εἰς πέντε πένας (60 λεπτά) ἡ τετραγωνικὴ ὑάρδα. Κατὰ τὸ αὐτὸ χρονικὸν διάστημα ὁ μέσος ὅρος τῶν ἐκ τοῦ τριχάπτου εἰσοδημάτων ὑπῆρξε τεσσάρων ἑκατομμυρίων λιρ. στερ. ἐτησίως (100 ἑκατομμυρ. φράγκων), παρέχει δὲ ἐργασίαν προσοδοφόρον εἰς 150,000 ἐργατῶν.

Ἀλλ' ἐπιστρέψωμεν εἰς τ' ἀποβλέποντα τὸ πρόσωπον τοῦ κ. Χήθκωτ. Κατὰ τὸ 1809 τὸν εὑρίσκομεν ἐγκατεστημένον ὡς παραγωγὸν τριχάπτου ἐν Λουγβούρῳ. Αὐτόθι ἐξακολουθεῖ ἐφ' ἱκανὰ ἔτη προσοδοφόρον ἐπιχείρησιν, παρέχων ἐργασίαν εἰς πολλὰς ψυχάς, ἐπὶ μισθοῖς ἑβδομαδιαίοις 5 μέχρι 10 λιρ. στερ. Καίτοι καθ' ἑκάστην αὔξανεν ὁ ἀριθμὸς τῶν εἰς τὴν τριχαπτουργίαν ἐργαζομένων, ἤρχισαν τινὲς διαδίδοντες μεταξὺ τοῦ ἐργατικοῦ λαοῦ ὅτι αἱ μηχαναὶ παρέβλαπτον τὴν διὰ τῶν χειρῶν ἐργασίαν, καὶ ἐκτεταμένη συνωμοσία ὠργανίσθη πρὸς καταστροφὴν αὐτῶν. Ἤδη κατὰ τὸ ἔτος 1811 ἠγέρθησαν ἔριδες μεταξὺ ἐργοστασιαρχῶν καὶ ἐργατῶν τῶν βαμβακοκλωστείων καὶ τριχαπτουργείων ἐν Νοττιγχάμῃ καὶ ἐν ταῖς κομητείαις τοῦ Δάρβυ καὶ Λεϊστερ· συνεπείᾳ τούτου συνήλθεν ὄχλος ἱκανὸς ἐν Σουττόνι, ὅστις καὶ ἐν πλήρει μεσημβρίᾳ ἤρχισε καταστρέφων τὰ νηματοποιεῖα καὶ τοὺς στήμονας τῶν ἐργοστασίων. Συλληφθέντων καὶ τιμωρηθέντων τινῶν ἐκ τῶν ἀρχηγῶν τῆς ὀχλαγωγίας οἱ λοιποὶ ἐγένοντο προσεκτικώτεροι· οὐχ ἧττον ἡ καταστροφὴ τῶν μηχανῶν ἐξηκολούθησε κρύφα ὁσάκις παρουσιάζετο εὔθετος περίστασις. Ἐπειδὴ αἱ μηχαναὶ ἦσαν τοσοῦτον λεπτῆς κατασκευῆς ὥστε εἷς μόνος κτύπος τοῦ σκεπάρνου ἤρκει ἵνα καταστήσῃ αὐτὰς ἀχρήστους, καὶ ἐπειδὴ τὰ ἐργοστάσια ἔκειντο εἰς μονήρη κτίρια, πολλάκις εἰς ἰδιωτικοὺς οἴκους, μακρὰν τῶν πόλεων, ἡ πρὸς καταστροφὴν εὐκολία ἦτο μεγάλη. Πλησίον τῆς Νοττιγχάμης, ἔνθα ὑπῆρχε τὸ κέντρον τῆς ταραχῆς, οἱ μηχανοθραῦσται διωργανίσθησαν εἰς σώματα τακτικὰ, καὶ ἐν νυκτεριναῖς συναθροίσεσιν ἐσχεδίαζον τὰς βιαιοπραγίας. Ἵνα ἐμπνεύσωσι καὶ τοῖς λοιποῖς θάρρος καὶ πεποίθησιν, διέδωκαν ὅτι διετέλουν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν Λούδδου τινὸς, ἢ στρατηγοῦ Λούδδου, καὶ ἐντεῦθεν τὸ ὄνομα αὐτῶν Λουδδῖται.

Ὑπὸ τοιοῦτον ὀργανισμὸν ἡ καταστροφὴ τῶν μηχανῶν ἐξηκολούθησε λίαν ζωηρῶς τὸν χειμῶνα τοῦ 1811 γενομένη ἀφορμὴ πολλῆς δυστυχίας καὶ στε-

ρουσα παμπόλλους ἐργάτας τοῦ ἐπιουσίου ἄρτου. Ἐν τούτοις οἱ ἐργοστασιάρχαι ἤρχισαν μεταφέροντες τοὺς στήμονας αὐτῶν ἐκ τῶν ἀπομεμονωμένων συνοικιῶν ἐν τῇ ἐξοχῇ, ἐντὸς ἀποθηκῶν καὶ οἰκοδομῶν ἐν ταῖς πόλεσιν.

Ἐνεθάρρυνεν ἐν μέρει τοὺς Λουδδῖτας καὶ ἡ ἀτυχὴς ἐπιείκεια τῶν κατεδικαστικῶν ἀποφάσεων, κατὰ τῶν μελῶν τοῦ συνεταιρισμοῦ, ὅσα συνελήφθησαν καὶ ἐδικάσθησαν· μετ' οὐ πολὺ ἡ μανία ἔλαβε νέαν ἐπίτασιν καὶ ἐξετάθη ταχέως εἰς τὰς βορειοτέρας καὶ εἰς τὰς μεσογείους βιομηχανικὰς ἐπαρχίας. Ὁ ὀργανισμὸς ἐγένετο μυστικώτερος· ὅρκος ἐπεβάλλετο εἰς τὰ μέλη περὶ πλήρους ὑποταγῆς εἰς τοὺς ἀρχηγοὺς τοῦ συνεταιρισμοῦ· κατὰ δὲ τοῦ προδίδοντος τὰ σχέδια αὐτῶν κατεγινώσκετο θάνατος. Ἀπεφασίσθη ἡ καταστροφὴ ὅλων τῶν μηχανῶν εἴτε πρὸς κατασκευὴν μαλλίων ἢ λινῶν ὑφασμάτων, εἴτε τοῦ πρὸς κατασκευὴν τριχάπτου. Ἐν Ἤόρκσαϊρ καὶ Λανκασάϊρ ἔνοπλοι ταραχοποιοὶ ἐπετέθησαν κατὰ μύλων καὶ βιομηχανικῶν καταστημάτων, πολλαχοῦ δὲ κατέφρεψαν ἢ κατέκαυσαν αὐτὰ, ὥστε ἔδει νὰ φυλαχθῶσιν ὑπὸ στρατιωτῶν καὶ ἐθνοφυλάκων. Καὶ κατὰ τῶν ἐργοστασιαρχῶν κατεγνώσθη θάνατος· κατὰ πολλῶν ἐγένοντο ἐπιθέσεις, τινὲς δὲ καὶ ἐδολοφονήθησαν. Ἐπὶ τέλους ὁ νόμος ἐτέθη σπουδαίως εἰς ἐνέργειαν· πλεῖστοι τῶν ἀπονενοημένων Λουδδιτῶν συνελήφθησαν, τινὲς ἐφονεύθησαν καὶ μετὰ πολυετῆ δεινὸν σάλον αἱ πρὸς καταστροφὴν τῶν μηχανῶν ταραχαὶ κατεπραΰνθησαν καὶ κατέπαυσαν.

Καὶ αὐτὸς ὁ ἐφευρετὴς τῆς δικτυώδους τριχαπτουργοῦ μηχανῆς εἶδε τὰ βιομηχανικά αὐτοῦ καταστήματα προσβαλλόμενα ὑπὸ τῶν Λουδδιτῶν. Ὡραίαν τινὰ ἡμέραν τοῦ θέρους τοῦ 1816, σῶμα ταραχοποιῶν εἰσῆλθεν εἰς τὸ κατάστημα μετὰ δᾴδων ἀνὰ χεῖρας καὶ τὸ ἐπυρπόλησαν καταστρέφοντες τριάκοντα καὶ ἑπτὰ τριχαπτουργοὺς μηχανὰς καὶ ἰδιοκτησίαν ἀξίας περίπου 10,000 λ. σ. Δέκα τῶν κακούργων συνελήφθησαν, ὀκτὼ δὲ κατεδικάσθησαν εἰς θάνατον. Ὁ κ. Χήθκωτ ἐζήτησεν ἀποζημίωσιν παρὰ τῆς ἐπαρχίας· αὕτη ἀντέστη εἰς τὴν ἀπαίτησιν, ἀλλὰ τὸ ἐφετεῖον παρεδέχθη τὴν ἀγωγὴν καὶ κατεδίκασε τὴν ἐπαρχίαν εἰς ἀποζημίωσιν 10,000 λ. Οἱ δικασταὶ προσεπάθησαν νὰ συνδυάσωσι μὲ τὴν ὑπὲρ ἀποζημιώσεως ἀπόφασιν τὸν ὅρον τοῦ νὰ δαπανήσῃ ὁ κ. Χήθκωτ τὸ ἀνωτέρω ποσὸν ἐντὸς τῆς ἐπαρχίας τοῦ Λείσεστερ· ἀλλὰ δὲν τὸ παρεδέχθη, λαβὼν ἤδη ἀπόφασιν νὰ μεταφέρῃ ἀλλαχόσε τὸ ἐργοστάσιον. Εἰς Τίβερον, ἐν Δεβονσάϊρ, εὗρε μέγα κτίριον, χρησιμοποιηθὲν ἄλλοτε ὡς βαμβακουργεῖον· ἀλλ' ἐμπεσούσης βαθμηδὸν τῆς βιομηχανίας τοῦ ἐρίου, τὸ κτίριον ἔμεινεν ἀκατοίκητον καὶ αὐτὴ ἡ πόλις περιῆλθεν εἰς κατάστασιν πτωχεύσεως. Ὁ κ. Χήθκωτ ἠγόρασε τὸν παλαιὸν μύλον, τὸν ἀνεκαίνισε καὶ ἤρχισε πάλιν ἐπὶ μεγαλειτέρας κλίμακος τὴν κατασκευὴν τοῦ τριχάπτου, διατηρῶν τριακοσίας περίπου μηχανὰς καὶ παρέχων ἐργασίαν ἄφθονον εἰς παμπόλλους ἐργάτας. Πλὴν τοῦ τριχάπτου ἐνησχολήθη καὶ εἰς διαφόρους συναφεῖς ἐργασίας. Συνέστησε δὲ εἰς Τίβερτον καὶ σιδηρουργεῖον καὶ χυτήριον καὶ ἐργοστάσιον πολύτιμον πρὸς κατασκευὴν γεωργικῶν ἐργαλείων. Ἐφρόνει ὅτι ἔπρεπε κατ' ὀλίγον νὰ εὑρεθῇ τρόπος ὅπως διὰ τοῦ ἀτμοῦ ἐκτελῶνται ἅπασαι αἱ ἐπίμοχθοι ἐργασίαι τοῦ βίου, καὶ κατέγινεν ἐπὶ πολὺ εἰς τὴν ἐφεύρεσιν ἀτμοκινήτου ἀρότρου. Κατὰ τὸ 1832 ἐπὶ τοσοῦτον προῆλθεν εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ἰδεῶν τούτων, ὥστε ἐζήτησε καὶ ἔλαβε προνόμιον· καὶ τὸ ἀτμοκίνητον ἄροτρον τοῦ Χήθκωτ, καί τοι ἔκτοτε προυτιμήθη τὸ τοῦ Φάουλερ, ἐθεωρεῖτο τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ὡς καλλίστη τῶν τοῦ εἴδους τούτου μηχανῶν.

Ὁ κ. Χήθκωτ εἶχε πλεῖστα φυσικὰ προτερήματα· εἶχεν ὀρθὸν νοῦν, ταχυτάτην ἀντίληψιν καὶ ἄπειρον πνεῦμα πρὸς ἐκτέλεσιν καὶ τῆς δυσκολωτάτης ὑπηρεσίας. Προστούτοις εἶχεν εὐθύτητα καὶ ἀκεραιότητα, προτερήματα ἀποτελοῦντα τὴν ἀληθῆ δόξαν τοῦ ἀνθρωπίνου χαρακτῆρος. Αὐτοδίδακτος καὶ αὐτὸς ὤν, προθύμως ἐνεθάρρυνε τοὺς ἀξίους νέους ὅσοι διετέλουν παρ' αὐτῷ, ἐξάπτων τὸν ζῆλον καὶ κεντῶν τὴν ἐνεργητικότητα αὐτῶν. Καί τοι εἰς ἄκρον ἠσχολημένος, εὗρε καιρὸν ὅπως ἐκμάθῃ τὴν Γαλλικὴν καὶ τὴν Ἰταλικὴν ἀς ἀκριβῶς καὶ γραμματικῶς κατεῖχεν. Ἔλαβεν ἀκριβεῖς καὶ ὑγιεῖς περὶ φιλολογίας γνώσεις, καὶ ἐπὶ τῶν πλείστων ζητημάτων ἐσχημάτισεν ὀρθὰς καὶ ζωηρὰς γνώμας. Δισχίλιοι ἐργάται εἰς ὑπηρεσίαν αὐτοῦ διατελοῦντες τὸν ἐθεώρουν ὡς πατέρα, αὐτὸς δ' ἐπιμελῶς ἐπρονόει ὑπὲρ τῆς εὐημερίας καὶ βελτιώσεως αὐτῶν. Ἡ εὐτυχία δὲν τὸν μετέβαλεν ὅπως τοὺς πλείστους μεταβάλλει, οὐδ' ἐκλείσθη ἡ καρδία αὐτοῦ εἰς τοὺς πένητας καὶ τοὺς δυστήνους, οἵτινες πάντοτε ἀπελάμβανον τῆς συμπαθείας καὶ συνδρομῆς αὐτοῦ. Προνοῶν ὑπὲρ τῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν τέκνων τῶν ἐργατῶν αὐτοῦ, ἔκτισε σχολεῖα ἐπὶ τούτῳ δαπανήσας περὶ τὰς 6 χιλιάδας λίρας. Ἦτον ἄνθρωπος εὔθυμος καὶ ζωηρὸς, ἀγαπητὸς εἰς τοὺς συμπολίτας αὐτοῦ πάσης τάξεως, προπάντων δὲ ἀγαπητὸς εἰς τοὺς ἐκ τοῦ σόνεγγυς γινώσκοντας αὐτόν.

Κατὰ τὸ 1831 οἱ ἐκλογεῖς τῆς Τίβερτον, ἣν τοσοῦτον ὁ κ. Χήθκωτ εἶχεν εὐεργετήσει, ἀπέστειλαν αὐτὸν ὡς ἀντιπρόσωπον τῆς πόλεως εἰς τὴν Βουλὴν καὶ ἐξηκολούθησεν ἐκλεγόμενος βουλευτὴς ἐπὶ τριάκοντα συνεχῆ ἔτη. Ἐπὶ πολὺν χρόνον ἔσχεν ὡς συνάδελφον ἐκ τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας τὸν λόρδον Παλμερστῶνα, καὶ ὁ εὐγενὴς λόρδος πλέον ἢ ἅπαξ ἐξέ-

φρασε τὴν ἄκραν αὐτοῦ ὑπόληψιν πρὸς τὸν γηραιὸν φίλον. Ὅτε ἀπεσύρθη τῆς ἀντιπροσωπείας κατὰ τὸ 1859, ἕνεκα προϊούσης ἡλικίας καὶ γεροντικῶν ἀσθενειῶν, χίλιοι τριακόσιοι ἐκ τῶν ἐργατῶν αὐτοῦ τῷ προσήνεγκον ἀργυροῦν μελανοδοχεῖον καὶ χρυσοῦν κονδύλιον εἰς τεκμήριον ὑπολήψεως. Τὸν ἄνετον βίον ἐχάρη εἰσέτι ἐπὶ δύο μόνον ἔτη καὶ ἀπεβίωσε τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1861 ἐτῶν ἑβδομήκοντα ἑπτά, χαίρων ὑπόληψιν ἀνδρὸς ἐντίμου, ἐναρέτου καὶ διανοίας μηχανικῆς ἐφ' ἃς οἱ διάδοχοι αὐτοῦ δικαίως δύνανται νὰ σεμνύνωνται.

Ἐρχόμεθα ἤδη εἰς στάδιον ὅλως διαφόρου φύσεως, τὸ τοῦ διασήμου ἀλλ' ἀτυχοῦς Ἰακάρδου, οὗ τινος ὁ βίος καταδεικνύει σαφῶς τὴν ἐπίδρασιν ἣν ἄνδρες ἀγχίνοες, ἔστω καὶ ἐκ τῶν ἁπλουστέρων, δύνανται νὰ ἐξασκήσωσιν ἐπὶ τοῦ βιομηχανικοῦ μέλλοντος τοῦ ἔθνους. Ὁ Ἰακάρδος ἔσχε γονεῖς ἐργάτας, τοῦ μὲν πατρὸς ὄντος ὑφάντου, τῆς δὲ μητρὸς καταγινομένης εἰς ἀντιγραφὴν σχεδίων. Ἕνεκα τῆς πενίας δὲν ἠδύναντο ἢ ἁπλουστάτην νὰ χορηγήσωσι τῷ υἱῷ ἐκπαίδευσιν· ἀλλ' ὅτε ἔρθασεν εἰς ἡλικίαν ἐκμαθήσεως τέχνης, ὁ πατὴρ ἐτοποθέτησεν αὐτὸν παρά τινι βιβλιοδέτῃ. Γέρων τις ὑπάλληλος ἐπιφορτισμένος τὰ λογιστικὰ τοῦ οἴκου παρέδωκε τῷ Ἰακάρδῳ ὀλίγα μαθηματικά. Μετ' οὐ πολὺ ἤρχισε δεικνύων παράδοξον τάσιν πρὸς τὰ μηχανικά, καὶ τινα τῶν ἐφευρημάτων αὐτοῦ ἐκίνησαν τὸν θαυμασμὸν τοῦ γέροντος γραφέως, ὅστις συνεβούλευσε τῷ πατρὶ νὰ διδάξῃ ἑτέραν τινὰ τέχνην τῷ Ἰακάρδῳ, ἐν ᾧ ἠδύνατο εὐχερέστερον ν' ἀναπτυχθῶσι τὰ ἰδιάζοντα τοῦ νέου πλεονεκτήματα. Ἀληθῶς μετετέθη παρά τινι μαχαιροποιῷ· ἀλλὰ τοσοῦτον τὸν ἐκακοποίει ὁ κύριός του, ὥστε μετ' ὀλίγον ἀφῆκε τὸ ἐργαστήριον καὶ μετέβη παρά τινι στοιχειοχύτῃ.

Ἀποθανόντων τῶν γονέων, ὁ Ἰακάρδος ὑπεχρεώθη νὰ παραλάβῃ τὰς δύο ὑφαντικὰς μηχανὰς τοῦ πατρὸς καὶ νὰ μετέλθῃ τὸ ἔργον τοῦ ὑφάντου. Ἀμέσως προέβη εἰς βελτίωσιν τῶν ὑφαντουργείων καὶ τοσοῦτον ἐβυθίσθη εἰς τὰς ἐφευρέσεις, ὥστε μονονουχὶ ἐλησμόνησε τὸ κύριον ἔργον του καὶ ταχέως εὑρέθη ἐν οἰκονομικαῖς δυσχερείαις. Ἐπώλησε τότε τὰς ὑφαντικὰς μηχανὰς ἵνα πληρώσῃ τὰ χρέη αὐτοῦ, ἐν ᾧ ἀφ' ἑτέρου ἀνέλαβε νέα βάρη νυμφευόμενος. Ἡ πενία ηὔξανεν, οἱ δανεισταὶ ἐγένοντο ἀπαιτητικοὶ καὶ ἠναγκάσθη νὰ πωλήσῃ τὸν οἰκίσκον του. Ἀνεζήτησεν ἐργασίαν, ἀλλ' εἰς μάτην, καθότι οἱ πάντες τὸν ἐθεώρουν ὡς ἄεργον ἰδεολόγον καταγινόμενον εἰς χιμαιρικὰς ἐφευρέσεις. Τέλος εὗρεν ἐργασίαν παρά τινι δικτυοποιῷ ἐν Βρέστῃ ἔνθα μετέβη, τῆς συζύγου διαμεινάσης ἐν Λουγδούνῳ, κατασκευαζούσης δὲ πίλους ἀχυρίνους.

Ἐπὶ πολλὰ ἔτη οὐδὲν ἀκούομεν περὶ Ἰακάρδου, καίτοι βεβαίως ἐν τῷ μεταξὺ ἐξηκολούθει ἀναζητῶν βελτιώσεις τοῦ ὑφαντουργείου, ἰδίως διὰ τὰ μετ' εἰκόνων ὑφάσματα· κατὰ τὸ 1790 ἐγνωστοποίησε τὴν ἐφεύρεσίν του πρὸς ταχυτέραν ἐκκαθάρισιν τῶν στημονοκλωστῶν, δι' ἧς ἐπετυγχάνετο οἰκονομία ἑνὸς παιδός, μέχρι τοῦδε ἀναγκαιοῦντος εἰς τὴν ἐργασίαν. Τῆς μηχανῆς ταύτης ἡ γενίκευσις καὶ παραδοχὴ προέβη βραδέως ἀλλ' ἀσφαλῶς, καὶ μετὰ δέκα ἔτη 4,000 ἐξ αὐτῶν εἰργάζοντο ἐν Λουγδούνῳ. Τοῦ Ἰακάρδου τὰς ἐργασίας διέκοψε βιαίως ἡ ἐπανάστασις, καὶ κατὰ τὸ 1792 τὸν εὑρίσκομεν πολεμοῦντα κατὰ τῶν στρατευμάτων τῆς συνταγματικῆς συνελεύσεως ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Δουβουᾶ Κρανόε. Ἡ πόλις ἡλώθη· ὁ Ἰακάρδος διέφυγε καὶ κατεγράφη εἰς τὸν στρατὸν τοῦ Ῥήνου, ἔνθα προήχθη εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ λοχίου. Ἴσως ἤθελεν ἐξακολουθήσει τὸ στρατιωτικὸν στάδιον, ἀλλὰ φονευθέντος παρ' αὐτῷ μαχομένου τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ ἐλειποτάκτησε καὶ ἐπανῆλθεν εἰς Λούγδουνον εἰς ἀνεύρεσιν τῆς συζύγου. Τὴν εὗρεν ἐν μικρῷ ἀνωγείῳ καταγινομένην ὡς τὸ πάλαι εἰς κατασκευὴν σκιαδίων. Ἐν ᾧ ἔζη μετ' αὐτῆς κρυπτόμενος, ἀνεκάλει εἰς τὸν νοῦν τὰς ἐφευρέσεις αἵτινες ἄλλοτε ἐπὶ τοσαῦτα ἔτη τὸν ἀπησχόλησαν, ἀλλ' ἔλειπον τὰ χρηματικὰ μέσα. Ὁ Ἰακάρδος ἐν τούτοις ἐθεώρησεν ἀναγκαῖον νὰ ἐξέλθῃ τῆς κρύπτης καὶ νὰ εὕρῃ ἐργασίαν. Τοιαύτην δὲ ἠδυνήθη νὰ ἀπολαύσῃ παρά τινι ναήμονι ἐργοστασιάρχῃ καὶ ἐν ᾧ εἰργάζετο τὴν ἡμέραν ἐξηκολούθει τὰς ἐφευρέσεις διὰ νυκτός. Τῷ ἐπανῆλθεν ἡ ἰδέα ὅτι μεγάλαι βελτιώσεις ἠδύναντο νὰ ἐπιτευχθῶσιν εἰς τὰ ὑφαντουργεῖα τῶν ἐζωγραφισμένων ὑφασμάτων, καὶ ἡμέραν τινὰ ὡς ἐν παρόδῳ ἀνέφερε τὸ πρᾶγμα τῷ κυρίῳ ἐκφράζων ἐνταυτῷ τὴν λύπην ὅτι τὰ μικρὰ αὐτοῦ μέσα ἀπηγόρευον τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἰδεῶν του. Εὐτυχῶς ὁ ἐργοστασιάρχης ἐξετίμα τὴν ἀξίαν τῶν ἰδεῶν καὶ μετ' ἀξιεπαίνου γενναιότητος ἔθεσεν εἰς τὴν διάθεσιν αὐτοῦ ποσὸν χρημάτων ὅπως ἐξακολουθήσῃ τὰς ἐφευρέσεις ἐν ἀνέσει.

Ὁ Ἰακάρδος κατώρθωσε νὰ κατασκευάσῃ ἐντὸς τριῶν μηνῶν ὑφαντικὴν μηχανήν, ἀναπληροῦσαν διὰ μηχανικῶν κινήσεων τὴν ἐπίπονον καὶ μονότονον ἐνέργειαν τοῦ ἐργάτου. Ἐκτεθείσης τῆς μηχανῆς εἰς τὴν τῶν Παρισίων βιομηχανικὴν ἔκθεσιν τοῦ 1801, ὁ ἐφευρετὴς ἐβραβεύθη καὶ ἐτιμήθη διὰ τῆς ἐπισκέψεως τοῦ ὑπουργοῦ Καρνῶ, ὅστις ἠθέλησε νὰ ἐκφράσῃ προσωπικῶς τῷ Ἰακάρδῳ τὰς συγχαρητηρίους αὐτοῦ ἐπὶ τῇ ἐφευρέσει. Κατὰ τὸ ἑπόμενον ἔτος, ἡ ἐν Λονδίνῳ ἑταιρία τῶν τεχνῶν προεκήρυξε διαγώνισμα μετὰ βραβείου πρὸς ἐφεύρεσιν μηχανῆς κατασκευαζούσης δίκτυα πρὸς ἁλιείαν καὶ πρὸς χρῆσιν τῶν πλοίων. Ὁ Ἰακάρδος τοῦτο μαθὼν ἐσκέφθη περὶ τοῦ πράγματος, καὶ περιπατῶν ἡμέραν τινὰ κατὰ τὸ εἰωθὸς εἰς τὴν ἐξοχὴν ἐσχημάτισε κατὰ νοῦν σχέδιον καταλλήλου μηχανῆς. Ὁ φίλος ἐργοστασιάρχης, καὶ πάλιν παρεχώρησε τὰ μέσα πρὸς πραγματοποίησιν τῆς ἰδέας, καὶ μετὰ τρεῖς ἑβδομάδας ὁ Ἰακάρδος ἠδυνήθη νὰ ἐπιδείξῃ τελείαν μηχανήν.

Ἀκούσας ὁ τοῦ τόπου νομάρχης περὶ τοῦ κατορθώματος τοῦ Ἰακάρδου, ἐζήτησεν ἐξηγήσεις περὶ τῆς νέας ἐφευρέσεως καὶ ὑπέβαλεν ἔκθεσιν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα. Ὁ ἐφευρετὴς ἐκλήθη εἰς Παρισίους· φέρων καὶ τὴν μηχανὴν καὶ ἐπαρουσιάσθη εἰς τὸν αὐτοκράτορα ὅστις ἐδέχθη αὐτὸν μετὰ τῆς προσηκούσης τῇ εὐφυΐᾳ τιμῆς. Ἡ συνέντευξις παρετάθη ἐπὶ δύο ὥρας, καθ' ἃς ὁ Ἰακάρδος ὁμιλῶν ἐλευθέρως χάρις τῇ φιλοφροσύνῃ τοῦ αὐτοκράτορος, ἐξήγησε τὰς βελτιώσεις ἃς ἔμελλε νὰ ἐπιφέρῃ εἰς τὰ ὑφαντουργεῖα πρὸς κατασκευὴν ποικιλανθῶν ὑφασμάτων. Τοσοῦτον δὲ ἐπέτυχεν εἰς τὰς ἐξηγήσεις, ὥστε τῷ ἐδόθη κατοικία ἐντὸς τοῦ σχολείου τῶν τεχνῶν (Conservatoire des Arts et Métiers)· ἔλαβεν εἰς τὴν διάθεσίν του τὸ ἐργοστάσιον, συγχρόνως δὲ καὶ γενναίαν σύνταξιν.

Ἀφ' οὗ ἀποκατεστήθη εἰς τὸ σχολεῖον, ὁ Ἰακάρδος ἤρχισε τελειοποιῶν τὴν ὑφαντικὴν αὐτοῦ μηχανήν. Ὠφελεῖτο δὲ ἐκ τῆς λεπτομεροῦς ἐξετάσεως τῶν ποικίλων καὶ ἀρίστων μηχανῶν τῶν περιεχομένων ἐν τῇ μεγάλῃ ταύτῃ ἀποθήκῃ τῆς ἀνθρωπίνης εὐφυΐας. Μεταξὺ τῶν μηχανῶν ἐκείνων, ὁ ἱστὸς πρὸς ὕφανσιν ποικιλανθῶν μεταξωτῶν τοῦ εὐδοκίμου αὐτοματουργοῦ Βωκανσόνου, ἐφείλκυσε προπάντων τὴν προσοχὴν τοῦ Ἰακάρδου καὶ ἤγαγεν αὐτὸν πρὸς τὴν ἐφεύρεσιν.

Ἡ πρὸς τὰς μηχανικὰς ἐφευρέσεις τάσις καὶ εὐφυΐα τοῦ Βωκανσόνου ἦτον ἐξαισία, καὶ ἡ ἐφευρετικὴ αὐτοῦ δύναμις ἀκράτητος οὖσα κατελάμβανεν αὐτὸν μέχρι μανίας. Τὸ λεγόμενον ὅτι· «ὁ ποιητὴς γεννᾶται καὶ δὲν κατασκευάζεται,» ἐφαρμόζεται ἐξίσου εἰς τὸν ἐφευρετήν, ὅστις ὠφελεῖται μὲν ὡς καὶ ὁ ποιητὴς ἐκ τῆς ἐκπαιδεύσεως, ἀλλ' ἐφευρίσκει καὶ πλάττει νέας μηχανὰς κυρίως ὅπως εὐχαριστήσῃ τὴν αὐτόματον κλίσιν. Τοῦτο ὑπῆρξε τὸ κύριον ἐλατήριον τοῦ Βωκανσόνου· τὰ τελειότερα αὐτοῦ ἔργα διακρίνονται μᾶλλον διὰ τὴν εὐφυΐαν ἢ διὰ τὴν χρησιμότητα. Κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν, μετέβαινε μετὰ τῆς μητρὸς πρὸς πρὸς ἀκρόασιν θρησκευτικῶν ὁμιλιῶν, καὶ τὸ παιδίον διεσκέδαζε παρατηροῦν τὰς κινήσεις τῆς μηχανῆς ὡρολογίου κρεμαμένου ἐντὸς τοῦ παρακειμένου δωματίου. Προσεπάθει νὰ ἐννοήσῃ τὴν αἰτίαν τῶν κινήσεων ἐκείνων καὶ μετὰ βαθεῖαν σκέψιν πολλῶν μηνῶν ἐφεῦρεν ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν ἀρχὴν τῆς μηχανικῆς κινήσεως τοῦ ὡρολογίου (échappement).

Ἔκτοτε κατέλαβεν αὐτὸν ἐντελῶς ἡ μανία τῶν μηχανικῶν ἐφευρέσεων. Κατώρθωσε νὰ ἀποκτήσῃ χονδροειδῆ τινα ἐργαλεῖα δι' ὧν κατεσκεύασε ξύλινον ὡρολόγιον σημαῖνον ἀκριβέστατα τὰς ὥρας, καὶ συγχρόνως κατεσκεύασε παίγνιον παριστάνον ἐκκλησίαν καὶ ἀγγέλους κινοῦντας τὰς πτέρυγας καὶ ἱερεῖς μιμουμένους διαφόρους ἱερατικὰς κινήσεις. Προτιθέμενος νὰ κατασκευάσῃ τελειότερον αὐτόματον ἐσπούδασεν ἐπί τινα ἔτη τὴν μουσικήν, τὴν ἀνατομίαν καὶ τὴν μηχανικήν. Ἡ ὄψις τοῦ ἐντὸς τοῦ κήπου τῶν Κεραμεικῶν ἀγάλματος «τοῦ Αὐλητοῦ» ἐνέπνευσεν αὐτῷ τὴν ἰδέαν νὰ κατασκευάσῃ *παίζοντα* Αὐλητήν· καὶ πραγματικῶς μετά τινα ἔτη μελέτης καὶ κόπου ἐπέτυχε τοῦ σκοποῦ καί τοι νοσῶν. Κατόπιν ἐποίησε πλαγιαυλητὴν (joueur de flageolet) καὶ νῆσσαν, τὸ ἐντεχνότερον τῶν ἔργων αὐτοῦ, ἥτις ἐνήχετο, ἐτάραττε τὸ ὕδωρ διὰ τῶν πτερύγων, ἔπινε καὶ ἐφώναζεν ὡς ἀληθινὴ νῆσσα. Κατεσκεύασε καὶ ἔχιδναν χρησιμοποιηθεῖσαν εἰς τὴν τραγῳδίαν «τῆς Κλεοπάτρας,» ἥτις ἐσύριζε καὶ ἐρρίπτετο ἐπὶ τοῦ στήθους τῆς ὑποκριτρίας.

Ἀλλ' ὁ Βωκανσόνος δὲν περιωρίσθη μόνον εἰς τὴν κατασκευὴν αὐτομάτων· ἕνεκα τῆς ἀγχινοίας του, ὁ Καρδινάλιος δὲ Φλερὺ διώρισεν αὐτὸν ἐπιθεωρητὴν τῶν μεταξουργείων τῆς Γαλλίας· ἅμα δὲ διορισθέντα ἡ ἐφευρετικὴ μανία προέτρεψεν αὐτὸν ἀκατασχέτως νὰ εἰσαγάγῃ διαφόρους βελτιώσεις εἰς τὰς πρὸς ἐργασίαν τῆς μετάξης μηχανάς. Μεταξὺ τῶν νέων μηχανῶν ἦτον ὁ μύλος πρὸς προπαρασκευὴν συνεστραμμένης μετάξης, ὅστις τοσοῦτον ἐξήγειρε τὸν θυμὸν τῆς ἐργατικῆς τάξεως τοῦ Λουγδούνου, φοβηθείσης ἔλλειψιν ἐργασίας, ὥστε ἐλιθοβολήθη ὁ ἐφευρετὴς καὶ παρ' ὀλίγον ἐφονεύετο. Μ' ὅλον τοῦτο ἐξηκολούθησεν ἐφευρίσκων, τὸ δ' ἑπόμενον αὐτοῦ ἔργον ὑπῆρξε μηχανὴ πρὸς ὕφανσιν ποικιλανθῶν μεταξωτῶν μετ' ἰδιαιτέρου μηχανισμοῦ πρὸς ἐξίσωσιν τῶν κλωστῶν ἑκάστης τολύπης.

Ὁ Βωκανσόνος ἀπεβίωσεν ἐν ἔτει 1792, κληροδοτήσας τὴν συλλογὴν τῶν μηχανῶν εἰς τὴν βασίλισσαν, ἥτις φαίνεται ἀδιαφορήσασα πρὸς τὸ δῶρον· διὸ ἡ συλλογὴ ταχέως διεσκορπίσθη. Ἀλλ' ὁ ἱστὸς περὶ οὗ ἐγένετο ἤδη λόγος, ἐσώθη εὐτυχῶς ἐν τῷ σχολείῳ τῶν τεχνῶν, ὅπου ἀνεκαλύφθη ὑπὸ τοῦ Ἰακάρδου μεταξὺ τῶν πολλῶν καὶ περιέργων ἀντικειμένων τῆς ἀποθήκης ἐκείνης. Τὰ μέγιστα ὠφελήθη ὁ Ἰακάρδος ἐκ τῆς ἐφευρέσεως τοῦ Βωκανσόνου, καὶ στηριχθεὶς ἐπὶ τῶν βάσεων τοῦ μηχανισμοῦ ἐκείνου, σπουδαίας βελτιώσεις ἐπέφερεν εἰς τὴν ὑφαντικὴν αὐτοῦ μηχανήν.

Εἰς τὸ ἔργον τοῦ Βωκανσόνου, ἡ κυριωτέρα ἐνέργεια ἐγένετο διὰ κυλίνδρου, ὅστις περιστρεφόμενος διεύθυνε τὰ κινήσεις βελονῶν τινων καὶ κλωστῶν εἰς τρόπον ὥστε νὰ παράγηται σχέδιόν τι προητοιμασμένον μὲν ἀλλ' ἁπλούστατον. Ὁ Ἰακάρδος, ἐννοήσας ἀμέσως τὸν μηχανισμὸν προέβη μετὰ ζήλου αἰσθα-

νομένου μόνον ὑπὸ τῶν ἀληθινῶν ἐφευρετῶν, εἰς μεταμόρφωσιν καὶ τελειοποίησιν τῆς πρωτοτύπου ἰδέας. Μετὰ ἐργασίαν ἑνὸς μηνὸς ἡ ὑφαντικὴ μηχανὴ διεσκευάσθη, καὶ ἡ ὕφανσις ποικιλανθῶν ὑφασμάτων ἠδύνατο νὰ γίνῃ εὐκόλως καὶ ταχέως. Χάρις δὲ τῷ νέῳ μηχανισμῷ δύο ἐργάται ἀφῃρέθησαν διὰ μιᾶς ἓξ ἑκάστης μηχανῆς. Πρώτην χρῆσιν τοῦ νέου ὑφαντουργείου ἐποίησεν ὁ Ἰακάρδος πρὸς κατασκευὴν λαμπροτάτου ὑφάσματος ὅπερ προσέφερε τῇ αὐτοκρατείρᾳ Ἰωσηφίνᾳ. Ὁ δὲ Ναπολέων τοσοῦτον ἠὐχαριστήθη, ὥστε διέταξε τὴν κατασκευὴν ἐργαλείων τινῶν κατὰ τὸ πρωτότυπον τοῦ Ἰακάρδου καὶ ἐδώρησεν αὐτὰ τῷ ἐφευρετῇ, ὅστις ἀπῆλθε μετὰ τῶν μηχανῶν εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ Λούγδουνον.

Αὐτόθι ὅμως ἔλαβε τὴν συνήθη τῶν ἐφευρετῶν τύχην· διότι οἱ συμπολῖται αὐτοῦ τὸν ἐθεώρουν ὡς ἐχθρὸν καὶ τὸν ἐκακοποίησαν. Οἱ ἐργάται ἐνόμιζον τὸ νέον ὑφαντουργεῖον καταστρεπτικὸν δι' αὐτούς, καὶ μέλλον νὰ ἀφαιρέσῃ ἀπ' αὐτῶν τὸν ἐπιούσιον ἄρτον. Ὀχλαγαγωγία ἐγένετο ἐν τῇ Πλατείᾳ τοῦ Λουγδούνου καὶ ἀπεφασίσθη ἡ καταστροφὴ τῶν μηχανῶν. Ἀλλ' οἱ ταραχοποιοὶ προελήφθησαν ὑπὸ τῆς ἀστυνομίας, ἥτις ὅμως δὲν ἠδυνήθη νὰ κωλύσῃ τὴν ἀπαγχόνισιν ὁμοιώματος τοῦ Ἰακάρδου. Αἱ ἀρχαὶ εἰς μάτην προσεπάθουν νὰ καταπραΰνωσι τὰ ἐξηγριωμένα πάθη· ἐπὶ τέλους κατηγορήθησαν ὡς συνένοχοι. Πλεῖστοι τῶν δημοτικῶν ἀρχόντων κατάγόμενοι ἐκ τῶν ἐργατικῶν τάξεων, διετέλουν συμπαθοῦντες ὑπὲρ τῶν ὁμοίων, ὥστε εὐκόλως ἐνέδωκαν καὶ παρέσυρον τοὺς συναδέλφους εἰς ἐπιδοκιμασίαν τῆς ἁρπαγῆς καὶ ἐπισήμου ἐξολοθρεύσεως μιᾶς τῶν μηχανῶν. Ταραχαὶ συνέβησαν καὶ ὁ Ἰακάρδος συρόμενος ὑπὸ μανιώδους ὄχλου παρ' ὀλίγον ἐρρίπτετο ἐντὸς τοῦ ποταμοῦ, ἀλλ' εὐτυχῶς ἐσώθη.

Ἀλλ' ὅμως ἡ ἀξία τῆς μηχανῆς τοῦ Ἰακάρδου ἦτον ἀναμφισβήτητος καὶ ἡ ἐπιτυχία ζήτημα χρόνου. Ὁ ἐφευρετὴς ἔλαβε προτάσεις παρά τινων Ἄγγλων ἐργοστασιαρχῶν ἵνα ἀποκατασταθῇ εἰς Ἀγγλίαν καὶ φέρῃ ἐκεῖ τὰς μηχανάς. Ἀλλ' ὁ πατριωτισμὸς δὲν τῷ ἐπέτρεψε νὰ δεχθῇ, καίτοι ἔπασχεν ἐκ τῆς ἀδικίας καὶ ὠμότητος τῶν συμπολιτῶν. Οἱ δὲ Ἄγγλοι ἐργοστασιάρχαι παρεδέχθησαν γενικῶς τὸ ἐργαλεῖον του. Τότε καὶ μόνον τότε οἱ ἐργάται τοῦ Λουγδούνου φοβούμενοι τὸν ἀνταγωνισμὸν καὶ τὴν ὑπεροχὴν τῶν Ἄγγλων, ἔσπευσαν νὰ παραδεχθῶσι τὴν μηχανήν· ταχέως δὲ τὸ ὑφαντουργεῖον τοῦ Ἰακάρδου ἐχρησιμευσε πρὸς κατασκευὴν παντὸς εἴδους ὑφασμάτων. Τὸ ἀποτέλεσμα ἀπέδειξεν ὅτι οἱ φόβοι τῶν ἐργατῶν ἦσαν μάταιοι, διότι ἡ εἰσαγωγὴ τοῦ ὑφαντουργείου οὐ μόνον δὲν ἠλάττωσε τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐργαζομένων, ἀλλ' ἀπεναντίας ἐδεκαπλασίασεν αὐτόν. Ὁ Λέων Φωσὲρ ἀναφέρει ὅτι κατὰ τὸ 1833 τὰ ὑφαντουργεῖα τοῦ Λουγδούνου παρεῖχον ἐργασίαν εἰς 60,000 ψυχάς· ἔκτοτε δὲ ὁ ἀριθμὸς οὗτος πολλαπλασιάσθη ἐπαισθητῶς.

Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὸν Ἰακάρδον, διῆλθεν ἐν εἰρήνῃ τὸ ἐπίλοιπον τῆς ζωῆς· οἱ ἴδιοι ἐργάται οἱ θελήσαντες νὰ πνίξωσιν αὐτόν, ἠθέλησαν ἀργότερον νὰ τὸν φέρωσιν ἐν θριάμβῳ κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν γεννεθλίων του. Ἀλλ' ἡ μετριοφροσύνη δὲν τῷ ἐπέτρεψε νὰ ἐνδώσῃ εἰς τὰς ἐπιθυμίας τῶν συμπολιτῶν. Τὸ δημοτικὸν συμβούλιον παρεκάλεσεν αὐτὸν ν' ἀφιερωθῇ εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς μηχανῆς του πρὸς ὄφελος τῆς ἐντοπίου βιομηχανίας· τοῦτο δὲ παρεδέχθη ὁ Ἰακάρδος, ἀντὶ συντάξεως ἣν αὐτὸς ὥρισεν. Ἑπομένως ἐτελειοποίησε κατὰ τὴν συμφωνίαν τὴν ἐφεύρεσιν, καὶ ἑξήκοντα ἐτῶν γενόμενος ἀπεσύρθη εἰς Οὐλλίνς τόπον γενετῆς τοῦ πατρός του. Αὐτόθι ἔλαβε τὸ παράσημον τῆς Λεγεῶνος τῆς τιμῆς κατὰ τὸ 1820, ἀπεβίωσε δὲ καὶ ἐτάφη ἐν ἔτει 1834. Ἄγαλμα ἱδρύθη εἰς τὴν μνήμην του, ἀλλ' οἱ συγγενεῖς ἔμειναν ἄποροι, καὶ εἴκοσιν ἔτη μετὰ τὸν θάνατόν του ἠναγκάσθησαν αἱ δύο ἀνεψιαὶ νὰ πωλήσωσιν ἀντὶ μικροῦ ποσοῦ τὸ χρυσοῦν μετάλλιον τὸ δοθὲν ὡς βραβεῖον τῷ θείῳ αὐτῶν παρὰ τοῦ Λουδοβίκου XVIII. «Τοιαύτη, λέγει Γάλλος τις συγγραφεύς, ὑπῆρξεν ἡ εὐγνωμοσύνη τῶν βιομηχανικῶν τάξεων τοῦ Λουγδούνου πρὸς τὸν ἄνθρωπον τὸν γενόμενον κατὰ μέγα μέρος αἴτιον τοῦ μεγαλείου τῆς πόλεως».

Εὐκόλως δύναται νὰ ἐκταθῇ τὸ μαρτυρολόγιον τῶν ἐφευρετῶν καὶ τῶν διακεκριμένων ἀνθρώπων, οἵτινες ἄνευ ἰδιαιτέρου συμφέροντος συνετέλεσαν εἰς τὴν βιομηχανικὴν πρόοδον τῆς ἐποχῆς, διότι συχνότατα φυτεύει ἡ εὐφυΐα τὸ δένδρον, ὠφελεῖται δὲ τῶν καρπῶν ἡ ὑπομονητικὴ ἀνικανότης· ἀλλὰ θέλομεν ἀρκεσθῇ πρὸς τὸ παρὸν ἀναφέροντες συντόμως τὸν βίον ἐφευρετοῦ ἀνήκοντος εἰς νέαν σχετικῶς ἐποχήν, πρὸς ἀπόδειξιν τῶν δυσχερειῶν καὶ στερήσεων καθ' ὧν ἀγωνίζεται ἡ ἀγχίνοια. Πρόκειται περὶ τοῦ Ἰωσουὰ Χείλμαν ἐφευρετοῦ τῆς ξαντικῆς μηχανῆς.

Ὁ Χείλμαν ἐγεννήθη κατὰ τὸ 1796 ἐν Μυλχούζῃ κέντρον τῆς ἐν Ἀλσατίᾳ βαμβακουργικῆς. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ μετεῖχε τῆς τέχνης καὶ ὁ Ἰωσουὰ γενόμενος πεντεκαίδεκα ἐτῶν ἔλαβε μέρος εἰς τὴν ἐργασίαν ἐπὶ δύο ἔτη· κατὰ τὰς ἐλευθέρας ὥρας ἐζωγράφιζε μηχανάς. Μετὰ ταῦτα διῆλθε δύο ἔτη ἐν τῷ τραπεζιτικῷ καταστήματι τοῦ ἐν Παρισίοις θείου του, σπουδάζων συγχρόνως καὶ μαθηματικά. Συστηθέντος μικροῦ τινος βαμβακουργείου ὑπό τινων τῶν συγγενῶν, ὁ νέος Χείλμαν διέμεινεν ἐν Παρισίοις ἐντὸς τῶν τοιούτων καταστημάτων ὅπως ἐκμάθῃ τὴν τέχνην, ἐγένετο συγχρόνως καὶ φοιτητὴς τοῦ σχολείου τῶν τεχνῶν πρὸς ἀκρόασιν τῶν μαθημάτων καὶ ἐξέτασιν τῶν διαφόρων μηχανῶν, ἔμαθε δὲ καὶ τὴν τέχνην τοῦ τορνευτοῦ. Μετά τινα καιρὸν καλῶς ἀσχοληθεὶς ἐπέστρεψεν εἰς Ἀλσατίαν πρὸς ἐπιτήρησιν τῆς κατασκευῆς μηχανῆς τοῦ νέου βαμβακουργείου, ἥτις ταχέως ἐτέθη εἰς κίνησιν. Ἀλλ' ἐπῆλθεν ἐμπορικὴ δυστυχία καὶ καταστραφέντων τῶν συμφερόντων τῆς ἑταιρίας τὸ κατάστημα περιῆλθεν εἰς ἄλλας χεῖρας, ὁ δὲ Χείλμαν ἐπέστρεψεν εἰς τοὺς γονεῖς.

Ἐν τῷ μεταξὺ εἶχεν ἀσχοληθῆ εἰς μηχανικὰς ἐφευρέσεις πρὸς διευκόλυνσιν τῶν διαφόρων ἐργασιῶν τοῦ βάμβακος. Ἐν πρώτοις κατεσκεύασε μηχανὴν πρὸς κέντημα, ἐν ᾗ εἴκοσι βελόνες εἰργάζοντο συγχρόνως, ἐτελειοποίησε δὲ τὴν μηχανὴν ἐντὸς ἓξ μηνῶν. Πρὸς ἀνταμοιβὴν τῆς ἐφευρέσεως, ἔλαβε χρυσοῦν βραβεῖον τῆς τοῦ 1834 ἐκθέσεως καὶ παράσημον τῆς Λεγεῶνος τῆς τιμῆς. Κατόπιν ἦλθον καὶ ἕτεραι ἐφευρέσεις, νέον ὑφαντουργεῖον, μηχανὴ πρὸς μέτρησιν καὶ δίπλωσιν τῶν ὑφασμάτων καὶ διάφοροι βελτιώσεις εἰς τὰς μηχανὰς τῶν βαμβακουργείων καὶ μεταξουργείων. Μεταξὺ τῶν εὐφυεστέρων ἐφευρέσεών του ὑπῆρξεν ὑφαντικὴ μηχανὴ πρὸς ταυτόχρονον ὕφανσιν δύο τεμαχίων βελούδου μετὰ μαχαίρας διαιρούσης τὰ ἡτοιμασμένα ὑφάσματα. Ἀλλ' ἡ πρὸς ξάνσιν μηχανὴ ἣν θέλομεν ἐν βραχεῖ περιγράψει, ὑπερέχει κατὰ πάντα τῶν ἄλλων ἐφευρέσεων.

Πρὸ πολλῶν ἤδη ἐτῶν ὁ Χείλμαν ἠσχολεῖτο εἰς ἐρεύνας περὶ μηχανῆς πρὸς ξάνσιν τοῦ βάμβακος, διότι ἡ ἐν χρήσει μηχανὴ ἐλλειπὴς οὖσα ἔξαινε χονδροειδῶς καὶ ἐπέφερε ζημίαν καθιστῶσαν ἄχρηστον ἄκειρον ὕλην. Διὸ οἱ βαμβακουργοὶ τῆς Ἀλσατίας προσέφερον ἀνταμοιβὴν 5,000 φράγκων τῷ ἐφευρετῇ νέας μηχανῆς ἀπηλλαγμένης ἐλλείψεων. Ὁ δὲ Χείλμαν αὐθωρεὶ ἀπεφάσισε νὰ ἀποκτήσῃ τὴν ἀμοιβήν. Ἡ ἀπόφασις αὕτη δὲν ἐπήγαγεν ἐκ φιλοκερδοῦς αἰσθήματος, διότι ὁ Χείλμαν ἦτο σχετικῶς πλούσιος ἕνεκα τῆς συζύγου, ἐχούσης ἀνεξάρτητον περιουσίαν. Σύνηθες αὐτοῦ ἀξίωμα ἦτο ὅτι· «ὁ ἀδιακόπως σκεπτόμενος περὶ τοῦ ὑλικοῦ κέρδους οὐδέποτε θέλει κατορθώσει μέγα τι.» Ὑπήκουσεν εἰς τὴν αὐτόματον καὶ ἀκράτητον κλίσιν τῶν ἐφευρετῶν, οἵτινες ἅμα παρουσιάζηται μηχανικόν τι πρόβλημα, αἰσθάνονται τὴν ἀνάγκην νὰ λύσωσιν αὐτό. Ἀλλὰ τὸ κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην παρουσιασθὲν πρόβλημα, ἦτο πολὺ δυσκολώτερον ἢ ὅσον ἐνόμιζεν ὁ Χείλμαν. Ἡ σπουδαία τοῦ ἀντικειμένου μελέτη, ἀπησχόλησεν αὐτὸν ἐπί τινα ἔτη, καθ' ἃ ἐδαπάνησεν ἁδρῶς, κατασκευάζων σχέδια μηχανῶν, εἰς τρόπον ὥστε ἐξήντλησε τὴν περιουσίαν τοῦ συζύγου καὶ περιῆλθεν εἰς πενίαν πρὶν ἀποτελειώσῃ τὴν μηχανήν. Τότε ἠναγκάσθη ν' ἀποταθῇ πρὸς τοὺς φίλους ἵνα λάβῃ τ' ἀναγκαῖα μέσα πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ σκοποῦ.

Ἐν ᾧ εὑρίσκετο εἰς τὴν δεινὴν ταύτην θέσιν ἀπεβίωσεν ἡ σύζυγος τοῦ Χείλμαν νομίζουσα αὐτὸν ἐντελῶς ἄπορον· μετ' ὀλίγον ἀνεχώρησεν εἰς Ἀγγλίαν καὶ ἀποκατεστάθη εἰς Μάντσεστερ, ὅπου ἐξηκολούθησε τὰς ὑπὲρ τῆς μηχανῆς ἐρεύνας. Παρήγγειλε σχέδιόν τι εἰς τὸ γνωστὸν κατάστημα τῶν μηχανῶν Σάρπ, Ῥόβερτς καὶ Σα, ἀλλ' ἡ μηχανὴ δὲν εἰργάζετο κατ' εὐχὴν καὶ ὁ δυστυχὴς Χείλμαν σχεδὸν ἀπελπίσθη. Ἐπέστρεψεν εἰς Γαλλίαν ἵνα ἐπισκεφθῇ τὴν οἰκογένειαν, πάντοτε μελετῶν κατὰ νοῦν τὴν πραγματοποίησιν τῆς ἰδέας, ἥτις ἐντελῶς ἐκυρίευσεν αὐτόν. Καθήμενος ἑσπέραν τινὰ πλησίον τῆς ἑστίας πικρῶς ἐσκέπτετο περὶ τῆς σκληρᾶς τέχνης τῶν ἐφευρετῶν καὶ τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν· μηχανικῶς δέ πως παρετήρει τὰς κινήσεις τῶν θυγατέρων, αἵτινες ἐκτένιζον τὴν μακρὰν κόμην καὶ διὰ τῶν δακτύλων ἐχώριζον αὐτήν. Τότε αἰφνιδίως ἐπανῆλθεν αὐτῷ ἡ ἰδέα, ὅτι ἐὰν ἠδύνατο νὰ μιμηθῇ διὰ τῆς μηχανῆς τὸν κτενισμὸν τῆς μακροτάτης κόμης καὶ τὴν διαχώρισιν τῶν μικροτέρων τριχῶν, ἤθελεν ὑπερβῇ τὰς ὑπαρχούσας δυσκολίας. Τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο τῆς ζωῆς τοῦ Χείλμαν ἐγένετο ἀντικείμενον ὡραίας εἰκόνος τοῦ Ἕλμωρ, ἥτις ἐξετέθη εἰς τὴν τοῦ 1862 ἔκθεσιν τῆς βασιλικῆς Ἀκαδημίας.

Ἀμέσως ἤρχισεν ἐργαζόμενος, εἰσήγαγε τὴν κατὰ τὸ φαινόμενον ἁπλουστάτην ἀλλὰ πράγματι πολύπλοκον μέθοδον τοῦ μηχανικοῦ κτενισμοῦ, καὶ μετὰ πολλοὺς κόπους πληρέστατα ἐπέτυχεν. Ἡ θαυμασία αὕτη ἐργασία δύναται νὰ ἐκτιμηθῇ μόνον ὑπὸ τῶν θεωρούντων τὴν μηχανὴν ἐργαζομένην, ὅτε ἡ ὁμοιότης τῶν μηχανικῶν κινήσεων πρὸς τὴν πρᾶξιν τοῦ κτενισμοῦ τῶν τριχῶν εἶναι ἀμέσως φανερά. Ἐλέχθη περὶ τῆς μηχανῆς ταύτης ὅτι ἐργάζεται μὲ λεπτότητα ἀφῆς, ὅσην πρὸς τὴν τῶν ἀνθρωπίνων χειρῶν. Κτενίζει τὴν κλωστὴν εἰς ἀμφοτέρας τὰς ἄκρας, καὶ θέτει τὰς ἴνας ἐντελῶς παραλλήλους, ἀποχωρίζει τὰς μακρὰς τῶν βραχέων, τέλος ἡ μηχανὴ αὕτη οὐ μόνον ἐργάζεται μὲ λεπτὴν ἀκρίβειαν τῶν ἀνθρωπίνων χειρῶν, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν λεπτότητα τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας.

Ἡ κυρία ἐμπορικὴ ἀξία τῆς ἐφευρέσεως συνίσταται εἰς τοῦτο, ὅτι ἐπιτρέπει τὴν ὕφανσιν τῶν λεπτοτέρων εἰδῶν κλωστῶν εἰς πολὺ μεγαλειτέραν ποσότητα. Διὰ τῆς μηχανῆς ἐγένετο δυνατὸν νὰ ὑφανθῇ τοσοῦτον λεπτὸν νῆμα, ὥστε ἐκ μιᾶς λίτρας βάμβακος νὰ παράγηται κλωστὴ ἔχουσα 334 μιλίων μῆκος, κατάλληλος πρὸς κατασκευὴν τῶν λεπτοτέρων καὶ ὡραιοτέρων τριχάπτων. Τοιουτοτρόπως δύναται ποσότης βάμβακος, ἀξίας ἑνὸς σελλινίου, νὰ αὐξηθῇ πρὶν περιέλθῃ εἰς χεῖρας τοῦ καταναλωτοῦ, μέχρις ἀξίας 300 ἢ 400 λιρ. στερ.

Ἡ ὡραιότης καὶ ἡ χρησιμότης τῆς τοῦ Χείλμαν ἐφευρέσεως ἐξετιμήθησαν ἀμέσως ὑπὸ τῶν Ἄγγλων

ἐργοστασιαρχῶν. Ἡνώθησαν ἐξ τῶν ἐν Λαγκασάϊρ βαμβακουργῶν καὶ ἠγόρασαν ἀντὶ 30,000 λιρ. στερ. τὸ προνόμιον πρὸς χρῆσιν τῆς μηχανῆς ἐν Ἀγγλίᾳ· οἱ ἐριουργοὶ ἐπλήρωσαν τὸ αὐτὸ ποσὸν ὅπως ἀποκτήσωσι προνόμιον διὰ τὴν ξάνσιν τῶν ἐρίων, καὶ κατάστημά τι ἐν Λῆδς προσέφερε 20,000 λιρ. στερ. πρὸς ξάνσιν τῆς κανάβεως διὰ νοῦ αὐτοῦ μέσου. Τέλος λοιπὸν εἶδεν ὁ δυστυχὴς Χείλμαν τὸν πλοῦτον συῤῥέοντα αἰφνιδίως πρὸς αὐτόν. Ἀλλὰ δὲν ἔζησεν ὅπως ὠφεληθῇ ἐξ αὐτοῦ. Μόλις ἐστέφθησαν οἱ κόποι του καὶ ἀπεβίωσεν, ὁ δὲ υἱός δστις εἶχε συμμετάσχει τῶν κακουχιῶν αὐτοῦ μετ' οὐ πολὺ τὸν παρηκολούθησεν.

Ἀντὶ τοσούτων δυσκολιῶν καὶ κόπων κατορθοῦνται τὰ θαύματα τοῦ σημερινοῦ πολιτισμοῦ.

(Ἀκολουθεῖ.)

ΑΠΟΛΗΜΗΤΟΥ ΑΝΑΜΝΗΣΕΩΝ

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΕΞ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΩΝ ΣΥΓΚΡΟΤΟΥΜΕΝΟΝ.

(Ἴδε Πανδ. τόμ. Κ', φυλλάδ. 403.)

Εἰσαγωγή.—Οἰκίαι ἐν Ζακύνθῳ.—Πόλις.— Ὁδοί.— Αἶγες καὶ τράγοι καὶ προμήτορες αὐτῶν.— Σωτήρια, ἀμίδες, γάστραι καὶ ἄνθη.—Κρεμαστὸς κόσμος τῶν ὁδῶν.—Σήματα καὶ σημαῖαι.— Καθαριότης τοῦ ζακυνθίου λαοῦ. Φιλοκαλία. Λουτρά. Κῆποι, ἄνθη καὶ ἀνθοδέσματα. Σύρα καὶ Ζάκυνθος. Πόχαλις καὶ Κῆποι.

Μετ' ἡμερονυκτίου ἑνὸς πλοῦν καὶ σχεδὸν ἄπαυστον κίνησιν, διότι μόνον ἐν Καλαμακκίῳ, Νέᾳ Κορίνθῳ καὶ Πάτραις ὀλίγας ὥρας διετρίψαμεν, ἐφθάσαμεν τέλος εἰς Ζάκυνθον. Ἀποβὰς δ' εἴς τινα ξυλίνην ἀποβάθραν, διὰ στενωποῦ ὡδηγήθην ὑπ' ἀνθρώπου ἐπὶ τούτῳ ὑπὸ φίλου μοι σταλέντος εἴς τι ἀνώνυμον ξενοδοχεῖον, ὅπερ, ὡς ὁ Σίνας ἐν Παρισίοις τὸ Hôtel Bristol, οὕτω κἀγὼ κατέλαβον ὁλόκληρον ἐκ δύο δωματίων καὶ τῶν παραρτημάτων συγκείμενον. Τὸ ταπεινὸν τῆς ξυλίνης ὀροφῆς κατεπλάκωσέ μου τὴν καρδίαν καὶ νομίζω ὅτι δὲν ἀναπνέω ἐλευθέρως ἐν τοῖς καθαροῖς δωματίοις ἅτινα κατέχω, ἂν καὶ ἀμφότερα κεῖνται παντὶ ἀνέμῳ ἀναπεπταμένα ὡς τὸ πολύθυρον τοῦ Ἐπαμεινώνδου τριβώνιον, ἤ, κάλλιον εἰπεῖν, ὡς σουλτανικὸν περίπτερον. Τοιαύτη, μανθάνω, εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἡ κατασκευὴ τῶν οἰκιῶν τῆς πόλεως, καὶ ὁ συνειθισμένος εἰς τὰς ὑψηλὰς ὀροφὰς καὶ τὰ εὐάερα δωμάτια τῶν νέων πόλεων τοῦ βασιλείου νομίζει ἑαυτὸν δεσμώτην ἐντὸς τῶν πεπαλαιωμένων κλωβίων, ἅπερ ἡ ἐνετικὴ δεσποτεία κατέλιπεν ὅπως καὶ μετὰ τὴν πολιτικὴν ἀπελευθέρωσιν καθειργνύωνται ἐν αὐτοῖς οἱ κάτοικοι τῶν ὑπὸ τοῦ Λέοντος τοῦ Ἁγίου Μάρκου—Pax tibi leo—θείᾳ συνάρσει καταλειφθεισῶν νήσων. Ἴσως, ὡς λέγουσιν, ἡ ταπεινότης τῶν ὀροφῶν λόγον ἔχει τοὺς ἐκ τῶν περιοδικῶν καὶ καταστρεπτικῶν σεισμῶν κινδύνους· ἀγνοῶ ὅμως διατί τὴν ἕνεκεν αὐτῆς στενοχωρίαν αὐθορμήτως καὶ αὐτομάτως ἡ ψυχή μου ἀπέδωκεν εἰς τοὺς ἀξιοδακρύτους χρόνους τῆς ὑπὸ τὴν Ἰταλίαν δουλείας.—Ἀ! εὕρηκα, νομίζω· τὸ πρὸς τὴν ξενοκρατίαν μῖσος ἀνεπαισθήτως ἄγει τὸν Ἕλληνα εἰς τὴν ποιοῖσιν ὅτι καὶ αὐτὰ τὰ ἰθαγενῆ ἐλαττώματα παρεισήχθησαν ὑπὸ τῶν ξένων. — Οὐδεμίαν ἔχω γνῶσιν τῆς ἐν Δανίᾳ καταστάσεως τῶν οἰκιῶν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ δεκάτου ἑβδόμου αἰῶνος· ὅμως ὀφείλω νὰ ὑποθέσω ὅτι αἱ δανικαὶ ψυχαί, αἱ συνήθως ἕνεκα τῶν πάγων ἔνδον κατακεκλεισμέναι τὸ πλεῖστον τοῦ ἔτους, ἀνεπτεροῦντο τότε ὑψηλότερον τῶν δύο μέτρων· διότι ἀναγινώσκω ἐν τῷ *σημειωματαρίῳ* τῆς δανίδος Ἄννης Ἄκεργελμ, ὅπερ τρὶς ἢ τετράκις κοσμεῖ τὸ ὄνομα τῆς Ζακύνθου, τὰ ἑξῆς· «ἐτύχομεν ὡραίας οἰκίας,—πράγματος σπανίου ἐνταῦθα,—καλῶς ηὐτρεπισμένης, ἀλλὰ δυστυχῶς, πρὸς μεγίστην ἡμῶν »λύπην μήτε κλίβανον μήτε ἑστίαν ἔχούσης *).»

Ὡς ἀπορῶν παρετήρησα ἅμα φθὰς εἰς Ζάκυνθον καὶ περιελθὼν τὴν πόλιν, σπάνιον, ἐκτός τινων νεωτέρων οἰκιῶν, νὰ εὑρεθῇ ἐν τῇ πόλει κτίριον ἔξωθεν μὲν εὐπρεπές, ἔσωθεν δὲ εὐάρεστον, καὶ ὀλιγίστας οἰκίας, τρεῖς ἢ τέσσαρας ἴσως, βλέπεις ἐχούσας ρυθμόν τινα, καὶ ξενικόν,—ἔστω,—ἀλλὰ ρυθμόν, ἀναμιμνήσκοντα τὴν ἀναγέννησιν τῆς τέχνης· κατ' ἐμέ, *μία καὶ μόνη πρόσοψις* ζακυνθίας οἰκίας εἶναι ἀνταξία τῶν οἰκιῶν ὅλης τῆς πόλεως, ἡ πρόσοψις τῆς ἐν τῇ κυρίᾳ ὁδῷ Σαββατείου οἰκίας, ἀξιόλογον δεῖγμα τέχνης τῶν μετὰ τὴν ἀναγέννησιν χρόνων σπανιωτάτης μὲν ἐν Ἑλλάδι, λίαν δ' ὑπὸ τῶν τῆς ἑσπερίας Εὐρώπης τιμωμένης· ἀλλὰ δυστυχῶς, προσθήκη κακόζηλος αὐξάνουσα κατὰ μίαν τὰς ὀροφὰς ἀσχημίζει τὸν οἶκον. Τῆς οἰκίας τῶν παλαιῶν εὐγενῶν Μιχαλίτζη ἡ παλαιὰ καὶ μεγαλοπρεπὴς κλίμαξ σὲ προκαλεῖ νὰ στήσῃς μικρὸν ἐπ' αὐτῆς τοὺς ὀφθαλμούς· ἡ δὲ οἰκία Καῤῥέρη, εἰς ἐῤῥυθμον καὶ μεγαλοπρεπὲς ὕψος ἀναβαίνουσα, *παρέχει πλέον ἢ πᾶσα* ἄλλη τὸ εἰς ἑλληνικοὺς ὀφθαλμοὺς ἀσύνηθες θέαμα φαιᾶς διὰ τὴν πολυκαιρίαν προσόψεως.

Ἡ πόλις, ἀναμιμνήσκουσα κατὰ πολλὰ τὴν Μεσσήνην τῆς Σικελίας, ἀλλ' ἀσυγκρίτῳ τῷ λόγῳ ἐκείνης καθαριωτέρα, ἔχει μῆκος μέγα καὶ πλάτος σφηκώδες, ὡς ὄφις παρὰ τὴν ἀκτὴν ἕρπουσα· ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον κατὰ μῆκος ἐκτεινομένην μόλις διέρχεσαι αὐτὴν εἰς ἡμισείας ὥρας διάστημα, ἤτοι τόσον ὅσον οὐδ' αἱ Ἀθῆναι ἴσως ἀπαιτοῦσιν, ἐν ᾧ ἡ Ζάκυνθος οὔτε ἄκτιστα οἰκόπεδα περιέχει οὔτε τὸν ἥμισυν πληθυσμὸν τῆς πρωτευούσης τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου· τὸ δὲ πλάτος κατὰ τὸ πλατύτερον μέρος, ἤτοι τὸ κέντρον, μόλις περιλαμβάνει ἐξ ἢ ἑπτὰ λεπτῶν τῆς ὥρας ἀπόστημα.

Αἱ ὁδοὶ τῆς πόλεως εἶναι ἀνάξιαι ἴσως τοῦ πομπώδους τούτου ὀνόματος· ἂν ἐξαιρέσῃς τὴν, κατὰ λείψανον ξενικῆς τῆς λέξεως διαφθορᾶς καὶ κατὰ μίμησιν τῆς ἐν Ἐνετίᾳ calle largo, καλουμένην *Πλατεῖαν Ῥοῦγαν*, τὴν διὰ στενοῦ λαιμοῦ πρὸς τὸν *Πλατύφορον*, ὡς ὄφεως σῶμα πρὸς κεφαλὴν, ἑνουμένην, ὁδὸν ἰδιόῤῥυθμον ὅλως καὶ πολὺ εἰς τὸν ὀφθαλμὸν ἀρέσκουσαν· ἂν ἐξαιρέσῃς καὶ μίαν ἢ δύο ἄλλας, αἱ λοιπαὶ ἅπασαι ἀνώνυμοι ῥύμαι τῆς πόλεως, ὀχετοὶ μόνον ὑπαίθριοι λαοῦ κάλλιστα ἤθελον ὀνομασθῆ. Συνελόντι δ' εἰπεῖν εἶναι ὁδοὶ πόλεως ἰταλικῆς, κατὰ τὴν καθαριότητα μόνον διαφέρουσαι. Διότι οἱ Ἄγγλοι, ὁμολογητέον, συνέτειναν εἰς τὴν αὔξησιν τῆς πρὸς τὴν καθαριότητα ἀγάπης τῶν κατοίκων καὶ ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως αὐτῶν ἐπισκευασθεῖσαι καὶ διὰ φανῶν κοσμηθεῖσαι ἐτηροῦντο καθαριώτατοι καὶ ἐφωτίζοντο αἱ ὁδοὶ πᾶσαι. Καὶ νῦν δὲ, παρελθόντος τοῦ πρώτου μετὰ τὴν ἕνωσιν σάλου, ἡ συντήρησις δὲν εἶναι κακή *).

Ἐν τῇ συλλογῇ τῶν ἀρχαίων παραδοξογράφων ἀνέγνωσα ὅτι οἱ τράγοι, ἑπομένως δὲ καὶ αἱ αἶγες τῆς Ζακύνθου αἱ πρὸ Χριστοῦ, εἶχον προτέρημα μήπω ἀναγνωρισθὲν εἰς ἄλλου τόπου αἶγας, τὸ προτέρημα ν' ἀρκῶνται χαίνοντες εἰς ἄπλην τῆς αὔρας εἰσπνοὴν ἐν ἐλλείψει ὕδατος καὶ ἐν ὥρᾳ καύματος· «Ἐν δὲ τοῖς Φύλλοις λέγεται τὰς ποίμνας διὰ πέμ»πτης ἡμέρας ποτίζεσθαι· τούτου δὲ τεταρτωδέστε»ρον ἐν Ζακύνθῳ· ὑπὸ γὰρ τοὺς ἐτησίας χαίνοντες »ἑστήκασιν οἱ τράγοι πρὸς τὸν βορέαν καὶ τοῦτο »πράττοντες οὐ προσδέονται ὕδατος, οὐδὲ πίνουσιν **). Καὶ ἀντιπιεῖται μὲν τὰς παραδοξοτέρας ταύτας καὶ αὐτῶν τῶν παραδοξογράφων προκατόρων ἡμῶν προμήτορας τῶν σήμερον ἑλληνίδων αἰγῶν ἡ μεγάθυμος Κεφαλληνία, ὡς ἡ Σμύρνη τὸν Ὅμηρον· «εἰ ἐν Κεφαλληνίᾳ αἶγες οὐ πίνουσιν, ὡς ἔοικεν, »ὥσπερ καὶ τἆλλα τετράποδα· καθ' ἡμέραν δὲ πρὸς »τὸ πέλαγος ἀντία τὰ πρόσωπα ποιήσασαι χάσκου»σιν εἰσδεχόμεναι τὰ πνεύματα ***)»· ἀλλὰ πείθομαι ὅτι, ἂν τοιοῦτο θαῦμα ὑπῆρξε, μόνη ἡ γλυκεῖα καὶ δροσερὰ αὔρα ἡ ἐπὶ τοῦ Ἄνθους τῆς Ἀνατολῆς ἐπιπνέουσα εἶχε τὴν δύναμιν νὰ κατορθώσῃ αὐτό. Τὸ σπάνιον τοῦτο προτέρημα, καθ' ὅσον τοὐλάχιστον γινώσκω, ἀπώλεσαν αἱ σήμερον ζῶσαι ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων τῆς Ζακύνθου αἰγῶν, ὅ,τι κεν λέγοι ὁ φίλος χρονογράφος κύριος Π. Χιώτης **) καὶ κατὰ τοῦτο βεβαίως ἡ νῆσος ἀπώλεσέ τι περίεργον καὶ ἀλλόκοτον, ἄξιον νὰ σύρῃ κατ' ἔτος εἰς ἐπίσκεψιν αὐτῆς ἑκατοντάδας σπληνοπαθῶν ἄγγλων περιηγητῶν ***). Ἀλλὰ δὲν ἀπέβαλον καθ' ὅλου τὴν ἰδίαν ἀξίαν καὶ σημαντικότητα αἱ αἶγες τῆς Ζακύνθου· καθ' ἑκάστην πρωΐαν καὶ καθ' ἑκάστην μεσημβρίαν, αἱ ὁδοὶ καὶ αἱ πλατεῖαι τῆς πόλεως καλύπτονται ὑπὸ πλήθους αἰγῶν ἀμελγομένων μὲν τὴν πρωΐαν παρὰ τὴν θύραν, ἐν ᾧ οἱ τράγοι πληροῦσι γράσου τὴν ἀτμοσφαῖραν, μεσημβριαζουσῶν δὲ παρὰ τὰς καθέτους τοῦ ἡλίου ἀκτῖνας ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν οἰκιῶν. Αἱ αἶγες αὗται ἐτήρησαν τὸ προπατορικὸν αὐτῶν ἁμάρτημα τοῦ ῥυπαίνειν τὸ ἔδαφος ἐφ' οὗ διέρχονται, ἀποδεικνύουσαι οὕτω ἀκαταμαχήτως, ὡς καὶ ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες ἄνθρωποι, κατὰ παντὸς Φαλλμεράϋερ, τὴν γνησίαν ἑαυτῶν καταγωγήν. Συντείνουσι δὲ καὶ εἰς καταστροφὴν τῶν κεκαλλιεργημένων γαιῶν καὶ τῶν ἀμπέλων· ἀλλ' ὅμως, γεννηθέντος πολλάκις μετὰ τὴν ἕνωσιν λόγου περὶ αὐτῶν, δὲν κατεδικάσθησαν μέχρι τοῦδε εἰς ἐξορίαν, διότι αὐτῶν μόνων τὸ γάλα τρέφει τὴν πόλιν στερουμένην καὶ βοείου καὶ προβατείου.

Καὶ ἄλλο δέ τι ἀκαθαρσίας πρόξενον γίνεται καὶ τὴν ζακυνθίαν ἀτμοσφαῖραν μολύνει. Ὀλίγιστοι κατ' ἐξαίρεσιν οἰκίαι, αἱ νεωστὶ κτισθεῖσαι ἢ ἐκ τῶν παλαιοτέρων αἱ ἐπισκευασθεῖσαι, περιέχουσι τὰ τερφίθυμα ἐκεῖνα καὶ ἀναγκαιότατα δωμάτια, ἅτινα καταλληλότερον παντὸς ἄλλου λαοῦ οἱ ἀρχαῖοι Σμυρναῖοι, δημόσια στήσαντες, *Σωτήρια* ὠνόμασαν, *ἔνθα κρινόμενον πᾶν τὸ βροτῶν σπατάλημα καὶ ἡ πολύολβος ὀδωδὴ τὴν πρὶν ἀπόλλυσι χάριν* ἀλλ' ἡ χάρις αὕτη ἐπὶ ἀμίδων ἀπόλλυται, κενουμένων, ἐν ἐλλείψει λάκκων καὶ ὀχετῶν, εἰς γωνίας· τινὰς αὐλῶν ἢ στενωπῶν. Ἴσως δὲ διὰ τὴν ἀθλιότητα ταύτην, πασῶν τῶν οἰκιῶν τῆς Ζακύνθου τὰ παράθυρα μετὰ σπανίας φιλοκαλίας διὰ γαστρῶν καὶ ἀνθέων εἰσὶν ἔξωθεν κεκοσμημένα, ὥστε ἡ εἰς τὰς οἰκίας εἰσερχομένη αὔρα νὰ καθαρίζηται καὶ ἀρωματίζηται, διὰ τῶν φύλλων καὶ τῶν πετάλων διερχομένη καὶ, οὕτως εἰπεῖν, ἐν μυροβόλῳ κρησέρᾳ σινιζομένη. Τοιοῦτον κόσμον φέρουσι καὶ τὰ τῶν ἐμῶν δωματίων παράθυρα· ἐκ δὲ τῶν κρεμαστῶν τούτων κήπων, ἀπὸ βορρᾶ καὶ νότου καὶ δυσμῶν καὶ ἀπηλιώτου, δρέπω καθ' ἑκάστην εὔοσμα ῥόδα, χάριεν ἡλιοτρόπιον καὶ βασιλικὸν πλατύφυλ-

---

*) Delaborde Athènes aux XV, XVI et XVII siècles, ἐν παραρτήματι τοῦ 6' τόμου.

*) Τὰ ἀνωτέρω ἐγράφησαν ἐν ἔτει 1860. Σήμερον δ' ἡ Ζάκυνθος ἀρίστου τυχοῦσα δημάρχου παρασκευάζεται εἰς φωτισμὸν δι' ἀερίου, πρὸς ταῖς λοιπαῖς δημοτικαῖς προόδοις.

**) Ἀντιγόνου ἱστορικῶν παραδόξων συναγωγή, 128.

***) Ἀριστοτ. περὶ θαυμασίων ἀκουσμάτων IX.

*) Ἱστορ. ἀπομνημονεύματα.

**) Εἰσὶ δὲ μόνον καὶ σήμερον ἐγκρατεῖς ὕδατος τὸν χειμῶνα ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας, ὡς γνωστόν.

λον, δι' ὧν στολίζω τὰ ἑβραϊκὰ τῆς αἰθούσης μου δοχεῖα ἢ τὴν κομβιοδόχην τοῦ ἐπενδύτου μου, σεβόμενος τὴν ὀρθὴν παρατήρησιν τοῦ ἐξοχωτάτου ἰατροφιλοσόφου Νιγρίνου, ὅστις διὰ τῆς γραφίδος τοῦ ἀγαπητοῦ μοι Δουκιανοῦ κατέκρινε τοὺς στεφανηφοροῦντας «ὅτι μὴ ἴσασι τοῦ στεφάνου τὸν τόπον· »εἰ γάρ τοι τῇ πνοῇ τῶν ἴων τε καὶ ῥόδων χαίρου»σιν, ὑπὸ τῇ ῥινὶ ἐχρῆν αὐτοὺς στέφεσθαι παρ' αὐ»τὴν ὡς οἷόν τε τὴν ἀναπνοὴν, ἵν' ὡς πλεῖστον ἀνέ»σπων τῆς ἡδονῆς *).»

Ἀλλ' ἐκτὸς τοῦ ἀνθηροῦ κόσμου,— εἶναι δὲ πολλάκις διττὸς,—δέχονται συνήθως τὰ ζακύνθια παράθυρα καὶ ἄλλον τινὰ ἧττον μὲν κόσμιον, μᾶλλον δὲ παράξενον. Ἀφ' ἑκάστου κάτω χείλους τῶν παραθύρων βλέπεις ξύλον ἢ κάλαμον ἐκτεινόμενον ἐπὶ τὴν ἀπέναντι στέγην, ἐπ' αὐτοῦ δὲ πρὸς στέγνωσιν ἐκπεπετασμένας σινδόνας, χιτώνια, *φλανέλλας*, ἢ καὶ, — λεχθήτω, ἀφ' οὗ μετὰ τῶν Ἄγγλων συναναχώρησαν ἐντεῦθεν καὶ αἱ Ἀγγλίδες,— βρακία, τοὺς μὲν κάτωθεν διαβαίνοντας διὰ λεπτῶν ἐνίοτε καὶ διαυγῶν ψακάδων ῥαίνοντα, τὴν δ' ὄψιν θέλγοντα, καὶ ἐν γένει αὐξάνοντα τὴν τοῦ ὅλου θεάματος γραφικότητα. Μόνη ἡ πλατεῖα ῥοῦγα καὶ τινες ἄλλαι πλατύτεραι ὁδοὶ φαίνονται γυμναὶ τοῦ γενικοῦ τούτου στολισμοῦ καὶ ἕνεκα τῆς γυμνότητος ταύτης ἐλάσσονα τὴν γραφικότητα ἔχουσαι.

Δὲν προσβάλλουσιν ὅμως εἰς τὰς ὄψεις τοῦ ξένου μόνοι οὗτοι οἱ ἐξωτερικοὶ τῶν οἰκιῶν στολισμοί. Ἐν τῇ λοιπῇ Ἑλλάδι, ἰδίως δ' ἔν τισι τῶν Ἀθηνῶν τμήμασι, κλάδος ἐλαίας παρὰ θύραν ἀνηρτημένος καὶ φιάλαι δίδυμοι ἀπὸ ξύλου κρεμάμεναι, ἡ μὲν λευκὴ ἡ δ' ἐρυθρὰ διὰ τὸ περιεχόμενον, εἰς πάντας ἀναγγέλλουσιν ὅτι ἔνδον πωλεῖται οἶνος λευκὸς καὶ κόκκινος καὶ ὅτι εἰς τὸ κατάστημα εἰσερχόμενος εὑρίσκεις μὲν καὶ ἔλαιον ἴσως, ὀφείλεις δὲ νὰ τηρήσῃς αὐστηρὸν σεβασμὸν πρὸς τὴν θεὰν Εἰρήνην, ἧς τὸ σύμβολον ἄνευ κηρύκων ἢ περιστερᾶς ὑπὸ τῶν ἀνέμων παρὰ τὴν θύραν σείεται. Ἐνταῦθα δὲ ἀλλοῖον τὸ σύστημα. Κάλαμος καὶ πάλιν, κάλαμος ὑψαύχην φέρει ἐπὶ κεφαλῆς σῆμα μικρὸν, τετράγωνον, λευκὸν ἢ κόκκινον, ἐνίοτε δὲ καὶ κυανοῦν,—διότι ὁ κόκκινος οἶνος καλεῖται καὶ αἴθοψ, τῷ δὲ μέλανι συνώνυμον τὸ κυανοῦν, κατὰ τὰς οὕτω βαπτισθείσας ἀψευδεῖς μάρτυρας, τὰς φοβερὰς τοῦ Διὸς ὀφρῦς καὶ τὸν τυφλὸν αὐτῶν ἀνάδοχον, — καὶ ἐν τῷ σήματι χάρτης μικρὸς, τετράγωνος καὶ αὐτὸς, μεγάλοις ἀριθμοῖς δείκνυσι τὴν τοῦ οἴνου τιμήν· καὶ συνήθως μὲν τὰ οἰνοπωλεῖα πωλοῦσι τὸ ἕτερον τῶν εἰδῶν τούτων, ὅσα ὅμως ἀμφότερα πραγματεύονται, ἀναπεταννύουσιν ἐπὶ τοῦ καλάμου διπλοῦν σῆμα. Οὕτω δὲ καθ' ἡμέραν αἱ ὁδοὶ φαίνονται ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον σημαιοστόλιστοι, διότι, ὡς οἱ ναοὶ τοῦ Ὑψίστου, οὕτω καὶ τοῦ Βάκχου ἱερὰ καταγώγια μυρμηκιῶσιν ἐν Ζακύνθῳ. Ἂν δ' εἰς τὰ σήματα ταῦτα προσθῇς καὶ τὰς κυανολεύκους θαλασσίας ἢ τῆς ξηρᾶς σημαίας, ἃς μετὰ τὴν ἕνωσιν καθ' ἑκάστην ἑορτὴν ἀφ' ἑκάστης οἰκίας ἐκτυλίσσουσιν ὁ φιλόπατρις καὶ φιλέλλην λαὸς, τότε δὴ φαιδρύνεται ἐντελῶς ἡ κῶν ὁδῶν ὄψις . . . . . .

. . . . . .

Μέγα προτέρημα τῶν ἐκ τοῦ ζακυνθίου λαοῦ γυναικῶν θαυμάζεται ἡ καθαριότης ἣν ἐφ' ἑαυτῶν τηροῦσι. Πᾶσαι ἀείποτε λευκότατα φέρουσι τὰ ἐπὶ τῆς σαρκὸς ἐνδύματα καὶ πασῶν αἱ ποδήρεις ἐσθῆτες λάμπουσιν ὑπὸ στιλπνότητος. Αἱ ἐαρινοὶ ἰδίως καὶ θερινοὶ αὐτῶν στολαὶ συνεχῶς πλυνόμεναι καὶ *χυλιζόμεναι*, κατὰ τὴν ζακυνθίαν φράσιν, καταδεικνύουσιν εἰς τὸν θεατὴν τὴν περὶ ἑαυτὰς ἐπιμέλειαν τῶν γυναικῶν, αἵτινες ἅπασαι καὶ λευκαίνουσι καὶ σιδηροῦσιν ἐπιτηδειότατα καὶ μετὰ φιλοκαλίας ἀγνώστου εἰς τὰς τῆς ἀπέναντι χερσονήσου ἐπαρχίας. Δούονται δὲ καὶ συχνότατα κατ' οἶκον, καὶ τὸ θέρος, ἅμα ἐπελθούσης τῆς νυκτὸς, ἐξερχόμεναι εἰς τὴν παραλίαν, καὶ κυρίως τὴν παρὰ τὸ *Κρυσέριον*, ἐν τῷ σκότει ἢ ὑπὸ τῆς σελήνης τὸ ὠχρὸν φῶς κατὰ συστάδας πολυλογοῦσαι καὶ γελῶσαι ῥίπτονται εἰς τὴν θάλασσαν.

Ἀλλ' ἡ καθαριότης ἡ ἐπί τε τοῦ σώματος καὶ ἡ ἐπὶ τῶν ἐνδυμάτων εἶναι γενικὸν προσὸν τοῦ ζακυνθίου λαοῦ ἄνευ διακρίσεως φύλου, συνέπεια ἄμεσος τῆς ἄκρας φιλοκαλίας δι' ἣν μεταξὺ πάντων τῶν ἐλευθέρων Ἑλλήνων ἡ νῆσος αὕτη διακρίνεται. Σπανίως εἶδον κῆπους, λαχανοκήπους, μετὰ πλείονος φιλοκαλίας ἢ ἐν Ζακύνθῳ διατηρουμένους· καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς πενιχροτέροις μεταξὺ σκορόδων καὶ κρομμύων ἴον ἢ ῥόδον διαγελᾷ. Αὐτὰ τὰ προχώματα, τὰ χωρίζοντα ἀπὸ τῶν ὁδῶν ἢ τῶν χανδάκων τὰ διάφορα τῆς ἐξοχῆς κτήματα, μετὰ τοσαύτης δεξιότητος καὶ κομψότητός εἰσι κατεσκευασμένα, ὥςε, ὁμοιάζοντα καθ' ὅλου πρὸς στρατιωτικὰ ὀχυρώματα, κινοῦσι βεβαίως τὴν ζηλοτυπίαν τῶν περὶ τὴν κατασκευὴν αὐτῶν ἠσκημένων στρατιωτικῶν ἐργατῶν. Ἐν ταῖς ἀνθοδέσμαις ταῖς ἐν Ζακύνθῳ πλεκομέναις τὰ ἄνθη καὶ τὰ χρώματα τοσοῦτον ἁρμονικῶς συνδυάζονται, καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς εὐτελεστάταις καὶ ἐλαχίσταις, ὥστε καὶ αὐτοὺς τοὺς ἐπὶ τῇ ἐντέχνῳ καὶ κομψῇ τῶν ἀνθέων πλοκῇ φημιζομένους Παρισίους παραβόλους καὶ τολμηροὺς ἤθελον κρίνει ἂν ἐτόλμων νὰ καυχηθῶσιν ἐπὶ ὑπεροχῇ. Τηλικαύτη δὲ ἡ πληθὺς τῶν ἀνθέων καὶ ἡ ἀφθονία ἐν τῇ γλυκυτάτῃ νήσῳ, ὥστε, καὶ τοι ὑπὸ πάντων πτωχῶν τε καὶ πλουσίων ἀγαπώμενα, ἀποβάλλουσιν ὅμως πολὺ τῆς ἰδίας ἀξίας, διότι εἰς ἕκαστον εὐκολώτατον εἶναι ἄνευ κόπου καὶ μεγάλης δαπάνης νὰ προσφέρῃ ἄνθη εἰς τὰς γυναῖκας, μηδὲ μικρὸν διὰ τὸ δῶρον συγκινουμένας, ὡς αἱ ἐν Ἀθήναις καὶ Παρισίοις, μάλιστα δ' ἐν Σύρᾳ τῇ ἐν βράχοις, βύρσαις καὶ δραχμαῖς ἀνθηρᾷ τοῦ Φερεκύδου σκοπέλῳ *). Καθ' ἑκάστην ἐν ταῖς ὁδοῖς ὑπ' ἀνθοπωλῶν, ἐργαστηριαρχῶν ἢ περιαγοραίων, ἐν κανίστροις πωλοῦνται *ἰούλια* (τῆς Κερκύρας τὰ *ἰοφύλλια*, οἱ παρ' ἡμῖν τοῖς Ἀθηναίοις βάρβαροι *μενεξέδες*), *γαζίαι*, *τζενταμέρια* (ἰασμαὶ) *μπουγαρίνια*, *ῥόδα* καὶ *μοσκαῖς* καὶ παντὸς εἴδους δρόσου μεστὰ καὶ εὐωδίας *ματζέτα*, ἅ τινα, τὴν ἐλαχίστην φιλοκαλίας δόσιν ἂν ἔχῃς, ἀδύνατον εἶναι νὰ μή σε δελεάσωσι, ὅπως καὶ τὴν ἀφελῆ καὶ ἀγαθὴν Δανίδα μεθ' ἧς ἤδη κατέστημεν γνώριμοι· «Φέρουσιν ἡμῖν, λέγει, ὡραῖα πορτογάλ»λια, λεμόνια, σταφυλὰς καὶ παντὸς εἴδους λα»χανικὰ, ἔτι δὲ καὶ *ἀληθῆ ῥόδα* **).» Ἐν Δανίᾳ, φαίνεται, ἐκαλλιεργοῦντο τότε, ὡς ἔτι καὶ νῦν ἐν Ὁλλανδίᾳ, κῆποι ἀνθέων τεχνητῶν!

Κυριώτατον δὲ τῶν ἀνθέων φυτώριον, πρώτιστος τῆς Ζακύνθου ἀνθῶν, εἶναι τὸ ἄνω τῆς πόλεως καὶ παρὰ τὸ φρούριον κείμενον προάστειον, ἡ *Πόχαλις*, καὶ μετ' αὐτὴν τὸ ἄλλο, τὸ πέραν τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου καὶ τοῦ Ποταμοῦ τῆς Ζακύνθου τῶν *Κήπων* προάστειον. Ἐκεῖ ἔπρεπεν ὁ Ἀλκαμένης νὰ σήσῃ δευτέραν Ἀφροδίτην, καὶ ἃς ἦτο καὶ *Πάνδημος*. . .

Σ.

*) Ἀουκιανοῦ, Νιγρῖνος, 32.

*) Ὁμολογῶ θαυμάζων ὅτι νῦν, μετὰ τὴν ἐν Σύρᾳ ἐδοποιΐαν, καὶ ἄνθη καὶ φυτὰ ηὔξησαν εἰς μέγαν βαθμόν. Ἐν ἑνὶ μόνῳ ἔτει, πέρυσιν ἐφυτεύθησαν ἐν Σύρᾳ τριακοντάκις χίλια περίπου δένδρα. **) Delaborde αὐτόθι.

ΠΕΡΟΥΔΡΑ.

(Συνέχ. ἴδε φυλλ. 517.)

III

Ἐνόσῳ οἱ δύο ἐφιλονείκουν τοιουτοτρόπως, ὁ Παῦλος ἔτρεχεν εἰς τὸν κῆπον ὅπου εὗρε τὴν Εὐδοξίαν καθημένην εἰς τὸ βάθος τοῦ μικροῦ δάσους τὸ ὁποῖον τοσοῦτον ἀπήρεσκεν εἰς τὸν πατέρα της. Ἡ Εὐδοξία ἦτο δεκακοκτακετὴς, μετρίου ἀναστήματος χαρίεσσα μᾶλλον ἢ ὡραία· ἡ φυσιογνωμία της ἦτο γλυκυτάτη, εἶχε τὸ στόμα τρυφερὸν καὶ μειδιῶν, ἐνῷ ἡ καστανὴ κόμη της, κεκλεισμένη ἐντὸς δικτύου, ἔπιπτεν εὐλύγιστος καὶ ἄφθονος ἐπὶ τοῦ λευκοτάτου ὡς ἐξ ἀλαβάστρου τραχήλου της. Καθημένη εἰς τὴν σκιὰν, τὴν κεφαλὴν στηρίζουσα ἐπὶ μιᾶς τῶν χειρῶν της, ἐκράτει διὰ τῆς ἄλλης βιβλίον τὸ ὁποῖον δὲν ἀνεγίνωσκε.

Τί ὀνειροπολοῦσιν αἱ νεάνιδες ;. . . Ἡ Εὐδοξία πιθανὸν νὰ μὴ ἠδύνατο ἢ καὶ νὰ μὴ ἤθελε ν' ἀπαντήσῃ εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην. Ὁ νοῦς της περιεπλανᾶτο μακρὰν καὶ οἱ ὀφθαλμοί της, ἡμίκλειστοι, οὐδὲν ἔβλεπον ἐκ τῶν περιστοιχιζόντων αὐτήν· εἶδεν ὅμως τὸν Παῦλον ἅμα ὡς οὗτος ἐφάνη εἰς τὴν ἄκραν τῆς δενδροστοιχίας.

Ὁ Παῦλος, ὀλιγώτερον δειλὸς αὐτῆς ἐπροχώρει προθύμως· φθάσας δὲ πλησίον της τῇ ἔτεινε τὴν χεῖρα, ἀμφότεροι ὅμως ἐχαιρετίσθησαν ψυχρῶς,σχετικῶς ὡς πρὸς ἐκείνα τὰ ὁποῖα ἐσκέπτοντο.

Ἐγνωρίζοντο ὅμως παιδιόθεν· ἔπαιζον ἄλλοτε ὁμοῦ, ἔζησαν ὡς ἀδελφὸς μετ' ἀδελφῆς, καὶ ἐρρέμβασαν ἐν κοινῷ. Μόνον τὸ παρθεναγωγεῖον καὶ τὸ λύκειον ἐχώρισαν αὐτοὺς ἐπί τινα χρόνον, ἀλλ' αἱ διακοπαὶ τοὺς συνήνουν ἕκαστον ἔτος· αἱ ἀναμνήσεις τοῦ ἑνὸς ἦσαν καὶ τοῦ ἄλλου· τοῖς ἦτο ἀδύνατον ν' ἀνενθυμηθῶσι τὸ παρελθὸν καὶ νὰ μὴ ἀπαντήσωσι κοινὰς δυσαρεσκείας καὶ εὐχαριστήσεις.

Πάντοτε συνηνωμένοι καὶ πάντοτε σύμφωνοι· ἡ ἀγάπη των κυξήθη μαζή των, καὶ μικρὸν κατὰ μικρὸν χωρὶς νὰ τὸ ἐννοήσωσιν ἡ φιλία ἐγένετο ἔρως.

Πῶς ἄλλως τε ἠδύναντο νὰ φαντασθῶσιν ὅτι τὸ μέλλον των θὰ ἐχωρίζετο ; Τὰ πάντα συνετέλουν πρὸς ἐνθάρρυνσίν των. Οἱ γονεῖς των εὑρίσκοντο πάντοτε ὁμοῦ καὶ ἐσχεδίαζον περὶ τῶν τέκνων αὐτῶν. . . ὠνόμαζον αὐτοὺς ἐκ προοιμίων μικρὸν σύζυγον καὶ μικρὰν γυναῖκα, καὶ ὁ γάμος των ἐφαίνετο ἐπιθυμητὸς ἐξ ἀμφοτέρων τῶν οἰκογενειῶν.

Πλὴν ὁ Βενουὰ δὲν ἦτο τότε πλούσιος καὶ ἐθεώρει ὡς εὐτυχίαν διὰ τὴν κόρην του γάμον, ὅςτις ἐφαίνετο εἰς τὴν ἐμπορικὴν ἀριστοκρατίαν του πολὺ ὀλιγώτερον κολακευτικὸς μετὰ ταῦτα.

Ἴσως δὲ ἐν μέρει ὅπως καταστήσῃ ὀλιγώτερον συχνὰς τὰς σχέσεις τὰς ὁποίας ἤρχισε νὰ φοβῆται, ἀπεφάσισε νὰ ἐξορίσῃ εἰς σχολεῖον τὴν θυγατέρα του. Ἀλλ' ἡ σύζυγός του οὐδόλως συνεμερίζετο τοὺς σκοπούς του, ὅ,τι ἐπεθύμει ἄλλοτε τὸ ἐπεθύμει πάντοτε καὶ ὡμίλει εἰς τὴν Εὐδοξίαν περὶ τῶν προτερημάτων τοῦ Παύλου, περὶ τοῦ μέλλοντός του, μὴ φοβουμένη νὰ ἐξάψῃ τὴν νεανικὴν φαντασίαν της.

Ἐν τοσούτῳ ἡ ἡλικία ἔφθασεν ὅτε ἡ συστολὴ τῆς νεάνιδος ἀντικατέστησε τὴν παιδικὴν εἰλικρίνειαν· τὸ αἴσθημα ἐγένετο ἰσχυρότερον ἂν καὶ ἡ γλῶσσα ἦτο πλέον συνεσταλμένη. Οὐδὲ ὁ Παῦλος εἶχε πλέον τὴν αὐτὴν ἐλευθέραν οἰκειότητα· ἠγάπα μὲν τὴν Εὐδοξίαν, ἀλλὰ ἐφοβεῖτο μήπως ὁ χρόνος εἶχεν ἀλλοιώσει ἐν αὐτῇ τὸν ἄλλοτε ἐντελῆ σύνδεσμόν των, ἐφοβεῖτο μήπως ἡ ἀγνὴ ἀγάπη τοῦ παρελθόντος μετέβαλε φύσιν, καὶ μήπως θ' ἀνεύρισκεν ἀδελφὴν ἀντὶ τῆς συζύγου τῶν ὀνείρων του.

Ἔμειναν ἐπί τινας στιγμὰς μόλις ὁμιλοῦντες, ἀμηχανοῦντες ὀλιγώτερον δι' ὅ,τι ἔλεγον ἢ δι' ὅ,τι δὲν ἐτόλμων νὰ εἴπωσι.

Ἐν τούτοις ὁ Παῦλος ὑποφέρων πρό τινος ὑπὸ ταύτης τῆς στενοχωρίας, ἀπεφάσισε νὰ ἐξηγηθῇ· καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν διστάζων, μετὰ ταῦτα δὲ μόλις τολμῶν ν' ἀνυψώσῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἐνδυναμόνων τὴν φωνὴν ὅσον ἠδύνατο περισσότερον.

— Ἄλλοτε, εἶπε, δὲν μὲ μετεχειρίζεσθε μὲ τὴν ἐπισημότητα αὐτήν· δὲν μὲ ἐλέγετε τὸ σεῖς αὐτὸ τὸ ὁποῖον μὲ τρομάζει. . . καὶ ὅταν ἡ ὁμιλία μεταβάλλεται οὕτω, πρέπει νὰ φοβῆται τις μήπως μετεβλήθη καὶ ἡ καρδία.

Περιέμενε δὲ ἀπάντησιν ἥτις δὲν ἦλθε· τότε πλησιάσας εἶπε ταπεινῇ τῇ φωνῇ·

— Εὐδοξία, δὲν ἐνθυμεῖσαι λοιπὸν πλέον πόσον σὲ ἀγαπῶ;

Ἡ Εὐδοξία ἦτο κατακόκκινος καὶ συγκινημένη.

— Ναί, ἀπεκρίθη τέλος, ναί, Παῦλε, γνωρίζω τὴν φιλίαν σου, ἀλλὰ . . . δὲν εἶμαι πλέον παιδίον . . . εἶμαι δεκαοκτὼ ἐτῶν. . .

— Τὸ γνωρίζω καλῶς. . . Τρία ὁλόκληρα ἔτη σ' ἔκλεισαν μακράν μου εἰς ἓν ἄθλιον σχολεῖον. . . Ὅταν ἀνεχώρεις μ' ἔλεγες· μεῖνε ἥσυχος δὲν θὰ σὲ λησμονήσω. . . ὅταν δὲ ἐπανῆλθες μ' ἐχαιρέτισες ἐδαφιαίως κύπτουσα τοὺς ὀφθαλμούς. . . Ἐγὼ σὲ ἔβλεπα πάντοτε ὡραιοτέραν καὶ δὲν ἐτόλμων νὰ σὲ ὁμιλήσω πλέον, ἐφαίνεσο τόσον ἐπίσημος.

Ἡ Εὐδοξία ἀνήγειρε τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ μειδίαμα ἐλαφρὸν διέσχισε τὰ χείλη της.

— Δὲν ἤξευρα, εἶπε, δὲν εἶχα τόσον αὐστηρὸν ἦθος καὶ μὲ ὡμίλησες πολὺ καλά.

— Ἐτραύλισα ὀλίγας λέξεις αἱ ὁποῖαι ἐξέφραζον κάκιστα τί ἐσκεπτόμην· ἀλλὰ σύ. . .

— Ἐγὼ δὲν εἶμαι τὸ αὐτό· μία νέα δὲν λέγει ποτὲ εἰς νέον — χαίρομαι πολὺ ὅτι σὲ βλέπω πάλιν.

— Ἀλλὰ δύναται τοὐλάχιστον νὰ τὸ σκεφθῇ.

Ἡ Εὐδοξία δὲν ἀπήντησεν, ἀλλ' ἡ σιωπή της δὲν ἐφάνη πολλὰ τρομερά, διότι ὁ Παῦλος ἐτόλμησε νὰ λάβῃ τὴν χεῖρά της, τὴν ὁποίαν δὲν ἀπέσυρεν ἐκείνη, καὶ προσέθηκε μὲ τὴν τρυφερωτέραν του φωνήν·

— Εἰπέ μοι δὲν ἐνθυμεῖσαι τὰς ἐλπίδας μας, τὰ ὡραῖα σχέδιά μας περὶ τοῦ μέλλοντος;

Ἡ Εὐδοξία δὲν ἐτόλμησε νὰ τὸν ἴδῃ, ἀλλ' ἀπεκρίθη τρέμουσα·

— Ἡ μήτηρ μου τὰ ἐνθυμεῖται πάντοτε.

Ὁ Παῦλος, ἐνθαρρυνθεὶς ὀλίγον, ἤρχιζε νὰ προσθέτῃ καὶ τι ἄλλο ὅτε τρίτος τις τὸν ὁποῖον εἶχαν ἴδει ἐρχόμενον ἀνεμίχθη εἰς τὴν ὁμιλίαν των.

— Καὶ ἐγώ, εἶπε, δὲν τὰ ἐνθυμοῦμαι λοιπόν;

Οὗτος δὲ ἦτο ὁ κ. Πέτρος ὅστις ἦλθεν ἐκεῖ ἀφήσας τὸν Βενουὰ ἐν τῇ αἰθούσῃ μὲ τὸν πρὸ μικροῦ φθάσαντα κ. Ἀλέξανδρον καὶ μὲ τὸν περίφημον φίλον του Βαρόνον δὲ Σακραμέντον.

Ἡ Εὐδοξία καθησύχασεν ἰδοῦσα τὸν ἀνάδοχόν της· ἐναγκαλισθεῖσα δὲ αὐτὸν καὶ ὀλιγώτερον στενοχωρημένη παρόντος καὶ τρίτου, ἀφῆκε τὴν καρδίαν της νὰ ὁμιλήσῃ ἐλευθερώτερον.

— Κακὲ ἀνάδοχε! εἶπε, μᾶς ἤκουσες;

— Ναί, σᾶς ἤκουσα, ἀλλὰ δὲν ἤκουσα πολλὰ πράγματα. . . Τὴν ἀπάντησιν τὴν ὁποίαν ἠρνήθης εἰς τὸν Παῦλον θὰ τὴν δώσῃς εἰς ἐμέ; . . Πρὸ τόσου καιροῦ σὲ ἀγαπῶ ὡς κόρην μου· δὲν θέλεις νὰ γίνῃς πράγματι τοιαύτη;

Ἐκείνη δὲ τὸν ἠσπάσθη ἐξ ὅλης καρδίας.

Ὁ Πέτρος ἐκάθησε μεταξὺ τῶν δύο νέων καὶ ἔλαβε τὴν χεῖρα ἑκάστου μεταξὺ τῶν ἐδικῶν του.

— Αἴ! λοιπόν, παιδία μου, ἂς ὁμιλήσωμεν σοβαρῶς· ἀγαπᾶσθε, αὐτὸ εἶναι καλόν, ἀλλὰ δὲν ἀρκεῖ.

— Τί χρειάζεται περισσότερον· ἀνέκραξεν ὁ Παῦλος τοῦ ὁποίου τὸ πρόσωπον ἔλαμπεν ὅλον, ἀφοῦ σὺ μᾶς ἐπιδοκιμάζεις καὶ ἡ κ. Βενουὰ εἶναι ὑπὲρ ἡμῶν;

— Ὅσον δι' αὐτό, ἐγὼ σᾶς τὸ βεβαιῶ! εἶπεν ἡ Εὐδοξία.

— Ναί, ποτὲ δὲν ἐδίστασα ὡς πρὸς τὴν μητέρα σου, ἀλλ' ὡς πρὸς τὸν πατέρα σου!

— Ὁ πατήρ μου μὲ ἀγαπᾷ, καὶ θέλει τὴν εὐτυχίαν μου.

— Ἀλλ' ἴσως τὴν ἐννοεῖ διαφορετικὰ ἀπὸ σέ. . . Ἂς μὴ σπεύδωμεν· ἂς μὴ ὀνειροπολῶμεν. . . Ὁ Παῦλος ἔχει ἓν σφάλμα, ἓν μέγα σφάλμα· δὲν εἶναι ἑκατομμυριοῦχος.

— Καὶ τί σημαίνει αὐτό; εἶπεν ἡ Εὐδοξία.

— Διὰ σέ, τίποτε, εἶμαι βέβαιος· ἀλλ' ὁ Βενουά... Ὅτε ἦτο πτωχὸς, ὄχι πρὸ καιροῦ, ἐφώναζεν ἐναντίον τῶν πλουσίων· τώρα εἶναι διαφορετικὸς δὲν ἐκτιμᾷ εἰμὴ τὰ χρήματα. Οἱ ἄνθρωποι ὡς αὐτός. . . ὀλίγον δὲ καὶ οἱ ἄλλοι, ὀλίγοι φροντίζουν νὰ εὕρουν μίαν καρδίαν δι' ἄλλην καρδίαν, προτιμοῦν μίαν προῖκα δι' ἄλλην προῖκα.

— Ἐν τοσούτῳ, εἶπε μετ' αἰδοῦς ἡ Εὐδοξία, ἡ μήτηρ μου δὲν εἶχε προῖκα.

— Οὐδ' ἐκεῖνος, ἀλλὰ τὸ ἐλησμόνησε.

— Θὰ τοῦ τὸ ἐνθυμήσετε σεῖς.

— Τοῦτο δὲν θὰ ἦτον ἴσως καλὸν μόνον διὰ νὰ τὸν πείσωμεν. Εἶναι ἤδη δυσαρεστημένος διότι γνωρίζω πολὺ καλὰ τὴν ἀρχήν του, διότι εἴμεθα ἀπὸ τὸ αὐτὸ χωρίον καὶ ἐγὼ ἤμην μέγας πλησίον του. . . Ὁ πατήρ μου ἦτον πολὺ καλὸς ἐνοικιαστὴς κτημάτων καὶ εὔπορος· ἀλλ' ὁ γέρων Βενουὰ, ὅστις κατῴκει ἀντικρύ μας ἦτον πολὺ κατώτερος ἡμῶν· ἀκόμη ἦτον πτωχὸς χωρικὸς, ἐργαζόμενος μὲ τὸ ἡμερομίσθιον εἰς τοὺς ἄλλους. . . . . Τοῦτο δὲν μᾶς ἐμπόδιζε νὰ παίζωμεν μαζὶ καὶ νὰ ἤμεθα καλοὶ φίλοι. . . Ὁ Βενουὰ δὲν ἦτον ὑπερήφανος τότε, μὲ ἐθεώρει ὡς ἴσον του· τὴν ὀλίγην ἀνατροφὴν τὴν ὁποίαν ἔλαβε, τὴν

χρεωστεῖ εἰς ἡμᾶς, καὶ ὅ,τι εἶναι σήμερον, δύναμαι νὰ τὸ εἴπω, τὸ χρεωστεῖ εἰς ἡμᾶς. Δὲν τὸν μέμφομαι διὰ τοῦτο τοὐλάχιστον.

— Ὦ! τὸ γνωρίζω, ἀνάδοχέ μου, ἦσο πάντοτε τόσον καλός.

— Δὲν εἶναι ἀπὸ καλοσύνην ἀλλ' ἀπὸ εὐχαριστησιν νὰ βοηθήσω φίλον. . . Καὶ ὁ Βενουὰ μὲ ἀπέδιδε δικαιοσύνην καὶ τὰ ἐνθυμεῖτο ὅλα αὐτὰ πρό τινων χρόνων, καὶ οἱ δύο ὁμοῦ ἐτρέφαμεν τὴν ἐλπίδα νὰ σᾶς ἴδωμεν ὑπανδρευμένα, τέκνα μου. . .

— Λοιπόν, ὑπέλαβεν ὁ Παῦλος, τί φοβεῖσαι;

— Σὲ τὸ εἶπα· ὁ πτωχὸς φίλος μᾶς ἤθελεν, ἀλλὰ ὁ ἰδιοκτήτης τῆς Περουσίας δὲν θὰ μᾶς ἀνεγνώριζεν ἂν δὲν ἐντρέπετο.

— Μὴν τὸ πιστεύετε, ἀνάδοχέ μου, δὲν φαίνεσθε δίκαιος πρὸς τὸν πατέρα μου.

— Πλέπεις κάλλιστα, προσέθηκεν ὁ Παῦλος, μᾶς προσκαλεῖ, μᾶς δέχεται μὲ εὐχαριστησιν.

Πλὴν ὁ κ. Πέτρος δὲν ἐφαίνετο πεισθείς· ἡ δὲ Εὐδοξία ἐπανέλαβε διστάζουσα·

— Ἴσως σᾶς μέμφεται διότι φαίνεσθε λησμονήσαντες τὰ σχέδιά σας.

— Αὐτὸ εἶναι ἀληθὲς, προσέθηκεν ὁ Παῦλος· σεῖς πρέπει νὰ κάμετε τὴν πρότασιν.

— Ναί· πλὴν ἂν ἀπατᾶσθε, ἂν τοιαύτη δὲν εἶναι ἡ ἰδέα του.

— Δὲν ὑπάρχει ἄλλος τρόπος νὰ τὴν μάθωμεν.

— Ἔχετε δίκαιον, καὶ ἐγὼ τὸ ἐσκέφθην πολλάκις, ἀλλ' ὅταν ἀποφασίζω νὰ ὁμιλήσω ὁ φόβος μὲ καταλαμβάνει. Ἂν μὲ ἀρνηθῇ ἔχετε ὑγείαν, ὡραῖα μου ὄνειρα! θὰ ἀναγκασθῆτε νὰ ἀποχωρισθῆτε ὁ εἷς τὸν ἄλλον, νὰ μὴ βλέπεσθε πλέον.

Οἱ δύο νέοι ἀνεσκίρτησαν ὑπὸ τρόμου καὶ αἱ χεῖρές των ἐπλησίασαν ἡ μία τὴν ἄλλην. Ὁ δὲ Πέτρος παρατηρήσας αὐτοὺς εἶπε στενάζων·

— Ἤργησα πολὺ καὶ διὰ τοῦτο μέμφομαι ἐμαυτόν, πλὴν θὰ διορθώσω τὸ σφάλμα μου, ἀποφασίζω. . . καὶ ἂς ἐλπίσωμεν! Ἡσυχάσετε, τέκνα μου, ὁ Θεὸς προστατεύει τὰς καλὰς καρδίας καὶ θὰ σᾶς προστατεύσῃ.

Ὁ Παῦλος καὶ ἡ Εὐδοξία φοβηθέντες ἐπί τινας στιγμὰς ἀνέλαβον θάρρος· ἠγάπων ἀλλήλους, εὑρίσκοντο πλησίον ὁ εἷς τοῦ ἄλλου καὶ ὡς γνωστὸν οἱ μνηστῆρες δὲν βλέπουν ποτὲ μακρύτερα.

Ὁ Κ. Πέτρος ἐστήριζεν ἐπ' αὐτῶν τὰ βλέμματά του μετ' ἀνησυχίας, διότι ἡ μέθη τοῦ ἔρωτος εἶναι καλλιτεχνικὴ καὶ ἡ φαντασία ἐξάπτεται ἐγγίζουσα τὰς νέας καρδίας.

Μετ' ὀλίγον ὅμως ἀναλαβὼν τὴν ἀταραξίαν του εἶπε·

— Τώρα λοιπὸν ἂς ἀποχωρισθῶμεν. Ὁ πατήρ σου θὰ δυσαρεστηθῇ ἂν μείνωμεν περισσότερον ἐδῶ καὶ δὲν πρέπει νὰ τὸν ὀργίσωμεν. Νομίζει ὅτι ἐνδύεσαι αὐτὴν τὴν στιγμὴν· ὕπαγε λοιπὸν νὰ καλλωπισθῆς, εὐχαρίστησέ τον, τοῦτο δὲν σὲ εἶναι δύσκολον.

ΙΙΙ

Ἂς ἐπανέλθωμεν εἰς τὸν Κ. Ἀλέξανδρον καὶ εἰς τὸν βαρόνον Σακραμέντον. Πρὶν ὅρως εἰσαγάγωμεν αὐτοὺς εἰς τὴν αἴθουσαν καλὸν εἶναι νὰ ἀνακοινώσωμεν τὴν ὁμιλίαν τὴν ὁποίαν εἶχον μεταξὺ των καθ' ὁδὸν οἱ δύο οὗτοι περίφημοι ἄνδρες.

— Θὰ φθάσωμεν μετ' ὀλίγον, ἔλεγεν ὁ Κ. Ἀλέξανδρος· δὲν ἐλησμονήσατε ἐλπίζω, τὴν συμφωνίαν μας· θὰ χαιρετίσετε μόνον καὶ θὰ ὁμιλήσετε ὅσον δυνατὸν ὀλιγώτερον.

— Σᾶς τὸ ὑπεσχέθην, πλὴν ποία εἶναι ἡ ἰδέα σας; θὰ εἶμαι πολλά. . . .

— Φθάνει! φθάνει! θὰ μὲ εἴπητε πάλιν καμμίαν ἀπὸ τὰς παραδόξους ἐκφράσεις σας.

— Ὁμιλῶ ὅπως ὅλος ὁ κόσμος.

— Τὸ πιστεύετε· σᾶς τὸ εἶπαν αἱ κυρίαι αἱ ὁποῖαι σᾶς ἐδίδαξαν τὴν γαλλικήν. Εἶναι μὲν ὡραιότατα διδάσκαλοι πληρονόμεναι ἀκριβώτατα, ἀλλὰ δὲν ἔχουν καμμίαν σχέσιν μὲ τὴν Ἀκαδημίαν, καὶ τὸ λεξικόν των δὲν εἶναι εἰς χρῆσιν εἰς τὸ λύκειον.

— Καὶ ὅμως εὑρίσκουν ὅτι ἔκαμα προόδους καὶ ὅτι ὁμιλῶ μὲ πολλὴν χάριν.

— Ναί, σᾶς εὑρίσκουν μὲ χάριν διὰ τὰ χρήματά σας τὰ ὁποῖα δὲν λυπεῖσθε. . .

— Ὅταν πρόκειται νὰ διδαχθῇ τις. . . .

— Κάμνει ὡς σεῖς, τρώγει ὅ,τι καὶ ἂν ἔχει.

— Καὶ ἀκόμη περισσότερα ἀφ' ὅ,τι ἔχει . . .

— Τὸ γνωρίζω κάλλιστα, ἀφ' οὗ μὲ ὀφείλετε εἰκοσιπέντε χιλιάδας φράγκων, τὰ ὁποῖα εἶχα τὴν ἀνοησίαν νὰ σᾶς δανείσω.

— Πρὸς δεκαοκτὼ τοῖς ἑκατόν.

— Εἶμαι ἔμπορος . . . πλὴν εὐσυνείδητος, καὶ ἐσυλλογίσθην νὰ σᾶς σώσω διὰ τοῦ γάμου.

— Ὅστις θὰ μὲ ἐπιτρέψῃ νὰ σᾶς πληρώσω διὰ τῆς προικός. Εἶναι μὲν δυσανάλογος γάμος ὡς πρὸς τὴν γέννησιν, ἀλλ' εἶμαι καλός . . . Θὰ νυμφευθῶ τὴν μικρὰν Βενουά.

— Θὰ νυμφευθῆτε τὴν μικρὰν Βενουά! Ἂν πιστεύετε ὅτι τὸ πρᾶγμα εἶναι εὔκολον . . . Πρῶτον ὑποπτεύομαι ὅτι ἔχετε ἀντίπαλον.

— Ὅπως καὶ εἰς ἐκείνας τὰς κυρίας.

— Ὄχι ἐντελῶς τὸ αὐτό . . . Ἐδῶ δὲν μεταχειρίζονται τὴν γλῶσσάν σας. Ἀκούσατέ με καλά· ὁ Βενουὰ εἶναι πολλὰ μάταιος καὶ εἶσθε βαρόνος, ἀληθὴς βαρόνος· τοῦτο θὰ σᾶς χρησιμεύσῃ πλησίον του. Ἔχω ἄλλως καὶ μικράν τινα ἐπιρροὴν ἐπ' αὐτοῦ, ὡς μέλλων συνεταῖρός του, καὶ θὰ ἐργασθῶ ὡς πρὸς

τὸν ἀντίπαλόν σας. Ἡ ὑπόθεσις λοιπὸν δύναται νὰ ἐπιτύχῃ φθάνει μόνον νὰ φερθῆτε ὅπως πρέπει.

— Κάμετε ὅπως θέλετε· ἡ οἰκογένεια αὐτὴ μὲ ἀρέσκει μεθ' ὅλα τὰ ὁποῖα μὲ εἴπετε· μὲ φαίνονται ἀρκετά . . .

— Φθάνει, προσέξετε εἰς τὰς ἐκφράσεις σας, σᾶς τὸ λέγω πάλιν, διότι φαίνονται ἀπὸ ποῖον εἶδος κόσμου προέρχονται, ἀπὸ ποίας κυρίας τὰς ἐμάθετε· ἔσο χαρίεις, φιλόφρων, ἀλλὰ βωβός.

— Καὶ ἂν μὲ ὁμιλήσουν ;

— Θὰ χαιρετίσετε.

— Πλὴν δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ τὴν περιποιηθῶ χωρὶς νὰ ὁμιλήσω.

— Θὰ ἐκφρασθῆτε διὰ τῶν ὀφθαλμῶν . . . οὕτω πως.

Καὶ ὁ κ. Ἀλέξανδρος ἠθέλησε νὰ δώσῃ παράδειγμα βλέμματος ἐκφραστικοῦ.

— Οὕτω πως ; εἶπεν ὁ βαρόνος, θὰ φανῶ ἀνοητότατος.

— Ἀνόητος ἢ ἐρωτευμένος εἶναι τὸ αὐτό· ἄλλως τε τοὺς εἰδοποίησα γνωρίζων ὅτι ἐκφράζεσθε κάκιστα γαλλιστί . . . πλὴν τούτου εἶσθε δειλός.

— Δὲν εἶμαι καθόλου.

— Ναί, εἶσθε δειλότατος . . . εἶναι ἀποφασισμένον.

— Πόσον θὰ βαρυνθῶ ! . . τρώγουν τοὐλάχιστον καλὰ εἰς τοῦ πενθεροῦ ;

— Ἄριστα.

— Ἂς εἶναι λοιπόν, τί θὰ γίνῃ, θὰ εἶμαι βωβὸς ὡς ψάρι.

— Ἐρθάσαμεν, σταθῆτε καλὰ καὶ χαιρετίσετε μὲ χάριν.

Ἔρθασαν τῳόντι, καὶ ὁ κ. Βενουὰ εἰδοποιηθεὶς ἦλθεν εἰς προϋπάντησιν τοῦ βαρόνου ὅστις, πιστὸς εἰς τὴν διδασκαλίαν, οὐδὲ λέξιν ἐπρόφερεν, ἀλλὰ κατεκοπίαζε τὴν σπονδυλικήν του στήλην.

Ὁ κ. Ἀλέξανδρος ἀπ' ἐναντίας ὡμίλει ἀδιακόπως.

— Φίλτατε κ. Βενουὰ, ἐπιτρέψατέ μοι νὰ σᾶς παρουσιάσω τὸν περίφημον φίλον μου, τὸν βαρόνον Σακραμέντον.

— Κύριε, ἀπεκρίθη ὁ Βενουὰ, εἶμαι πολλὰ εὐτυχὴς, πολλὰ ὑπερήφανος. . . (ὁ βαρόνος ἐχαιρέτα) δεχόμενος ὑμᾶς εἰς τὸν οἶκόν μου. . . (Ὁ βαρόνος ἐχαιρέτα ταπεινότερον.)

Ὁ Βενουὰ δὲν εἶχε πλέον τί νὰ προσθέσῃ εἰς τὰς φιλοφρονήσεις του καὶ ἡ ὁμιλία θὰ κατέπιπτεν ἐντελῶς ἂν ὁ κ. Ἀλέξανδρος δὲν ἔσπευδε νὰ λάβῃ τὸν λόγον.

— Σᾶς ζητῶ συγγνώμην διὰ τὸν φίλτατον βαρόνον, εἶπεν, ἀλλὰ σᾶς προεῖπα ὅτι ὁμιλεῖ δυσκολώτατα τὴν γαλλικήν. . . . τοῦτο δὲν πρέπει νὰ σᾶς στενοχωρῇ, διότι εἶναι πολλὰ εὐμενὴς, καὶ ἁπλοϊκός· δὲν εἶναι ἀληθὲς, φίλτατε ;

Ὁ βαρόνος ἐχαιρέτα.

— Εἶμαι βέβαιος περὶ τούτου, εἶπεν ὁ Κ. Βενουὰ, ὁ βαρόνος ἔχει φυσιογνωμίαν ἥτις προδιαθέτει ὑπὲρ αὐτοῦ . . . εἶμαι πεπεισμένος ὅτι ἂν καὶ δὲν δυνάμεθα νὰ συνομιλήσωμεν θὰ συνεννοηθῶμεν.

Ὁ Κ. Σακραμέντος ἔσφιγξε τὴν χεῖρα τοῦ Βενουὰ καὶ λησμονῶν τὰς νουθεσίας τοῦ προστάτου του ἀνέκραξε·

— Ναί, ναί, καὶ εἶμαι κάλλιστος *ζίγ*.

— Τί ! ἠρώτησεν ἀπορῶν ὁ Βενουά.

Ὁ κομμωτὴς ἔγινε κατακόκκινος καὶ εἶπε κατεσπευσμένως·

— Μὴ προσέχετε εἰς αὐτὰ τὰ ὁποῖα λέγει· ἔχει τινὰς ἐκφράσεις . . . μεξικανικά . . . ἀλλ' ἐγὼ ἤρχισα νὰ ἐννοῶ τὴν διάλεκτόν του καὶ θὰ τὸν χρησιμεύσω ὡς διερμηνεύς.

Ἔκαμε δὲ τοσαῦτα σημεῖα εἰς τὸν βαρόνον, ὥστε οὗτος μὴ ἐννοῶν καλῶς τί νὰ πράξῃ ἀπεφάσισε νὰ χαιρετίσῃ καὶ πάλιν.

— Πλὴν, ἐξηκολούθησεν ὁ Κ. Ἀλέξανδρος, ποῦ εἶναι ἡ κυρία Βενουά ; Ὁ βαρόνος μ' ἔλεγε πρὸ ὀλίγου ὅτι θὰ ἦτο εὐτυχὴς ἂν ἠδύνατο νὰ τῇ *προσφέρῃ τὰ σεβάσματά του ὡς καὶ εἰς τὴν ὡραίαν κόρην σας*, περὶ τῆς ὁποίας ἤκουσε νὰ ὁμιλοῦν εἰς τὸν κόσμον, εἰς τὴν ἀρίστην κοινωνίαν . . . ὅπου ἐκθειάζουν τὴν χάριν καὶ τὸ κάλλος της . . . Δὲν εἶναι ἀληθὲς, βαρόνε ;

Ὁ βαρόνος, ὅστις ἤρχιζε πλέον νὰ βαρύνεται τὸ μέρος τὸ ὁποῖον προσεποιεῖτο, ἐπλησίασεν εἰς τὸ παράθυρον καὶ παρετήρει, ὥστε προσκληθεὶς οὕτω ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐχαιρέτισε πάλιν, ἀλλὰ μὴ γνωρίζων περὶ τίνος ἐπρόκειτο.

Ὁ Κ. Βενουὰ θαμβωθεὶς ὑπὸ τοῦ τίτλου τοῦ βαρόνου εὕρισκεν ὅτι εἶχεν ἦθος διακριτικοῦ ἀνθρώπου καὶ πολλὰ εὐγενοῦς. Ἐν τοσούτῳ μικρὰ ἀμηχανία ὑπῆρχε μεταξὺ τῶν τριῶν αὐτῶν προσώπων· ὁ μὲν εἰς ἐκάθητο ἐπὶ ἀκανθῶν φοβούμενος καμμίαν τρέλλαν τοῦ ἀπειθοῦς μαθητοῦ του, ὁ δὲ ἕτερος κατεγίνετο εἰς τὸ νὰ προσφέρῃ καθίσματα εἰς τοὺς προσκεκλημένους του, εἰς τὸ νὰ ἐπιδίδῃ τὴν ἐφημερίδα, ἐντὸς τῆς ὁποίας ἠδύναντο ν' ἀναγνώσωσι τὴν εἰδοποίησιν τοῦ ἐργαστηρίου τῆς *Περουβίας*, ἐνῷ ὁ Μεξικανὸς ἐχασμᾶτο καὶ ἠρώτα ταπεινῇ τῇ φωνῇ τὸν ὁδηγόν του ἂν δὲν θὰ κατώρθωνε νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸν κῆπον νὰ καπνίσῃ ἓν σιγάρον.

Ὁ Κ. Ἀλέξανδρος μὴ γνωρίζων πλέον τί νὰ εἴπῃ ἤρχισε νὰ ἐπαινῇ τὴν οἰκίαν, καὶ ὁ Κ. Βενουὰ εὑρίσκων τρόπον νὰ περάσῃ τὴν ὥραν περιέφερεν αὐτοὺς εἰς τὸ ἰσόγειον, δεικνύων τὸ ἓν μετὰ τὸ ἄλλο ὅλα τὰ δωμάτια, τὰ πατώματα, τὰς ὀροφὰς, τὰς χρυσᾶς ζωηφόρους καὶ τοὺς σκοπούς του περὶ καλλωπισμοῦ. Ὁ Κ. Ἀλέξανδρος ἤκουε πάντα

ταῦτα μεθ' ὑπομονῆς, ἐνῷ ὁ σύντροφός του ἐχαιρέτα βλέπων ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἂν ἡ ὥρα τοῦ γεύματος ἐπλησίαζεν.

Ἀφ' οὗ δὲ ἐθαύμασαν τὴν οἰκίαν μετέβησαν εἰς τὸν κῆπον ὅπου ὁ Πέτρος καὶ οἱ δύο νέοι εἶδον αὐτοὺς μακρόθεν· ἡ Εὐδοξία τότε ἔφυγε διὰ τῆς μιᾶς δενδροστοιχίας ἐνῷ ἐκεῖνοι ἤρχοντο διὰ τῆς ἄλλης, καὶ ὅταν οἱ τέσσαρες συνηντήθησαν ἤρχισαν ἐκ νέου οἱ χαιρετισμοί. Ὁ Βενουὰ ἀπήγγειλε πομπωδῶς τὸν τίτλον καὶ τὸ ὄνομα τοῦ βαρόνου Σακραμέντου, τὸν ὁποῖον παρετήρησε μετὰ περιεργείας ὁ Κ. Πέτρος.

Ἡ ὁμιλία ἐγένετο γενικὴ καὶ εὐκολωτέρα.

— Σᾶς συγχαίρω, εἶπεν ὁ κ. Ἀλέξανδρος, ὅλα αὐτὰ εἶναι ὡραῖα, λαμπρὰ, θαυμάσια· ὁ κῆπος εἶναι ἄξιος τῶν λοιπῶν. Ὦ ! ἰδοὺ μεταξὺ τῆς χλόης μικρός βράχος γραφικώτατος· εἶναι ἡ φύσις καθωραϊσμένη· βλέπει τις εὐθὺς ὅτι δὲν εὑρέθη ἐκεῖ ἐξ ἀρχῆς.

— Ναί, ἀπεκρίθη ὁ Βενουὰ, εἶναι ἀρκετὰ καλὰ διωρθωμένος, ἀλλὰ δὲν εἶναι ἐντελής· εἶναι ἀκόμη πολὺ πτωχός.

— Μήπως κατὰ τύχην, εἶπεν ὁ Πέτρος, ἐπιθυμεῖς νὰ τὸν χρυσώσῃς ;

— *Ὦ ! ἡ τέχνη ! ἡ τέχνη ! ἀνέκραξεν ὁ κ. Ἀλέξανδρος*, δὲν ὑπάρχει οὐδὲν τοιοῦτον ὡς ἡ τέχνη ! . . . Τὸ ἐννοεῖτε σεῖς αὐτὸ, κύριε Βενουά. Εἶσθε ἄνθρωπος μὲ φιλοκαλίαν καὶ ἤμην βέβαιος ἐκ προοιμίων ὅτι ἡ οἰκία αὐτὴ θὰ ἦτο λαμπρά . . . Τὸ ἔλεγα ἐρχόμενος εἰς τὸν βαρόνον . . . διὰ ταῦτα ποτὲ δὲν συγκατετιθέμεθα, οὐδὲ ἐγὼ, οὐδ' ὁ φίλος μου, νὰ χάσωμεν τόσον ὡραίαν ἡμέραν. Τὸν βαρόνον τὸν περιέμεναν εἰς δύο ἀριστοκρατικὰς οἰκίας τῆς συνοικίας τοῦ ἁγίου Γερμανοῦ· ὅσον δι' ἐμὲ εἶχα ἀπείρους ἐργασίας· εἴκοσι πελάται μου περιέμεναν εἰς τὴν αἴθουσάν μου, ἀλλὰ εἶπα ὡς ὁ ἱστορικὸς ἐκεῖνος ἀνήρ· «Λύριον αἱ σπουδαῖαι ἐργασίαι !» καὶ ἀνεπαύθην ἐπὶ τῶν ὑπαλλήλων μου.

— Ἀ ! ἠρώτησεν ὁ κ. Πέτρος ὅστις ἤκουσε μὲν τὸ ὄνομα τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ, οὐδέποτε ὅμως εἶχεν ἰδεῖ αὐτόν. Εἶσθε, κύριε, συμβολαιογράφος ;

— Ὄχι, κύριε, ὄχι !

— Δικολάβος, λοιπόν ;

— Ὄχι, ὀλιγώτερον . . . ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ἦμαι καλλιτέχνης, κύριε, καλλιτέχνης τῶν τριχῶν.

— Σᾶς ζητῶ συγγνώμην, κύριε.

— Δὲν βλάπτει ὅταν δὲν γνωρίζῃ τις τοὺς ἀνθρώπους . . . ἀλλὰ ἀπαιτῶ τὸν τίτλον μου. Εἶμαι γεννημένος διὰ τὰς τέχνας· ὅπως μὲ βλέπετε παρ' ὀλίγον νὰ εἰσέλθω εἰς τὸ ἐργοστάσιον τοῦ περιφήμου ζωγράφου Ingres· ὅτε ἤμην εἰς τὸ σχολεῖον ἔκαμα κεφαλὴν τοῦ Ῥωμύλου ὡραιοτάτην· αἱ τρίχες πρὸ πάντων ἦσαν ὡραιόταται, καὶ τοῦτο μ' ἔκαμε ν' ἀποφασίσω νὰ ἐπιδοθῶ εἰς τὴν κομμωτικήν.

— Κύριε, ἀπεκρίθη σοβαρῶς ὁ κ. Πέτρος, ἔχετε ἀρίστην τέχνην τὴν ὁποίαν δὲν δύναται νὰ ἐξασκήσῃ ὁ καθείς· ἡ τέχνη εἶναι τὸ πᾶν, ὡς λέγετε, καὶ σᾶς συγχαίρω καὶ σᾶς καὶ τοὺς ὑπαλλήλους σας.

Ὁ κ. Ἀλέξανδρος δὲν ἠγνόει πῶς νὰ ἐκλάβῃ τὴν φιλοφροσύνην ταύτην· ὁ Πέτρος ὅμως ὀλίγον ἐφρόντιζε περὶ τούτου, προσεπάθησε δὲ νὰ πλησιάσῃ εἰς τὸν βαρόνον τοῦ ὁποίου παρετήρησε τοὺς ἀδιακόπους χαιρετισμοὺς καὶ τὴν πεισματώδη σιωπήν.

Ὁ Παῦλος ἐβάδιζε μακρὰν συλλογιζόμενος τὴν Εὐδοξίαν, ἐν ᾧ ὁ Βενουὰ ὠργίζετο μὴ βλέπων ἐρχομένας τὴν κ. Βενουὰ καὶ τὴν θυγατέρα της.

— Καταγίνεσθε καὶ ὑμεῖς μὲ τὰς τέχνας ; ἠρώτησεν ὁ κ. Πέτρος τὸν βαρόνον, πλησίον τοῦ ὁποίου ἦλθε νὰ καθήσῃ.

Ὁ Μεξικανὸς παρετήρησεν αὐτὸν μετ' ἀπορίας, ἐχαιρέτισε καὶ δὲν ἀπεκρίθη· ἀλλ' ὁ ὑπάλληλος ἐπέμενε καὶ ὁ βαρόνος ἐβαρύνθη πλέον τὴν σιωπήν.

Ὁ κ. Πέτρος ἐξηκολούθησεν·

— Δὲν εἶχα ἀκόμη τὴν τιμὴν, νομίζω, νὰ σᾶς ἰδῶ εἰς τοῦ κ. Βενουά.

— Ὄχι, εἶναι βέβαιον, ἀπεκρίθη ὁ βαρόνος.

Μετὰ ταῦτα ἀνενθυμηθεὶς τὰς παραγγελίας τοῦ Ἀλεξάνδρου προσέθηκε·

— Ἔρχομαι ἀπὸ τὴν Μεξικὴν . . . δὲν ἠξεύρω καλὰ τὴν γαλλικήν.

— Ἀπ' ἐναντίας, ἐκφράζεσθε κάλλιστα, χωρὶς καθόλου ξένην προφοράν.

Κολακεύων δὲ τὴν ματαιότητα τοῦ Μεξικανοῦ κατώρθωσεν αὐτὸν νὰ ὁμιλήσῃ ἀρκούντως, ὥστε νὰ εἴπῃ δύο ἢ τρεῖς ἐκ τῶν ἐκφράσεων ἐκείνων αἵτινες ἐφαίνοντο πόθεν προήρχοντο.

Εὐτυχῶς ἡ ἐπίσκεψις τοῦ κήπου ἐτελείωσε, καὶ δὲν ἔμεινε πλέον νὰ ἐπισκεφθῶσιν ἄλλο ἢ τὸν ὀρνιθῶνα, ὅστις ἦτον ὡραῖος καὶ χαρίεις ὡς κλωβίον, καὶ νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸν οἶκόν.

— Πῶς, ἐδῶ εἶσθε ! Καλ' ἡμέρα σας, κ. Πέτρε, καλ' ἡμέρα, κ. Ἀλέξανδρε· κύριε, σᾶς χαιρετῶ . . .

Ταῦτα ἔλεγεν ἡ κυρία Βενουὰ εὑρισκομένη εἰς τὸν ὀρνιθῶνα καὶ συνομιλοῦσα μετὰ τῆς κηπουροῦ περὶ τῆς ἀνατροφῆς τῶν ὀρνίθων. Ἰδὼν αὐτὴν ὁ σύζυγός της ἐγένετο κατακόκκινος, καὶ πλησιάσας ζωηρῶς καὶ μὲ ἦθος ὀργίλον τῇ εἶπε μόλις κρατῶν τὴν φωνήν του·

— Μὲ τί φόρεμα ἐμφανίζεσαι ;

Ἡ κυρία Βενουὰ ἔρριψε βλέμμα ἐπὶ τῆς ἐνδυμασίας της· ἐφόρει λαμπρὰν μεταξωτὴν ἐσθῆτα κεκασμημένην μὲ *δαντέλλας*, τὴν χονδρὴν χρυσῆν ἅλυσίν της καὶ τὰ ἀδαμάντινα ἐνώτιά της· ἀλλ' εἶχεν ἀνεγείρει τὰς χειρίδας της καὶ θέσει ἐπὶ τοῦ φορέματος λευκὴν ἐμπροσθοποδίαν.

— Σᾶς ζητῶ συγγνώμην, εἶπεν ὅλη τεταραγ-

μένη, πλὴν δὲν ἐγνώριζα ὅτι εἶσθε ἐδῶ καὶ ὑπῆγα νὰ ἴδω ὀλίγον τὰ τοῦ μαγειρείου.

Ὁ Βενουὰ ἐπεθύμει νὰ ἠδύνατο νὰ τὴν φονεύσῃ μὲ ἓν βλέμμα του.

— Δὲν βλάπτει, εἶπεν ὁ Πέτρος, ἂν ἀνεμίχθητε ὀλίγον εἰς τὰ τοῦ γεύματος διότι θὰ εἶναι καλλίτερα.

Ὁ Βενουὰ ἔκαμε μορφασμὸν καὶ εἶπεν·

— Εἶναι φανταστικοπία τῆς συζύγου μου.

— Φανταστικοπία πολλὰ φυσικὴ, προσέθηκεν ὁ κ. Ἀλέξανδρος· Λουδοβίκος ὁ ΙΕ' ἔψηνε μόνος τὸν *καφέν* του. . . τὸ εἶδα εἰς μίαν κωμῳδίαν τοῦ θεάτρου. Τὸ μαγειρεῖον δὲν καταβιβάζει εἶναι τέχνη.

Ὁ Βενουὰ ὅμως δὲν ἐνόει τὴν τέχνην τοιουτοτρόπως, καὶ ἐφαίνετο τόσον δυσηρεστημένος ὥστε ἡ σύζυγός του ἀπῆλθεν ὅπως ἀποβάλῃ τὴν ἐμπροσθοποδίαν.

Μετ' ὀλίγον ἔφθασαν καὶ οἱ ἄλλοι προσκεκλημένοι· ἡ Εὐδοξία ἁπλούστατα ἐνδεδυμένη (ὑπὲρ τὸ δέον ἁπλᾶ κατὰ τὸν πατέρα της) ἀλλὰ χαριέντως, ἔκαμνε τὰς τιμὰς πρὸς τοὺς προσκεκλημένους· μετὰ μικρὸν δὲ ἡ ἀγγελία ὅτι τὸ γεῦμα εἶναι ἕτοιμον διεσκέδασε τὴν ἀμηχανίαν τὴν ὑπάρχουσαν μεταξὺ τῶν συνδαιτυμόνων.

(Ἀκολουθεῖ.)

ΠΟΙΗΣΙΣ.

Εἰς τὴν φιλαρμονικὴν Ἑταιρίαν.

Μὴ πλέον δάκρυσι μελῳδοί,
Μήτε σειρήνων ξένων ᾠδὴ
Ὅπου κοιτίδα αἱ Μοῦσαι εἶχον·
Εἶνε τὸ ξένον μέλος ἡδὺ,
Ἀλλ' ὅμως ξένον ἔχει τὸν ἦχον.

—

Ὅπου τὸν Ὄλυμπον τοῦ Διὸς
Ἐκήλει μέλπων φαιδρὸς θεὸς
Καὶ θεῖον σμῆνος χορὸν ἐκρότει
Πᾶς ἦχος ἔσβεσε παλαιὸς ;
Ὄχι ! δὲν ἔσβεσεν ἀλλ' ὑπνώττει.

—

Ὑπνώττουν κύκλῳ σεμναὶ ἠχοί·
Ἔστω εὐοίωνος ἀπαρχὴ
Πάτριον χεῖλος νὰ τὰς ἐγείρῃ,
Κ' εἰς μελῳδήματα εὐηχῆ
Πάτριον πλῆθος νὰ συναγείρῃ.

—

Εἰς ἑλληνίδος μούσης ναὸν
Ὁ Ἕλλην τότε ἐνθουσιῶν
Ἕλληνας ψάλτας θὰ εὐφημήσῃ
Καὶ στέμμα μύρτων αὐτοφυῶν
Τὰς κεφαλάς των θέλει κοσμήσει.

—

Τότε πατρίου χείλους παιὰν
Τῶν μαχητῶν μας τὴν στρατιὰν
Θὰ φέρ' εἰς δόξαν νέων τροπαίων,
Καὶ εἰς τὴν δάφνην τὴν παλαιὰν
Θὰ προσαρτήσῃ στέφανον νέον.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΒΛΑΧΟΣ.

ΔΙΑΦΟΡΑ.

ΣΦΕΝΔΟΝΟΒΟΛΙΣ ΜΟΛΥΒΔΙΝΗ. Πρὸ ἐτῶν ἀνευρέθη εἰς Μαραθῶνα σφενδονοβολὶς ἐκ μολύβδου τετηγμένου. Καὶ ἐπὶ μὲν τῆς μιᾶς ἐπιφανείας ἦτο κεχαραγμένη ἡ λέξις *Δέξαι*, ἐκ δὲ τῆς ἑτέρας σκορπίος ἐξέχουσαν ἔχων τὴν ἀκίδα, ὡς ἂν ἔλεγε πρὸς τὸν ἐχθρὸν «καλῶς νὰ τὴν δεχθῇς.» Τὸ περίεργον τοῦτο ἀρχαιολογικὸν ἀντικείμενον ἔχων εἰς τὴν ἐμὴν κατοχὴν, ἐδώρησα τῷ γραμματεῖ τῆς Α. Μ. τοῦ βασιλέως, Κυρίῳ Κέπεν. Ξ. Λ.

ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ ΕΚ ΚΑΣΣΙΤΕΡΟΥ. Ἀνασκαπτομένου πρὸ ἐτῶν τοῦ θεάτρου τοῦ Ἡρώδου εὑρέθησαν πλησίον τῆς εἰσόδου δύο νομίσματα ἐκ κασσιτέρου· σημειωτέον δὲ ὅτι ἄχρις ὥρας οὔτε εἰς τὴν Ἑλλάδα οὔτε εἰς τὴν Ἀσίαν εὑρέθησαν ἀρχαῖα ἐκ τοῦ μετάλλου τούτου. Τινὲς εἶπον ὅτι τὰ νομίσματα ταῦτα ἐχρησίμευον ἴσως ἀντὶ εἰσιτηρίων καὶ ὅτι μετεφέρθησαν ἀλλαχόθεν. Ὁ κασσίτερος μετεκομίσθη τὸ πρῶτον παρὰ τῶν Ἑλλήνων ἐκ τῶν νήσων τοῦ ἰνδικοῦ πελάγους, αἵτινες ὡς προάγουσαι τοῦτο καλοῦνται ἰνδιστὶ *Καχιτερὰ* ἤτοι Κασσιτερίδες. Ξ. Λ.

ΑΡΧΑΙΑ ΛΑΡΝΑΞ. Εἰς τὴν νῆσον τὴν καλουμένην Ἠλιοδρόμια ἀνευρέθησαν περιεργότατοι τάφοι. Γνωστὸν ὅτι εἰς τὰς ἀρχαίας λάρνακας ἀπετίθεντο πλησίον τοῦ νεκροῦ λύχνοι, ἀγγεῖα, κλ. Ἀλλ' αἱ τῶν νῦν Ἠλιοδρομίων περὶ ὧν ὁμιλοῦμεν περιέχουσι πρὸς τὸ βάθος ἑτέραν μικρὰν, οἷον ἀποθήκην ἀφιερωμένην ἰδίως εἰς τὴν κατάθεσιν τῶν ἀγγείων. Τοιοῦτοι τάφοι κατὰ πρῶτον εὑρέθησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ξ. ΛΑΝΔΕΡΕΡ.